

German / Dutch / Dialect letters from the book “ Beloved Family and Friends”, 2007

**and others
gjb 11.02.2014**

**teils neu getippt von 1977 im CC gefundenen und damals getippten Briefen GJB -
Kopien von Swenna Harger sowie von Loren digital erhalten Aug. und Sept. 2012,
und im Sommer 2013**

Beloved Family and Friends, 2007 - letters listet by date and page	4
NOT IN “BELOVED FAMILY AND FRIENDS”, 2007	7
189x.03.15. Graafschap De Frel-Ensink.....	7
nicht / not in Beloved Family	7
1890.06.01. Graafschap Rieka de Frel geb. Ensing.....	8
Nicht / not in Beloved Family	8
1890.08.21. Graafschap Frel-Ensink -	11
Nicht / not in Beloved Familiy	11
1891.03.06. Fremont H. Ensing,.....	12
Nicht / not in Beloved Family	12
1900.02.22. Berentien Bonseler, Hankoerven den 22 Januar 1900 an Tante bzw. Cousine	13
Not in Beloved Family.....	13
1895.04.10. Raymand, Geliefde Vader, Broeder en Zuster! Heil!	14
Nicht / not in Beloved family	14
Dobben nodate 1.jpg	15
Nicht / not in Beloved Family	15
Typed out dutch or german: BOOK: Beloved Family and Friends, 2007	16
1854.03.12 Kleine ringe den 12 maart in 1854 Geert Schoemaker to Harm Bouws	16
Beloved Family S. 19	16
1859.03.20. LEMMEN letter1859a.jpg Emlenkamp 20 maart 1859 Hillegien Lubbers to Albert Poppen =	16
Beloved Friends S. 20.....	16
1866.00.00. Bruggeman.jpg an Hinderik ten Brink (getippt gjb. 11.05.2013).....	17
Beloved Family S. 23	17
1866.08.29. Tenbrink1.jpg Lukas Nijhuis an Geliefde oude Vriend!	18
Beloved Family S. 24	18
1866.04.18 = 1866 Tinholt letter.pdf (getippt gjb 11.05.2013).....	19
Beloved Family S. 25	19
1870.11.26 = 26.11.1870 Graafschap Gertien Scholten.....	21
Beloved Family S. 27f	21
1874.03.26. Singapore 26 Maart 1874 Albert Genzink.....	23
Beloved family S. 29f	23
1871.11.24. Dobben1871-1.jpg Oosterwold Den 24 November 1871	25
Not in Beloved Family (would have to be pag. 32).....	25
1871.03.14. Dobben 1871-2.jpg H. Dobben, Hankorve 14.03.1871	26

Beloved Family S. 32	26
1877.01.01. Dobben 1877.1f.jpg Nieuwjaarswensch 1877	26
Beloved Family S. 33	26
1881.09.00. Veldink1881.jpg Lukas Veldink, Zeelant September 1881	30
Beloved Family S. 39	30
1883.03.27. = 27.03.1883, Graafschap von J.H. Roelofs	30
Beloved Family S. 40f	30
1876.07.30. Kalamaso den 30. Julij 1876 Albert Krake	32
Beloved Family S. 53-55	32
1880.02.25 Graafschap Albert en Hermina Krake (getippt 14.01.2013 gjb)	34
Beloved Family S. 55	34
1889.02.17. Allendale den 17. Februarij 1889 Albert Krake	35
Beloved Family S. 57	35
1898.05.16. Grafschap den 16 Mij 1898 H.H. Gruppen	36
Beloved Family S. 65f	36
1898.09.18. Kopie Grafschap den 18/9/1898 =	38
Beloved Family S. 66f	38
1906.05.18. Borcolo 18 Mij 1906 H. Gruppen in: Brinks 1979,43	40
Beloved Family S. 69f	40
Herbert Brinks schreibt zu obigem kursiven Briefabschnitt (1978,41f	42
1907.02.21. Kopie Borkolo den 21. 02. 1907 H. Gruppen	42
Beloved Family S. 70	42
19xx.09.16. Graafschap, Hillegien Ensink,	44
Beloved Family S. 75	44
1899.10.27. Graafschap, Lucas Ensing	45
Beloved Family S. 77f	45
1886.05.01. Graafschap C. de Frel, Rieka de Frel geb. Ensing	47
Beloved Family S. 79f	47
1888.08.17. Graafschap C. de Frel, Rieka de Frel geb. Ensing	48
Beloved Family S. 80	48
1891.04.25. Graafschap De Frel-Ensink	50
Beloved Family S. 81	50
1892.07.14. Graafschap Rieka de Frel geb. Ensing	52
Beloved Family S. 83f	52
1892.02.27. Graafschap Rieka de Frel g. Ensing	55
Beloved Family S. 86-88	55
1894.09.10. Graafschap Rieka de Frel g. Ensing	57
Beloved Family S. 88ff	57
1895.05.17. Graafschap Rieka de Frel geb. Ensing	59
Beloved Family S. 90-92	59
1896.01.04. Graafschap Rieka de Frel geb. Ensing	62
Beloved Family S. 92f	62
1900.08.31. Graafschap Riek d. Frel geb. Ensing	63
Beloved Family S. 94	63
1902.08.12. Graafschap Rieka de Frel geb. Ensing	65
Beloved Family S. 95f	65
1892.06.15. Lemmen 1892 June15a.jpg East Saugatuck den 15 Juni 1892 H.J. Slenk	66
Beloved Friends S. 97f	66
1887.10.10. Lemmen 1887June10a.jpg Nr. 4 Tinholt den 10 oktober 1887 H. Bieleveld	68
Beloved Friends S. 100f	68
1902.03.16. Itterbeck, den 16.3.1902 Harmina Beckmann an ihre Schwester	70

Beloved Friends S. 115f	70
1900.00.00. Zwenne Beckman, Itterbeck an Sohn, Bruder, Schwester, nach 1900	71
Beloved Friends S. 115	71
1913.02.25 Picardie, am 25. Febr. 1913 from H.J. Lefers to his aunt	72
Beloved Friends S. 122 - dort sehr stark gekürzt.....	72
1914.06.00. Plesscher 1ff.jpg Clara City Juni 1914	73
Beloved Friends S. 123	73
Familiendaten Farwick -	75
Von Elke Stentenbach, auch alle nachf. Farwick Briefe 20.12.11	75
1851.03.00 Norwood, März 1851 Farwick.....	76
Beloved Family S. 126	76
1851.05.00. Cincinnatie, from Detert and Jan Farwick,	77
Beloved Family S. 127 fehlt noch / still missing.....	77
1867.12.29. Cincinnati (O.), 29. Dezember 1867 (von Bernd Farwick)	78
Beloved Family S. 128-131	78
1868.07.12. Cincinnati (O.), July 12 th, 1868	82
Beloved Family S. 131f	82
1869.05.30. Cincinnati (O.) 30. Mai 1869 (von Bernd Farwick)	85
Beloved Family S. 133	85
1869.09.15. Cincinnati, den 15. September 1869, von Christina Klümper,	85
Beloved Family S. 134f	85
1870.10.25. Cincinnati (O.) 25. Oktober 1870 (von Bernd Farwick)	87
Beloved Family S. 136f	87
1871.09.04. Cincinnati, 4. September 1871 (von Bernd Farwick)	89
Beloved Family S. 137f	89
1872.01.08. Cincinnati (O.) 8. Januar 1872 (von Bernd Farwick)	91
Beloved Family S. 138	91
1873.07.19. Cincinnati (O.), den 19.07.1873 (Janna Farwick geb. Kemper).....	92
Beloved Family S. 140	92
1875.06.09. Cincinnati (O.), 09. Juni 1875 (Janna Farwick geb.Kemper).....	94
Beloved Family S. 141	94
Namen und Orte (einz. Stichworte)	95

Beloved Family and Friends, 2007 - letters listet by date and pageoriginals still missing at this date**13.02.2014**

1847.07.30. Geert Boouws to Harm Bouws, Eml, in Holland Museum	S. 12-15 missing
1851.07.23. Jannes Rutgers, Steven Lukas to Helenius de Cock,	S. 16-18 missing
1854.03.18. Geert Schoemakers, Kleinringe, to Harm Bouws	S. 19 typed out
1859.03.20. Hillegien Lubbers to Albert Poppen	S. 20 typed out
1855.11.12. Hendrik Jan Albers Holland Mi to his wife in Graf. B.	S. 21-22 missing
Datum unb. Jan Harm Bruggeman to Hindirk ten Brink, Lage	S. 23 typed out
1866.08.29. Lukas Nijhues, lage to Albert ten Brink (*1810 Lage)	S. 24 typed out
1866.04.18. Ennegien Tinholt, Tinholt to Tinholt fam. Graafschap	S. 25f typed out
1870.11.26. Albert Scholten, Laketown to his brother in GB	S. 27 typed out
1874.03.26. Albert Genzink, Singapore to his brother in GB	S. 29f typed out
1871.03.14. Jan Dobben, Hohenkörben to his son H.Hindrik US	S. 32 partly?
1877.01.01. Gertien Dobben, Hohenkörben, to sister in GB	S. 33 typed out
1881.09.30. G. Broene, Roseland to his brother and sister in GB	S. 34 missing
1881.06.27. Friedrich Hensen, Kollendorf to his parents in GB	S. 35f missing
1881.12.04. Gese Bonseler nee Dobben to her brother in GB	S. 37 missing
1881.12.04. idem to brother, sister, Harm Hindrik and Janna D.	S. 38 missing
1881.00.00. Lukas Velding, Zeeland to his uncle in Emlichheim	S. 39 typed out
1883.03.27. J.H. Roelofs, Graafschap to his brother and sister GB	S. 40f typed out
Datum unb. J.W. Lohmolder, Hopkins to Evert Lohmolder	S. 42 missing
1883.01.12. Arend Jan Neerken, Graafschap to brother in Hoogst.	S. 43f missing
1882.08.02. Arend Schipper, Salem to sister in Georgsdorf	S. 45 missing
1884.12.19. Swenne Schipper, Salem to sister in Georgsdorf	S. 46f missing
1892.01.17. Arend Schipper, Salem to H.J. Ende, Georgsdorf	S. 48 missing
Gesien Schipper to Fenna Jonker and Geerd	S. 49 missing
1904.08.20. Arend + Swenne Schipper, Bentheim to Sister... in GB	S. 50 missing
1894.05.16. Janna Hinken, Pearline to brother in Georgsdorf	S. 51 missing
1886.03.26. Jan Albert Gemmen E.S. to Jan Hindrik Gemmen, All.	S. 52 missing
1876.07.30. Albert Krake, Kalamozoo to his sisters in GB	S.53-55 typed out
1880.02.25. Alb. + Hermina Krake, Graafschap to sister	S. 55f typed out
1889.02.17. Albert + Mina Kraker, Allendale to brother and sister	S. 57 typed out
1890.11.08. Gesien + Jan Wiggers, Graafs. to brother,sister in GB	S. 58f missing
1902.02.12. Jan Wiggers, Graafschap to broth,sist, uncl. in GB	S. 60f missing
Aaltje Beuker letter excerpt, to relatives in Volzel	S. 61 missing
1913.09.25. Gesien Wiggers, Holland, MI to Beloved friends	S. 62 missing
1894.10.03. Janna Overweg nee Meppelink to Fam. Neerken	S. 63f missing

1898.05.16. Hermannes Gruppen, Graafsch. to mother a.o.	S. 65f typed out
1898.09.18. Hermannes Gruppen, Graafs. to moth, broth, sister	S, 66f typed out
1906.05.18. H. Gruppen, Borculo to mother, brother, sister	S. 69f typed out
1907.02.21. H. Gruppen, Borculo, to mother, brother, sister	S. 70 typed out
1896.02.12. Hindrik Walkotten, Wellsburg to Rubing, Graafschap	S. 71 missing
1881.05.19. Geerd Arends, Wilsum to children in US (war dort)	S. 73 missing
19???.09.16. Hillegien Ensing geb. Arends to broth sist.	S. 75f typed out
1899.10.27. Lukas Ensing * Laar, to brother, sister at Laar	S. 77f typed out
1886.05.01. Hindrika Ensing De Frel, Graafsch. to brother,sister	S. 79f typed out
1888.08.17. C.de Frel + Hindrika Ensink, Graafsch. to brother + s.	S. 80 typed out
1891.04.25. Rika De Frel Ensink Graafs. to brother sister	S. 81f typed out
1892.07.14. Rika De Frel Ensink Graafsch. to sister, brother	S. 83 typed out
1892.02.27. Rika De Frel Ensink, Graafsch. to brothers, sisters	S.86-88 typed out
1894.09.10. Rika De Frel Ensink, Graafsch. to brother, sister	S.88-90 typed out
1895.05.17. Rika De Frel Ensink, Graafsch. to brother, sister	S. 90-92 typed out
1896.01.04. C. u. R. De Frel Ensink, Grafs. to brother, sister	S. 92-93 typed out
Datum unb. C. u. R. De Frel Ensink, Grafs. to brother, sister	S. 94f typed out
1902.08.12. C. u. R. De Frel Esnink, Grafs. to brother, sister	S. 95f typed out
1892.06.15. Jan Hendrik Slenk, East S. to Everdieks Bielefeld, Tinh.	S. 97f typed out
1887.10.10. Harm Bielefeld, Tinholt, to uncle and aunt in US	S. 100f typed out
1892.10.09. Harm Bielefeld to brother, sister and little Albert in US	S. 102 missing
1893.04.06. Harm Bielefeld, Tinholt, to brother, sister and children US	S. 103 missing
1906.10.21. G.H. Bielefeld, Wilsum to brother, sister and son Albert	S. 104 missing
1908.11.23. Albert Bielefeld, Tinholt, to uncle, aunt, cousins in US	S. 105 missing
1909.12.05. Georg+Trudchen Meppelink, Wilsum to uncle, a. Albert	S. 106 missing
1910.10.10. Geert Diekjakobs, Vernal, South Dakota to Harm Lefers	S. 107f missing
1912.04.18. Lukas Vos, Graafschapt to brother and sister	S. 109f missing
1897.07.15. Rotgert Schoemaker,Lutten to Dear friends, to G. Wolf	S. 112f missing
1899.09.26. vrouw (ds.)Schoemaker nee Arends to Trui Wolf	S. 114f missing
1902.03.16. Zwenne + Harmina Beckmann, Itterbeck to son + uncle	S.115 typed out
1905.01.12. G. Hensen to aunt, cousins, fam. Beckmann in US	S.116-118 missing
1905.04.00. G. Hensen, O-wald to aunt Zwenne Beckman	S. 119f missing
1909.02.23. P.E. Kolthoff, Veldh. to Henry Beets, Grand Rapids	S. 121 missing
1913.02.25. Oefenaar H.J. Lefers, Piccardie, to autn, cousins in US	S. 122 typed out
1914.06.00. Rev. Jan Plesscher to Lefers fam. in Grafschaft Bentheim	S. 123 typed out

S. 125 ist leer

1851.03.00. Farwick from Norwood to father, mother, brethren ..	S. 126 typed out
1851.05.00. Detert + Jan Farwick, Cincinnati to ?	S. 127 missing
1867.12.29. Farwick brothers, Cincinnati to Dear brothers!	S.128-131 typed out
1868.07.12. DJB Farwick to brothers, sisters an In laws	S. 131f typed out
1869.05.30. DJB Farwick, Cincinnati to idem	S. 133 typed out
1869.09.00. Farwicks to idem	S. 134f typed out
1870.10.25. J.B. Farwick, to idem and all relatives	S. 136f typed out
1871.09.04. DJB Farwick to idem	S. 137f typed out
1872.01.08. DJB Farwick to idem	S. 138 typed out
1872.00.00. Johanna Farwick geb. Kemper to friends, brother...	S. 140 typed out
1875.06.09. Johanna Farwick to all dear friends	S. 141 typed out
1867.00.00. Lukas Elbert, Itterbeck to editor of DE Hope	S. 142 missing
1913.04.00. J. Hindrik Laug, Piqua, Ohio to Dear family	S. 143 missing
1913.05.17. J. Laug, Coopersville, MI to mother and family	S. 144 missing
1914.10.08. J. Laug to mother and family	S. 145 missing

neu getippt 04.012013 GJB**NOT IN “BELOVED FAMILY AND FRIENDS”, 2007****189x.03.15. Graafschap De Frel-Ensink****nicht / not in Beloved Family**

Veel beminde Broeder en Zuster.

Den brief alsmede het **boekje voor onze Lucas** hebben wij in gezondheid ontvangen. Broeder doet u vriendelijk bedanken voor uwe belangstelling jegens hem, maar hij heeft het de Dokter laten beoordelen, en die denkt, dat het vergeefsche moeite is, en dat denken wij ook, want als hij hier is, dan moet ik hem altijd de hand in de zak steken, als hij naar huis moet, en die voelt zoo zagt en onnatuurlijk net of het regt geen botten zijn, dan denk ik altijd: stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren. het leven en de werking van het bloed is er uit.

Jan Ensing is ook overleden den 30 January. hij was in zijn ziek wezen meerden tijd opgeruimd, gelovende, dat zijn einde vrede was. ik heb hem nog een keer in zijn ziekwezen bezogt, toen had hij zoo slim de belrooze in zijn hoofd. toen kon hij wenig zeggen, maar kende mij wel. o Rieka, zeide hij, wat wonder in Christus voor God rechtvaardig zonder eeniege van onze verdiensten.

ECKE FEHLT .. en zijn kinder waren hier, maar ...moest op de dag zijner begravenis van ... Grandhaven komen en toen was het zulk een sneeuwstorm, dat zij 13 uur met de trein vast gezeten hebben. 8 dagen naar Jan zijn begravenis heeft zijn vrouw koopdag gehad. nu is zij met haar dogter naar Grandhaven gegaan,

voor 14 dagen hebben wij naar **Koldoorn** geweest, naar Jenne met de groote slee met ons tien. ik had daags te vooren groot brood met krinten erin gebakken, en Hilgien nam wat anders me, dus eene hele verrassing voor haar. het is hier van winter koud geweest en veel sneeuw, vele plaatsten, waar wel 5 voet sneeuw zat. nu is het dooi weer. eergister moest een man met zijn vrouw, waar **Cornelis oom** over is naar de begravenis te **Niekerk**. onderweg stroomt het water op een plek over den dijk, maar zij denken, het paard kan er wel door, maar valt er in neer. De man moet zijn vrouw uit de slee op het drooge helpen en toen zijn paard en toen komt het grondijs en het water, dat hij in een oogenblik aan den hals in het water stat, er drie keer in eer valt en met moeite zijn leven redt, maar het paard is verdronken, en de slee is met het ijs weggedreven, en zijn jas van 15 Doller en buffelvel van 7 Doller. dus werelds goed, eb en vloed.

Cornelis heeft in January drie week het huis moeten houden. de dokter zeide, hij had binnen koorsen, maar is nu wel weer gezond, maar gebruikt tog nog medicijnen voor de slijmen in de keel. des avonds is dat altoos slimmer. dat heeft hij voor drie jaar van de Griep gehouden.

hier in de **Duitsvormde kerk** hebben ze nu weer een Domiene gekregen. gister was er een begravenis van een meisje van ruim twaalf jaar. de Domiene had zijn teks, of rede verklaring of toelighting deed hij niet, van het meisje van Jairus, het kind is niet gestorven, maar slaapt. de Domiene heeft, dunkt mij, wel tienmaal gezegt, ouders, schreit tog niet, uw meisje, dat hier buiten inde kas staat, is niet gestorven, maar is in het verbond geboren, gedoopt en opgevoed. het is in den hemel, waar knegjes en meisjes elkander ontmoeten. wat zijn wij Graafschapper tog gelukkig in het verbond te zijn geboren. en zoo ging hij zijn rede sluiten: men kan het zig niet begrijpen. menschen, die men vroeger jaren wel als veranderde men die (mensen?) gekent heeft en daar maar zoo gerust onder kunnen zitten en hare kinder in laten onderwijzen. er is altijd veel over het verbond getwist, maar behoefte om in het verbond der genade op en aan genomen te worden, moet er persoonlijk gekent worden, anders kunnen wij nooit dankbaar wezen of worden voor eene geschonken verlossing. de Heer werpt zijn beloften zoo goedkoop niet weg.

toen vader begraven werd, was ik net zoo oud als dit meisje. **Ds. Bavinck** liet Ps. 103 vers 8 en 9 zingen, maar ik dagt toen wel al, of Vader in den Hemel was, kon mij niet helpen, als ik er door wedergeboorte niet toe voorbereid werd. Wij zijn verblijjd, zoo als de krant nu schrijft, dat het weer verandert is voor de passasiers op het schip, zoo als van winter, was het voor vele menschen te veel, om te betalen.

niet beter te weten is **broer Harm met zijn gezin** ook gezond. het is weer koud, men kan van daag de kaggel niet zoo warm stoken, dat de bloemen alle van de glazen doojen.

zijt vriendelijk van ons als ook van onze Lucas en Hilgien gegroet.

De groeten aan Hermannes, aan Schoemakers en Helweg.

Cornelis de Frel, Rieka de Frel geboren Ensing.

1890.06.01. Graafschap Rieka de Frel geb. Ensing

Nicht / not in Beloved Family

Veel beminde Broeder en Zuster

Door s Heeren goedheid mogen wij ons weer in de gezondheid met elkander verblijden.

Cornelis heeft Maart en April weer veel last van de keel gehad, nog wel gezond, maar zijn krachten gaan er met verloren, nagt en dag schrappen met de slijmen. het beste middel ervoor is, om nagt en dag heet? water dringen. maar nu is het beter en is weer bij zijn gewone kragten.

Broer Harm heeft voor een wijle tijd ook geschreven. zij waren alle gezond, maar van winter zoo druk geweest. verleden zomer was haar door die storm zoo veel hout neergewaait, zij hadden .. en 60koordt stukken gezaagt en hoe veel bomen als zij wel naar de zaagmolen gebragt hadden, dat wist hij niet. zij hadden zes grote paarden en een vul. zij hadden maar 7 melkkoeijen en 4 jonge beesten. zij hadden verleden herfst nog al verkogt, omdat zij niet veel hooi hadden. zij hadden ruim 45 honder pond spek verkogt en 4 vetten hadden zij voor haar zelven gehouden. nu hebben wij gehoord, dat **Anna getrouwd** was, maar zij hebben het ons nog niet geschreven.

Jan Schipper is weer beter in zijn hoofd, is weer aan het reizen. van winter vertelde hij, wilde weer naar de goudmijnen, later neen, die regte mannen waren dood, hij had nu ook nog maar duizend mijlen weg geweest. oom Lucas moest zoo mar is een letter of wat schrijven en dan wist deze daar een dokter, die kon zeggen, of hij hem weer genezen kon. ja die dokter kon hem genezen. met een week zouden de middeln komen. maar die kwamen niet. nu is Jan voor het derde keer al weer weg in die kortetijd. Jan weet veel van zon, maan, sterren, hooge bergen, spoorwegen, water en vuurspuwende bergen, maar hij heeft er nog nooit een cent met verdient. maar hier omstreeks heeft hij niets geen aard. hij moet in de vreemde zijn.

Mannus blijft de zomer te huis. **Schipper en Geertje** hebben ook twe of drie zomer haar werk alleen moeten door. maar zij zijn oud en kunnen het bijna niet meer. maar, o het is zoo slim, als iemand uit behoefte afhankelijk word. aan de kinder of dat hij op het land moet blijven. dat doet ons nog wel is gedurig tegen elkander zeggen, wie is er wel zoo gezegend als wij zijn.

niet beter te weten, dan is **Jenne van onze Evert** gezond. wij hebben haar al is vewagt, maar zij komt nog niet. **Schoemakers Jenne van het Laar** dan weet gij het best, zij zeggen, dat die heel slegt is, die is zoo dik van het water. hare drie Jongens is nog geen een getrouwd. zij zeggen dat de jongste zal trouwen met **Grietje Meppelink van Wagenholt**.

het is hier groeizaam. alles is wel 14 dagen voreger dan andere jaren. maar ofer het algemeen is het hier een poere (poor = arm, gjb) tijd. wat de boer heeft te verkopen, alles even goedkoop,

aardappels, daar verleden jaar veel werk van gemaakt is en veel verboud zijn, moeten de menschen nu zoo maar tot overdaad, omdat er wel weide is, de beesten geven. zij kunnen er geen cent voor krijgen. onze buurman heeft nog wel vijf hondert bussel, dosien eijer maar 7 cent, pont boter 9 cent, pont spek 4 « cent en zoo het een en ander. daarbij heeft het de werkende klas ook om dat er weinig werk is, de fektries (factory - Fabrieken, gjb) stoppen gedurig, om dat er geen bestellingen genoeg zijn. er is geen geld in de handel.

het is zoo als Salomon zegt, de Koning moet van het land gedient worden. maar als er volks zonden zijn, dan hebben wij lands straffen te wagten. voor weinige jaren was er bija geen knegt te krijgen, die bij een boer werkte, al was het voor een groot loon, die was niet wijzer. nu lopen er duizenden jongens en mannen met huishouding ledig, die graag bij de boer zouden werken, maar de boer kan geen knegt lonen, om dat alles zoo goedkoop is, en doet zijn werk maar met een daghuur af.

In het huishouden van **Jan Klaassen met Jenne Schults** gaat het wel goed. 5 van **onze Naantje** haar kinder werken al en hebben ook altijd werk. drie ervan zijn krantendrukker, een is in een vleeswinkel en de vijfde werkt in de fektrie, daar allerlei huis meublen gemaakt worden. voor drie week heeft onze **Lucas en Hilgien week naar de Rappids** geweest, **Geertje** ondervind ook wel wat van de slegte tijd. haar man was ook gedurig zonder werk.

Ds. Vos zijn vrouw had al een geruimen tijd zoo zwaarmoedig voor haar zelve geweest en het werd ook nog niet beter, had **Ds. Beuker** gezegt. (= Ale geb. Beuker, Henricus Schwester, gjb). en zoo blijft Davids behoefte steeds de onze "maak in uw woord mijn gang en treden vast". dat de Heer niet alleen als een Almagtig God onze tijdelijke en eeuwiege behoeften kan vervullen, maar doet wil als een getrouw Vader, dat geloof hebben wij ieder persoonlijk nodig, zullen wij getroost leven.

nu moet ik eindiegen, wagt maar niet zoo lang met schrijven, als ik gedaan heb. z

ijt virndelijk van ons en onze **Lucas en Hilgien** gegroet.

de groetenis aan **Schoemakers en Helweg**. als Geessien en Rieka met haar kinder hier woonden, kwamen ze er met in de kerk, dat is hier meer gewoonte dan bij u.

Cornelis de Frel Rieka de Frel geb. Ensing

1890.08.21. Graafschap Frel-Ensink -**Nicht / not in Beloved Familiy**

Veel beminde Broeder en Zuster.

Den brief van de 4 Juny hebben wij in gezondheid ontvangen en waren er met verblijd, want wij hoorden ook niets van u als kort voor de tijd, dat **Geesien trouwen zou**, toen stelden wij ons geruster. wij dagten soms of ziekte door oorzaak zou zijn om zoo lang te wagten. het heeft hier dit zomer warm geweest.

in de maand Juny schreef de krant van in geen 20 jaren en ik heb er ook niet eerder zoo veel last van gehad, want het koelde des nagst zoo wenig af, en veel wind. men moest deuren en ramen dicht doen, zoo dat de laauwe wind er niet kon in waaijen, maar in die tijd is niets verdroogt, want er kwam ieder week nog wel eengoede bui regen zoo

dat er veel hooi verbouwd is en tarve haver en gerst is over het algemeen ook goed. koren schijnt niet zoo goed te zullen worden. dat is eerst veel van de wormen opgevreten en nu droogt het te veel.

onze volks **Griette** heeft hier van zomer agt dagen geweest bij ons en de ander famielie. zij had het daar wel goed naar haar zin en zij alle wel. o daar blijft altijd wel wat te wenschen over. zij moesten naar haar zin wel te veel rente geven. zij hebben nu twee maal tagtig akker land, maar zij werken er druk op aan. **Anna** dient, de andern zijn alle te huis. Met **onze Lucas** is het nog al bij het oude. zijn arm blijft net zoo en met zijn gaan ook. maar hij kan tog zoo in huis komen, waar hij wezen moet, en kan ook naar de schuur gaan. hij eet wel niet veel, maar hij is tog goed gezond.

Cornelis is er voor de middag nog naar toe geweest, het was **kerkenraad** en wij zijn van plan, om ons kerkelijk te veranderen. Op de Graafschap hebben zij **Domiene Keizer** van Zeeland beroepen en die heeft de roeping **aangenomen** en dat is ook wel een goede Domiene. maar **Niekerk**, daar zijn wij anderhalf mijlen digter bij en daar staat **Domiene Wijland**, niet Wieland zoo gij misschien denkt. nu hebben wij ons gehaast en zijn maar besloten om ons bij de gemeente van Niekerk te voegen, eer als **Domene keizer** er was. dan was het voor hem niets geen aanstoot. wij hadden er weinig gedagten over gemaakt, en og, mij dunkt tog altijd, ik loop er maar zoo bij en agter aan. maar toen Cornelis bij de kerkeraad gekomen was en had zijn gedagte vertelt, toen waren sommige van de kerkeraad nog begonnen te schreijen, dat zij hadden hier weleens zoo

genoeglijk huisbezoek wezen doen. toen was Cornelis het gemoed ook vol geworden. en toen hij weer kwam en het mij vertelde, ging het mij net zoo.

maar **Domine Wyland** is een aangename predieker, en nu kunnen wij zondaags twee keer naar de kerk rijden en naar de Graafschap maar een keer, want de heele dag van huis, dat kunnen wij niet. de **keel ziekte is in de stad nog niet opgehouden**, sterven niet zoo veel meer, maar zij is tog niet geheel over. voor eenige tijd is er een gezondheids commissie geweest. toen moeste alles opgeruimd en schoon gemaakt worden en geen kinder naar de kerk en nog meer.

dan zou de ziekte binnen 60 dagen ophouden. maar de Heer schijnt te spotten met dat vrugteloos gewoel en toont dat het niet van het oosten nog uit het westen komt, maar dat hij het is, die de roede bestelt, maar zal er gerechtigheid uit geleert worde, zal hij het zelf nog moeten werken.

Zijt vriendlijk van ons en **onze Lucas en Hilgien** gegroet.

Schrijft spoediger weer dan nu

C. de Frel, Rieka de Frel, geb. Ensing.

1891.03.06. Fremont H. Ensing,

Nicht / not in Beloved Family

Waarde Vrienden

Alle Heil

Geagte Broer en Zuster en Verder Famielie

Wij nemen de pen op, om u Eniege letteren te Schrijven En U onzen toestand bekent te maken. En hopen dat Gij deze Letteren in gezondheid moogt Ontvangen En allen moogt Zijn in het Land der Levenden In Welk voorregt wij tans niet mogen delen Daar **onze Albert Zondag den 1 Maart is overleden**. Hij was van Winter al veel al veel Zukkelen, maar is ons tog nog onverwags overkomen. toen ik en onze Oudste Kinder Uit de Kerk kwamen Was Hij E(e)n Lijk. Hoe hard ons dat Valt, kunnen zich anderen niet Voorstellen. Om dat hij een Sukkelaar was, en wij er veel werk en Zorg mede hadden. En waar men veel zoor(g) voor heeft kan men niet gou missen.

En **onze Jengin** heeft ook al een tijdlang gezukkelt. Ook al gedoktert. Dan weer Beter en dan weer sl?egter. onze Joane ?? Het werk ons zoma ook al Zorgen verwekt. **Onze Albert Jan en Fenna** hebben de blekken van Winter gehad, maar zijn nu goed weer beter. En Zoo Levert het hier ... tijd al veel moeilijk heden. Anders Gaat het ons Hier Wel goed. Ook kon men zich in dit Levens omstandigheden maar aan den Heer overGeven, want die weet wat ons

Goed en nuttig is. Maar daar moet de Heer Ook al genade toe Geven. Wij kunnen U van Alle Omstandigheden tans niet Schrijven. Zulke Brieven te Schrijven is een Hardt werk. Maar hopen, dat Gij deze Gebrekkige letteren in Gezondheid moogt ontvangen. De Famielie Was al nog Al bij het Oude. **Broer Lukas** Beterde nog Langzaam, wat aan dat het been nog wat Sterker Wierd. Nu Wensen Wij U Allen den Zegendes Heeren Naar Ziel En Lichaam. En Zijt verder van ons Allen GeGroet.

H. Ensing
Schrijf Spoedig Weer.

Nu Wilden wij U wel vriendelijk verzoeken Dat Gij het De Famielie wilde bekend maken Van onze Kant, Die Gij Ook Even Zoo Goed Weet als Wij.

H. Ensing

1900.02.22. Berentien Bonseler, Hankoerven den 22 Januar 1900 an Tante bzw. Cousine

Not in Beloved Family

Hankorven den 22 Januar 1900

Geliefde Vamielie!

Ik nem de pen ter hand om einige letters aan ü te schreiben. Ik kann melden dat üwe Portretten voerkomen zijn. Wij waren er seeer berblijdt mede. Het was soo aangenaam de hele onbekende Vamielie te sein. In plats van vier Kinderen haddet gij ses. Moeder kende ü niet meer Voor het eerste Oogenblik. Gij staat er alle soo blij op, en gij hebt ok ja reden om tevrede te weesen. Mijne

Moeder is tegenwoordig niet te Heüs. Saaterdag den 20 Janüarij hebben Ridders haar op gehald. die hadden eene jonge Dochter. Dar is onse Hermtien die sijn den 24 Maart 1898 getraut. In het selfde jaar als ü Jan en Leida ok gehüwdt sijn. Dit is het eerste Kid. jan en leida zijn haar voreüt gekomen. Dit word wel geen Hermen maar eene Hermiena. In de heele Vamieli worde het wigter. Rademaker hebben ok een klijen Geesin. Geese Hensen die bij Dikjakobs is die heft twe jongens, die heten bijde Jann. Janmøj sall desen nam dikjakobs nog well bekend vorkomen. Geertien Hensen is desen Herfst gehuwd met Hindrik Bou(w)s.

die sijn op dat erwe van Scholten in Sche. Gij het nit geschreven hoevel Kinderen ü Geertien hadt. Nu moet ik voor dit Keer schleuten. ik kann niet goed Hollands schreiben, het falt mei swaar. Wij bedanken ü hartelijk voor de Petretten. Groet alle onse nieuwe Nefen en Nichte wordt alle hartelijk gegrut

van üwe Nichte

Berentien Bonseler.

Onse aller welsijn kann ik u schreiben

hoope sülks ook van ü.

Groet Leida besonders van mij.

1895.04.10. Raymand, Geliefde Vader, Broeder en Zuster! Heil!**Nicht / not in Beloved family**

Geliefde Vader, Broeder en Zuster! Heil!

Bij dezen zeggen wij u door dezen brief, dat wij Uwen brief in welstand ontvingen. Een hoop nu eenige letteren aan U terug te zenden. Het is ons tot groote blijdschap, dat U nog gezond zijt en dat het met vader ook nog goed gaat naar den tijd zijns levens. Mocht de Heere hem voorts genadig zijn, om hem te sterken en te geven met een levendig geloof en vurige hoop vooruit te zien op Hem, die daar is de sterkte der ouden. En mocht hij nog lang in het midden van U zijn. Wij houden het voor ons een groot genot achten, zoo wij hem hier eenige maanden hadden. Maar dat is ja niet meer mogelijk. Dat het met Zwane sukkelachtig gaat, zal wel zijn. Zij zal ook wel niet sterk weer worden. Het gaat met de jaren al hooger op, en dan worden de krachten dikwijls minder. Mocht haar de zwakheid des lichaams een middel zijn of worden, om meer sterkte voor de Ziel in en bij den Heere te zoeken.

Ons aangaande gaat het nog wel. De kleine Johanna Sina groeit zeer voorspoedig en

Mama is zeer strk, zoo dat zij het werk zonder magd doen kan. Het gaat met mij tegenwoordig ook aardig goed. De kinderen gaan nog ter school. - In de natuur is het hier goed weder. De zaten witweite en haver - zijn te gronde, en kunnen ook opgaan, hoewel het hier in vergelijking van vroegere jaren zeer droog is. De andere zaden - vlas - gerst en mais, en aardappels worden eerst in Mai geplant.

Gij vraagt in uwen brief, of wij hier groote traktement hebben. Niets meer dan in Bunde, nl. \$ 500., bij u tweeduizend Mark. Maar nu moet een dollar tegen 3 mark reken, om er namelijk in den handel en in het uitkomen met het traktement eenige vergelijking te maken. Wij kunnen er goed mede uit. Dan of wij ook een zwijn ontvingen. Neen. Wij hebben er een gekocht van hondert vijf en dertig pond, het pond 4 1/2 cent. Men braadt het spek hier in potten. dan heeft men het altijd vrisch. Dan hebben wij laatst noch eene halve os gekocht voor 14 Mark of 3 1/2 dollar. Wij krijgen het hooi voor koe en paard. Zoo hebben wij ook onderscheidene zakken val meel ontangen. Ook hebben de katechesanten ons een ledekant, met eene waschcomore en een springrederen onderlaag in het ledekandt, en eene mooie hanglamp gegeven.

ZWEITE SEITE FEHLT LEIDER!**BRIEF EINES PASTOREN**

NACHPRÜFBAR; WER 1895 in RAYMOND Pastor war

Dobben nodate 1.jpg

Nicht / not in Beloved Family

Mit Graphik: Gruss aus Hohenkörben

Van Uwe zuster Geesze Bonszeler

Geliefde Bruer en zuster, Harm Hindrik en Janna Dobben en ik neemen de pen ter hant om een Wenig aan U te Schrijven. Ja geliefde, wij zijn nog gezont en zo ik niet anders Weet ook onnze Vamielie en dat wens ik ook van U. Waar het anders dat zou mij regt bedroeven om Dat ik U niet kann bezoeken.

Geliefden, hoe is het verbouw bij U hebt gij ook grootte hitte gehat dit zoomer in het VoorJaar was het hier Wat reeggen agtig en kout met Julij verandert het zich en wert regt warm en toch in alles wel behoorlijk goet rogggen stroo in ruimte maar niet veel koorn boek Wiette behoorlijk goet aartappels goet. Wij hebben wel 20 voer en ander zoomer vrugten ook alle goet. Ja, nu is het hier Zoo Droog dat de rog haast weennig kann opgaan. men verlangt hier na reegen. nu dan de Heer zal het wel beschikken. ach mogten er zoo veel Bidders zijn als klagers, zoo zoude het ook wel veranderen. ach geliefden nu schrijft ons eens weer terug, hoe het bij U is. Is Lijda nog bij U? hoe gaat het U beide? gevoelt gij uw ouden dag ook al? Ja Bruer uw verjaarrings dag is deesze week geweest. toen de dag was moest ik nog regt aan U denkken maar ik wist niet anders of gij zijt nog gezont. hoe gaat het Geertien met zijn man en kinder? is Jan ook al getrouwt? hoe is het met Jan den Zoon van mijn Bruer Geert? ik hebt gehoord dat hij ziek was, is hij weer beter?

Ach Geliefden wat is de Gezonthet toch een groot Vorregt. O hat onnze zuster Geertien nu eens een dag haar vroeggerre Gezonthet Weer, wat zou zij verheugt en Blijde uit ruippen (roepen gjb). helpt met mij den Heerre Dankken die mij nog deeszen Vergunt heeft. maar geliefden Zij verkeert alle dagen in onmagt en eelent. Ja, ik mag Wel schrijven en in armoede. Zij heeft zelfs ja niets, zij is met haar kienst kint bij onnze Jongste Zuster Hinderikkin die heeft alle last Daar meede en Daar heeft zij eeten met haar kint maar och mijn? Bruer en zuster, als wij ons eens in die Ste stellen. Zij heeft daar toch niet de vragen, en zelfs geen pennig om een glas vol levertraan te koopen. O geliefden ik kann het met geen pen beschrijven, wat ik in mijn harte gevoel. O Bruer, laatten Wij het toch niet ongemerkt heen gaan het is onnze zuster. Wij hebben onder een harte gerust. O laatten Wij haar toch bijstaan in haar noot en armoede. ik en Bruer Geert Hindrik hebben het al menige keer gedaan O doet gij het toch ook, ik bitt er U om

Typed out dutch or german: BOOK: Beloved Family and Friends, 2007**1854.03.12 Kleine ringe den 12 maart in 1854 Geert Schoemaker to Harm Bouws****Beloved Family S. 19**

Letter from Geert Schoemakers to Harm Bouws, Translation follows)

Beminde vriend en zwager ik kan niet nalaten uw bij deze gelegenheid einige letteren te schrijven en onzen toestand uw bekend, maken dat wij noch in gezondheit mogen verkeren met voruw en kinderen – egter heeft het de Here behaagt onze oude moeder voor ruim twe jaren door den doot wegtenemen na ene Korte ongesteltheit is zij den weg van alle vlees gegaan – wat nu onze tijdljike zaken aangaat wij mogen noch ons eigen brood eten niet tegenstaande in ons dorp en land vele behoeftiegen en armen gevonden worden terwijl dit jaar zeer schraal was inzonderheit aan de aardappelen en Rogge en daarom is t dat dat hier alles duur is – meniegen in schaarsheid moeten delen – wij hebben uwen brief ontvangen en daaruit verstaan als ook hiet het getuigenis van janherm lammers dat bij uuw weinig behoefte was bijzonders kann ik uuw niet veel schrijven geboren worden en sterven heeft daaglijks paats, trouwen en ten Huwlijk uitgevende neemt geen einde – Hermhindrik van Staphorst is als wij niet anders weten, gezond hij heeft vand Winter nog bij ons geweest ik zou moeten eindiegen om tijds will onze Kinderen Jan geesje wassen schielijk Voort en zijn voorspoedig ook in het leren en nuw zal ik moeten afbreken met Schrijven want gij hebt onzen toestand wel verstaan en kun ook van janherm lammers en anderen wel ondwaren en nuw wens ik u des Heren zegen zijt Hartelijk ggroet van mij en mijn vrouw Geert Schoemakers

1859.03.20. LEMMEN letter1859a.jpg Emlenkamp 20 maart 1859 Hillegien Lubbers to Albert Poppen =**Beloved Friends S. 20**

Following the death of Jennigje Poppen, Riekus Bouws was married to Jacoba Meyer on February 9, 1871. Seven months later she passed away. Jacoba Meyer (Meijer) was boorn in 1841 in Doonspeis (Doornspik? gjb) Gelderland, The Netherlands. Little is known about Jacoba. She lived in Vriesland before her marriage.

Emlenkamp 20 maart 1859 Hillegien Lubbers, Albert Poppen
 veel ge achte en be minde broeder na den
 geest, ik kan niet voor bij om met deze
 goede gelegent heid, een weinig aan u te
 schrijven hoe het mij gaat. lieve broeder doe (toen gjb)

gij van ons ging, doe was ik werkzaam met mijn
 ne eeuwige belangens en meende dat de here
 mij geen genade wilde geven en dat ik zo zondig
 was. maar het heeft den vrijmagtigen god behaagd
 dat hij mij ge nade heeft ge schonken en ook
 die genade dat ik het den meesten tijd wel
 durf geloven dat ik bekeerd ben, en als ik
 daar eens inkome, dat hij mij genade heeft geschon-
 ken boven anderen van mijne mede menschen die
 het niet mag te beurte vallen, o broeder dan moog
 gij wel met mij uit roepen: nit ons o Here niet
 ons maar u wen naam alleen geef d eere om
 uwe goeder tieren heid om uw waarheids wille
 daar hij ons niet heeft lief gehad voor inen tijd
 maar van al eewigheitg zo als gods woort ge
 tuigt ik heb u lief ge hat met eene eewige
 liefde en hebbe u getrokken met goeder tierenheid

letter 1859-b.jpg

o dan magmen wel zeggen waar om bin ik het
 uit ver oren waar om is t op mij gemunt
 daar melie joenen gaan verloren, die dat heil
 niet wort vergunt. o laten wij nu dog in noeuw (nauw gjb)
 en getrowigheid voor hem koe... til?ren en ons
 veel wenden met bidden en smekingen tot den
 troon der genade dat hij ons zoo mogte bewerken
 als het meest dienen en trekken tot ere van
 zijnen naam en tot zaligheid onzer zielen.

Hiermede moet ik eindigen en wens U den
 zegen des heren na ziel en liggaam
 en beveel u veel voor (ons te?) bidden. nu broeder
 gij zijt harte lijk van ons gegroet en u geheele
 huis gezin
 emlen kamp >Hille gien Lubbers
 Albert ?? poppen

1866.00.00. Bruggeman.jpg an Hinderik ten Brink (getiptt gjb. 11.05.2013)

Beloved Family S. 23

Geliefde vrienden ik kann het niet naalaten
 om u een let of wat te schrijven dat wij nog dat wij
 Gezont zijn en het zelfde hopen wij ook u
 Veel bijzonders kann ik niet schrijven dat het
 Hier nog al bij het oude is dat de Broene naar Ameerika
 Vertrekken en gij hept geeschreeven dat ik zou komen
 en dat ik wel van sins was om in het voor jaar te komen
 zoo het de weg zoo mogt weezeezen om tot u

komen. Ik zal u eens schrijven hoe het hier is met het verbouw. Dee Oogst is hier wat dun en de haaver is hier ook wat slegt dor de droogte de bookweitee lat hier goed en dee aarapels laateen hier goed en het hai verbouw is nit zoo rijklijk. Maar nu schrijft eens hoe het met de vrugten is vbij u of zij ook nog al goede staan op het land. En schrijft eens hoe het nog is bij u wat men jaarlijks verdienen kann en of er nog veel grond te ? te krijgen? van de prijs en hoe ver zij van u is geeleegen en schrijft eens wat zij van kleediegen zij bij u draagen. en schrijft eens van de prijs of zij ook zoo dur is als zij bij ons zeggen en schrijft eens hoe het is met het wild bij u hoe daanigge manier het zij of het zij als bij ons en of dat ider vrij mag doen en schrijft eens, wat een goet geweer kost nu schrijft eens spoedig weerom dee groetenisse van Gezina Bruggeman en van Bonken uit Lagen en van Bakkers uit lage en van knief uit lage Jan Harm Bruggemanns Aan Hinderik ten Brink

1866.08.29. Tenbrink1.jpg Lukas Nijhuis an Geliefde oude Vriend!

Beloved Family S. 24

Lage, den 29. Augst. 1866

Geliefde Oude Vriend!

Thans met goede gelegenheid vind ik mij geroepen, U eenige letters te schrijven. Veel zoude ik U kunnen meededen, waarna Gij zeker begerig zoud zijn om te weeten, maar ik achte dit onnoodig om dat Dito (??) U meer kan vertellen als ik U kan schrijven.

Wat ons betreft wij hebben nog het geluk met elkander in gezondheid en welstand te leeven, daar in andere huisgezinnen de dood dezen en genen naar het Amerika der Eeuwigheid heeft opgeroepen.

Albert wij spreekten nog wel eens veel van U, en zoo als wij hooren gat het U zeer goed, waarin wij ons zeer verblijden. Ik geloof, Gij zult met Uwe gedachten ook ng wel eens dikwijls hier zijn. de geboorte plaats word bij de mensch niet vergeeten.

Ik herinner mij nog dikwijls, hoe ik
 met U heb gewerkt, hoe ik als kind met U
 Hindrik dikwijls heb gespeeld en hoe dat wij
 veel gemeenschap onder en met elkander hielden
 en thans zijt Gij aan de andere zij van den
 Aardbal nagenoeg tegen ons over – welk eenen

Tenbrink2.jpg
 afstand; wat kann de mensch toch niet doen
 om zijn geluk, voor een korte leeftijd. Ik verblijde
 mij dat Gij U geluk dan ook beter hebt
 verkreegen als hier, en wensch U verder daartoe
 den Zegen van den Almagtigen God.

Ik hoop en wensch dat wanneer Gij in Amerika
 en wij in Europa onzen aardsche loopbaan
 hebben afgereist, de lieve God ons zal over
 brngen in het Ewige Amerika hetwelk met
 het aardsche in geen vergelijk staat.
 Nu will ik eindign en wensch U nogmals
 het beste. leeft wel.
 De groetenis van mijne Ouders en van
 mij U Vriend
 Lukas Nijhuis
 De groetenis aan Hinderik en Rika.

1866.04.18 = 1866 Tinholt letter.pdf (getippt gjb 11.05.2013)

identisch mit Tinholt1 – 3 .jpg im selben Ordner und deren Kopien

Beloved Family S. 25

Tinholt den 18 April 1866
 Eer Waarde En Zeergeachte Broeder Vrouw En Kunderen
 En alle naabestaande Wij willen u Hiermee te Kennen geven
 Dat wij den Brief van u in GeZondHeit ontvangen Heb. En
 Daar uit Gezien en welke omstandigHeit Gij nog Veer Ket.
 Was voor ons allen Een Blijde tijding toen wij den Brief van u ont
 vangen hebben ... (is een?) Wonder. Geliefde Broeder en Zoolaange van
 ElKanderen niet meer gehoor en gezien. En daarom het spreekwoord
 niet te vergeefts: Het Bloet Kruöip waar Het niet gaan Kann.

Nau will ik als Zuster aan u Wens vol doen waar in wij zo lange
 Zijn nalaatig gebleven. Gijd zulkt ook wel van Hartte verLaangen
 in welke omstandigHeit wij nog ver Keeren. Geen wonder
 Geliefden // Wij zijn anders nog alle Gezond Het welk een
 Grooten Rijkdom is maar mijn ouste dogter Fennegien is wat
 ziek, zij Heef daar mede al Een tijd Lang gezukkel Het onstaan
 Voor Eene ver Kouden Heit die Heef zig vas(t) gezet in de Boorste. En

Daar Bij is zij vol mede? de Koorssen ... Heftijg. Wij willen Hopen en wenschen, dat zij Eerlang in gezondheid mag verKeeren op dat ieder Hoe huziekte mogte verstrook Helen tot Heil en Zeegen voor hunne onsterfelijke Ziel op dat zij dan met Paulus konden zegen: Neit meer ik leef maar Kristus leeft in mij. Verder Gelefdan aan gaande mij ik Ben nog altijd Bij Het oude dagelijksche leven nu en dan nog wel eens met de Kramme be Heftig over de Gezondheid kann ik niet klagen.

Gode zij daar voor dank. Verder Geliefden na Het af sterven van mijn Dier Baar Eggenoot Heb ik mijn ouste Dogter Fennegien tot een trouwen met Jan Jonkers? van de Kalle. Gij zult Hem zeker wel niet kennen. Zijn ouders is Gerrit Jan Loekas en zejn moeder was Fenna mans, die heb gij tog wel gekend ...voor Re... vie ook gestorven is, zij zijn getrouw den 11 mei 1864. En Zijn nam is Ennegin na mij genoemd. Het is een gezond en voor spoedig kiend Het kan ons alle Bij den Regten nam al noemen en waar wij allen dagelijks Een groot vergenoegen van Hebben.

Seite 2

Geliefde Broeder zins die tijt wij van Elkanderen Zijn Gescheiden Hebben wij veel an Het sterven verloren Zoo dat ik stond met mijne Beide Kinderen Hulpeloos En Raadeloos was. Maar onder dit alles Kann ik mij nu gerust needer Zetten. Maar Geliefde Broeder Dat wij uit Het sterven tog mogten leeren Sterven op dat wanner De ure komt dan nit behoeften te zietteren En te Beven te gen (?) Het toeKommende oordeel. Wij zijn nu zoo verre van elkanderen gescheiden, Dat wij niet meer onder Eene KonigRijk Behoeren misschien krijgen wij ons Hier in de tijt met onze oogen niet weer te aanschouwen op dat wij dan nog voor Elkanderen mogen Bidden om Hier ... namals als Broeders en Zusters in den Heere mogen leeven in Een Konig Rijk wie de Konig aller Konig is God Zij met u.

Geliefde ooms tantes neefjes en nigjes: Hij die hier schrijft is ... Jan Tinholt misschin Ben ik geheel u onbekent. en Gij mij maar aan Het schrijven Zij Gij mij Kenbaar omdat ik Hier nog wel Eeniger schriftjes ? van Lukas Tinholt gevonden hebbe. Gij Heb ons geschreven om Een ander Zaken te schikken, maar wij Kunnen Het niet gedaan krijgen, om-Dat met dezese GelegenHeit van Hier geen vrouws Personmens mede Giengen, En anders durfde Het niet vrij gaan, maar zoodat offer // achter?? Weil En wij leeven zoo zulllen wij daar voor zorgen waneer Jan Hindrik Albers van Hier gaat dan Zal Er wat Beter GelegenHeit zijn En Het Geld dat gij Heb af ge ?? erfd?? Heeft Jan Haarms Wigmink beHouden. Geliefden ... nu Een Jaar dat mijn Groot vader Gestorven is in den ouderdom van tweEn negentig Jaarens. Hij die bleeft Heeft te ... aan Schouwen Kins Kindt, Hetwelk voor Hem Een vreugde was.

Geliefden Gij schrijft over Batterink (?) Zij Zijn alle nog goed gezont de Jongens zijn voor spoedig. en wat Hem zelf betrof kann ik u ale niet schrijven, Het is te beklagens?waard

En wanner Jan Bieleveld die met deze gelegenheid over
Kompft, die Kann u van deze omstandigheden welt vertellen.
Verder is Het Hier nog al Bij Het oude. Het vee is Hier
tegen woordig alle duur En wanner gij Hier nog eens weer

Seite 3

Bij ons Kwamen dan zul Gij uw wonderen over de grafschap
Het word Hier nu alles verdelte in Het Het Hoogsteder daar
hebben wij ons aandeel al geKregen? maar Het Kos veel geld
En veel moite. verder Bij Zonders Kan ik u al niet
schrijven. Schrijft nog Eens Gauw Weer nu wees gij
van ons all HarteLijk En vriendelijk gegroet
nu Brek ik af met de Pen maar niet
met Haartte.

Enne TinHolt
Jan TinHolt
Fennegien TinHolt
Geertien TinHolt
ennegien TinHolt

getippt gjb. 10.05.2013.

liegt in Ordner Lemmen 2013 03 00

1870.11.26 = 26.11.1870 Graafschap Gertien Scholten

Beloved Family S. 27f

Zeer Geliefde en veel geachte Broeder met uw gezien,
ik neem noch de pen op om noch een letter of wat tot uw te Schrijven, dewijl wij door Gods
goedheid noch vlugge en gezhond zijn en wij hopen het ook van uw. Was het anders, het zou ons
van harten leet zijn. Wij hebben uwen brief die gij ons hebt geschreven in Gezonthed ontvangen
den 21 Novemer dien gij den 29 Augustus hebt geschreven. wij hebben ons grotelijk verblijd, als
wij uwen brief hebben gelezen waar ui wij mochten lezen dat gene van de uwe naar den oorloch
was. weij dachten, zij konden er wel alle 3 **Garriet Jan** en **Lambert** en **Albert** naa toe wezen. een
Broeder **B. Hendrik** ook verblijft zich ook daarin. zij zijn ook nog goed vlugge en gezond met hun
gezin. ik heb er vandaag noch geweest. bij ons word gezegd, dat vele dooden en geblesseerden

zijn **van preuisen en ook van Frankrijk** en dat **Harm Atmans uit de Borg** de beide beenen zijn afgesoten en dat overal van de blesseerden zijn.

Broeder wat heb ik mij verblijd dat [wij] hier zijn, ik kann toch niet ander denken als wij nog

bij uw waren of onze Jan [was] er ook al na toe geweest. hij heeft geen gebrek, hij is groot en lang en ook wel gezegt daarby, zoo dat wij niet anders konden verwacht hebben als Soldaat en **Lamert** ook als hij het ouder hat en hier is het toch vrij. En boven dat verblijde ik mij toch [over] ons hier zijn. Gij zult wel zeggen, is het bij uw volmaakt? Niet alzo, die word hier niet gevonden. die hier werken will en kann, die kann hier gemakkelijk er aan de kost komen als bij uw al is het dat zij geen boery hebben. hier is werk genoeg voer elk. op heden is er veel werk aan de relrod (railroad) of Spoerweg. (Falsche Übersetzung : nicht: Straßenbau).

Onze Jan en Lambert werken ook beijde aan de relroot. Jan met de ossen 3 en een halven Doller daags op eigen kost, en Lambert 14 Schillingen daags. ik werk bij huis Struijen en voeren (Stall streuen und füttern). in de bos behoef ik niet te werken. Smorgens behoeft men niet de dorschen en plaggen behoeft men niet te steken. Den Spoorweg of relroot over de anderhalf mijlen van ons huis. ik heb uw in den laatsten brief geschreven, dat wij vresden, dat zij bij ons huis of door ons land zou gaan. den schrik is uit. zij nemen de rood van 100 voet en dan door het land

dan kunt gij zien, dat het lastig is en ook nadelig, het land in twee hoeken en ook de relrood word wel bevenst (eingezüunt). doch het is altijd onvrij ook met het vee. nu zult gij wel zeggen, hebt gij het naar wens?

Och Broeder, daar blijft altijd wat te wenschen over. de volmaakheid word hier niet gevonden. doch die daar meest na streeft, zal daar ook op het meest in vorderen. Paulus zecht: ik jage daar na, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik ook van Jezus Christus gegrepen ben.

Broeder, gij hebt geschreven, dat uw kleinste kind den borst plüries (Lungenentzündung) [had], dat het slim heeft geweest. Wij kunnen zien, het is groot of klein, het is jong of out, dat wij om der zonden wille alles onderworpen zijn en dat het ons toeroept, dat wij hier gene blijvende Stad hebben, maar dat wij de toekomstige moeten zoeken. zullen wij wel aanlanden daar? en terwijl het noch heden is, zoekt den Heere terwijl hij njabij is, roept hem aan, terwijl hij noch te vinden is, eer [~~hij~~] de deure van genade voor eewig gesloten word, om dan met de dwaze maagden tot de verkoopers te gaan, om olie te kopen en weder komen dat de deuren gesloten zijn.

Broeder, gij schrijft over de Jasse, dien gij dien gij ons hebt gestuurd met **H.H. Dobben**, of ons die aanstond? Zij staat ons wel aan. Zij past onze Jan heel goed. het is of zij er om Gohn (gegossen) is.

wij waren der ook me in den Schik en Jan bijzonder. wij bedanken uw hartelijk voor, maar of ik in dezen brief er niet van heb geschreven, kan wel zijn. Ik hat uw twee brieven geschreven. Voor dezen laatsten brief dien gij hebt ontvangen den 23 Augustus – ik weet niet, wat tijd het was den eersten. den tweden was ik meen in September, den 9 September is onze Zwaantjen geboiren, het Schijnt mij toe of gij die niet hebt ontvangen. ik heb ook Sins vn H.H. Dobben geen van uw ontvangen alls dezen. ik kon mij niet begripen, hoe dit was al zijn wij met ons aangezicht niet tegenwoordig, gij zijt niet vergeten uit mijn hart en gedagten.

Nu kunt gij ook denken, wat ons verlangen en uitzien naar een brief ook om den oorloch (Dt.-fr. Krieg 1870/1 gjb). och Broeder, het bloed kruipt, waar het niet ingaat, en dien gemen omgang dien wij met uw hadden is mij niet vergeten.

ik breek af met de pen, maar niet met het hart.

Zijt hartelijk van ons allen Gegroet en van

Broeder B.H. (Berend Hindrik) en Albert Scholten

Geertien Scholten

(Original und engl. Üb. unter Lemmen(Kraker Family Letters.pdf gjb 14.01.2013)

1874.03.26. Singapore 26 Maart 1874 Albert Genzink

Beloved family S. 29f

Ein Brief von Albert Genzink an Wilhlem Lubbers. Singapore existiert nicht mehr. 1874 war es ein geschäftiger Ort an der Mündung des Flusses Kalamazoo. Jetzt liegt er unter den Sanddünen begraben.

Genzink ist ein alter Name in Agterhorn, wo Albert 1841 geboren wurde. Er wanderte 1873 aus in die USA, aber er kam für eine kurze Zeit (in die Grafschaft) zurück, um sich eine Frau zu suchen. Er heiratete Jantien Loek aus Vorwald und kaufte einen Hof an der Ecke von der 144. Straße und dem Blue Star Highway (in Graafschap). Jantien und Albert sind die Vorfahren aller Genzinks in Amerika.

Ein Inventarliste aus 1917 zeigt neben dem Hof selbst folgende Werte:

3 Pferde	375 \$
1 Schwein	25
1 buggy	10
1 Mäher	20
1 Handkultivator	4
1 Landroller	15
1 Pflug	5
1 Heulader	35
6 Kühe	300
2 Wagen	30

1 off. Buggy 10
1 fahrb. Kultivator 5
1 Trockenwagen 10
1 spring tooth harrow 10
85 Hühner 50
1 Schlitten 10.

Schätzer Berend Hindrik Scholten und Johannes Piers.

Veelgeliefde Vriend of liefhebbende Broeder in den Heere Jezus Christus

Wilhelm Lubbers (= Empfänger !) die letters die gij mij hebt laten toekomen heb ik in volkomen gezondheid ontvangen en uw welstand er uit gezien hetwelk mij verblijde, zoodat de gezondheid eenen groten zegen is, maar toch den groosten zegen is dat wij met Christus zijn vereenigt en bevredigd dat is den grootsten zeegen.

gij zegt van de ziekte in uwe naburen hebt gezien en gehoord zoo dat het s(H)eeren langmoedigheid is, dat hij de roede noch niet heeft doorgetrokken. wat onderschijdt ons van die, zoo dat wij toch alles verbeurd hebben. och mochten wij hem een dank erkentelijk toebrengen voor al die zegeningen en weldaden, die hij aan ons verleend boven vele van onse tyt en natuurgelovenden. maar de mens is van natuur zoo, dat hij van zich noch niet wil afzien. hij meent dat hij zelfs noch wat doen kan, daarom wil hij zich niet over geven. en Jesus zegt, buiten mij kund gij niets doen. als de mens dat maar inzag en gevoelde. maar de here moet zelfs werken, dan word hij wakker. anders blijft hij in slaap liggen en dan krijgt God de eere, als hij dan wakker gemaakt is, dan vraagt hij: heere wat wild gij, dat ik doen zal. dan word hij eerst een gepast voorwerp van Gods genade.

anders is het hier alles noch bij het oude. het sterven en geboren staat niet stil, maar hier zijn zoo veel niet gestorven. in dit jaar als by u zoo dat het ongeveer een jaar geleden als ik van u vertrokken ben en in dien tijd is er al veel gebeurd voor al by u. nu zal ik een weinig van de duurte berigten: de tarwe een Dollaar 45 tot 50 Cend toe het Bussel, en aartappel een Dollaar het Bussel, en eijeren stuk een Cend, en boter 34 Cend het pond, en kofteboonen 40 Cent en beesten die aan de melk zijn dat gaat al op 30 tot 40 dollaar toe en paarden voor 100 en 50 dollaar kund gij een redelijk goed paard krijgen.

Ja, Broeder gij vraagt, wat mij dunkt, naar mijn verstand, ja broeder, wat zal ik zeggen, ik zal het u zeggen, wat mij dunkt, voor u aangemerkt, dan kan ik er niet veel van zeggen, maar voor uwe kinder dan is het hier veel beter als bij u. gij kund hier een ruimer bestaan hebben als bij u, maar wat verder aan gaat, dan is hier zoo veel geld niet te maken als bij u. het is alles goedkoop. maar zij

zijn hier zoo veel niet nodig, die het land vrijhebben, maar die veel verrenten moet, dan vald niet toe. de intres (Zinsen, gjb) is hier hoog 8 en 9 en ook enkel 10, maar 8 is het algemeen, maar daar is noch land genoeg te krijgen, zoo duur als van zoomer kan ik niet zeggen. het land word verkocht van 6 en 7 en 8 en 9 en 10 honderd dollaar de 40 Acker (= 20 ha, gjb). en een Acker is ruim een mudde land. en als gij 40 Acker hebt dan hebt gij het alles bij huis. dat is aangenaam, aangenaamer alles overal wa(n)t dan hebt gij met geen mens te toen en daar is gedurig ook wat te koop, daar huis op is. daar moet gij ook al na betalen, maar dan kund gij op zoo in gaan. maar dat zal uw Broeder ook wel geschreven hebben. ja Broeder, naar mijn dunken dan is het hier beter als bij u, maar u aan te raden, dat wouw ik niet graag doen. als het hier niet beter is, daar heb ik geen twijfel aan, zoo als A. Kunde, die heeft 2 paarden en al een gedeelte schoon land en een redelijk goed huis. en van zomer wil hij een nieuwe schure timmeren en dan kund gij wel na gan, dat het hier beter is als bij u. ik heb noch geen land gekocht.

A.J. Pouwel (Pauls?) heeft 20 Acker gekocht val (van) **Lukas Ensing** voor 5 honderdollar op dat land heb ik op te koop geweest, geen 20 Acker maar 40. ik heb er op honder dollaar geboden en hij heeft mij voor op honderd en 50 dollar gelaten, anders
hebben,

maar dat ik noch van plan ben, om u noch eens te bezoeken als het heere mocht behagen, dan zal ik u meer vertellen. maar de tijd kan ik noch niet bepalen, wanneer als wij van mond tot mond met elkander kunnen spreken. dat is aangenaamer als schrijven om te begrijpen. ook ja, Broeder, ik moet dit keer ei(n)diegen met de pen maar niet met het hard.

nu zijt Hartelijk van mij gegroed

W? Lubbers, **Geziena Lubbers** en uwe 2 Zoonjes nu groed ik u Al te zaam

Schrijf spoedig weer

Albert Genzink zoo is mijn naam.

1871.11.24. Dobben1871-1.jpg Oosterwold Den 24 November 1871

Not in Beloved Family (would have to be pag. 32)

HHr en Janna Dobben, Geert en Geerttien Dobben

Veel Geliefde, Broeders, en Zusters

Wij voelen ons verplicht om aan U te samen te Schrijven, voor eerst Kunnen wij U melden dat Wij ook door Gods goedheit nog goed gezond Het welk Wij ook uit uwen Brief van H.H.Dobben

hebben gezien het Welk ons verblijde. Doch ons kleinste Dogtertje Geze dat bemerten wij Paaschen dat het iest Scheef wiert in den rug, het heeft nu al 22 Weeken Gelegen op een Kussen gelijk als voor heet het overleden Zoontje Van Bonssels. Dog wij kunnen U verblijdent melden het Ligt geduldig en heeft zig en goed op, en het wint van tijd tot tijd.

Ons gewas is van dit jaar welthoorlijk goed, maar niet De Aardappeerven van het WAS?, anders denken wij zult Gij Harm Hindrik en Janna Dobben wel gene aangename Brieven Hebben ontvangen van uw zuster Geze Vos, en van uw Meuje (Tante gjb) Zwenne Hinken. ... maar zijt Gij al bezitters van het gene zij U Janna bij Haar leven gemaakt heeft, want Geze vos heeft bij haar leven Aan ons verteld zij bang wqas, dat Hinken zhouden zeggen, Zij heeft het bij Haar leven verteert. Maar Geliefden zoo Zij uw dat melden zo raden Wij uw aan, zoekt dat nauwer of dat in waarheid bestaat, of zij het heeft ..gevordert, Gij weet Dog wel waar het staat, daar moet Gijd het onderzoeken, en Staat het op onze Kerk, en Pastory, zoo gaat uw na onzen Kerkenraat. Gij kunt het nu ook wel gebruiken

1871.03.14. Dobben 1871-2.jpg H. Dobben, Hankorve 14.03.1871

Beloved Family S. 32

Ach Geliefde vrienden,

dit Schrijven verschitt zich drie Dingen. nu moet ik u melden dat vader Freriks is overleden den 10 maar ´s Avonds in den ouderdom van zo ik meen Ruim 81 Jaar, des Levens zat en met een Blij vooruitzigt op Een Beter Leven. nu

Geliefde Zoon, gij hebt mij Geschreven of Ende het Berigt hadden ontvangen van B.H. Rakers Zijn dood. Dat Hebben zij wel gekregen, ik heb er zelf me Heen Geweest toen hebben Zij Beloofd om Aan Zijn vrouw weer te Schrijven. Daar zal wel niet van komen zijn. Nu is Ale al zwaklijk zoo dat Daar Misschien niet meer Aan gedagt word.

Hare Zuster Gese Rakers is ook voor veertien Dage overleden, Zoo dat op onbekende vrienden mogelijk niet word gedagt – zegt Aan Rakers weduwe Dat zij nog Eens weer schrijft. Aan

Nu zal ik u nog schrijven, over ´t Beeld: Janna Kunnen wij Beter Kennen dan H. Hindrik.

ik moet Eindigen met dit Schrijven ik wenste u wel Eens Gouw weer te Schrijven. Schrijft ook Spoedig weer. Zijt alle Hartlijk van ons Gegroet

Uw welmenenden vader

J. Dobben,

Hankorve d 14 Maar 1871

1877.01.01. Dobben 1877.1f jpg Nieuwjaarswensch 1877

Beloved Family S. 33

Geertmoei aan Hendrikje Dobben

Geertken op Hohenkörben

Hendrikje was bij Hensen.

copied by HdJ? in Gr Benth

Nieuwjaarswensch 1877

Geliefde zuster Hendrikje

wij treen een nieuwen tijdkring in

Het oude jaar is nu verdwenen

en zoo gaan al de jaren henen.
Zoo rasch verwisselt zich de tijd
zij eindigt in een eeuwigheid.
Ik heb opgemerkt, de tijd is kort,
Ook dat r veel in gevonden wordt
denkt men het heele jaar zoo door
Ach wat valt er toch veel in voor.
Dat doet er miesschien overal
Maar t was bij ons ook het geval.
Bijzonder t laatst verlopen jaar
Was voor ons moeielijk vol bezwaar.
doch dat will ik veraf laten staan.
een weinig weer terugge gaan.
Ik kwam met mijn gedachten staren
op't laatste veertiental van jaren.
Ik zag zeer groote verandering
Die het ouderlijk huis onderging.
Als ik nu zoo eens weer omzie
Op't jaar achttien hondert zestig drie
Het komt hier zoo bij te pas
Toen de 2de januari was
Was nog het lieve oudren paar
met haar acht kinderen bij elkaar.
De vader sterk, de moeder zwak
Doch geen van beide daar ontbrak.
Verandering die komt al ras
Eer't halve jaar verlopen was.
Dit voorjaar komt men tot gedachten,
Dat moeder zeer vervalt van krachten.
En toen begin des zomers kwam,
Als mei Bloeimaand zijn intrek nam,
Als't datum vijf en twintig telt
Wordt moeder door de dood geveld.
Dat was een koude slag voorwaar,
Voor vader met zijn kinderschaar.
Ons beiden de jongsten van het kroost,
Werdt weggenomen veel steun en troost.

Ja het is hard daar kan'k niet af
Als men ouders zinken ziet in't graf.
Nu wird hier naar gewoont' des lands
Lijkrede gedaan door Domine Brandts.
Mijn textwordzegt hij dat zal wezen
gij kunt Mattheus V wel lezen.
Welzalig die van honger schreit,
En dorst naar Gods gerechtigheid.
Want beide zullen zijn verzaädt
Schoon zij in't lijk hier hebben kwaad.
Als nu't jaar vier en zestig kwam,
De moede vader zich voornam
Duidt mij niet kwaad dat ik ga

Zegt hij, nu naar Amerika.
Het werdt volvoert, 't is mij bewust,
den 27 August.

Geert Hendrik Dobben

De jongste broer zich voornam
als het jaar 65 kwam.

,T is niet onaangenaam, ik gaa
Bij gezondheid haast mijn vader na
Wanneer 't gebeurt schrijv ik hierbij
En dat was wel de 3de Mei.

(HH)

Ik noem niet alle kleinigheden
Ik moet daar over heenen treden.

Wij treden 't jaar 68 in

En krank werdt onze zwagerin,
Zij sukkelde geruime tijd

vrouw van Evert, Della Borrink

Dewijl zij aan de tering lijd
Ze overleed 't is mij bewust

Den 7. dag in de m. august.

Van broer en tweetal jeugdig kroost (een = Jan Hendrik Dobben)

Werd weggenomen veel steun + troost.

Het jaar 69 komt aan 't dalen

Broer ging zijn tweede vrouw te halen (Janna Groon, (weer wegtrouwd voor 2 jaar gestorven,
naar Holthuis, te Halle)

Het komt hier zoo maar bij te pas,

Dat 't in de maand Nov. was.

Wilt gij het noch beter weten,
het datum ist mij vergeten.

Komt hier ook nog bij de pas,

Dat de oudste zoon een sukkelaar was.

Broer van Jan Hendrik heette Jan)

Hij kon niet op zijn voeten staan,

Hij kon wel kruipen, maar niet gaan.

En 't jaar 71 kwam

Toen God hem door den dood wegnam.

Hij was een kind nog, dat is waar,

Hij was noch nauwlijks acht jaar

't is jon of oud of groot of klein

Als God roept moet de mensch er zijn.

Wij treen 't jaar 74 in

De Roede komt in 't huisgezhin

wijl zwagerin, zooals gij weet

(Janna Greven)

Toen aan de rachenbruine leed

(Catarh

Toen dat was aan de beterhand

Heeft 't klijnste knd zich erg gebrand.

de oudste zoon der tweede moeder,

Het kleinste kind zijn volle broeder

Leid krank en dat kwam schielijk op

De dokter zegt, het is de crop

Hij werd spoedig slim

zooals wij zagen.

Derk, maar Dela Borrink genaamd)

Jan Harm dobben – bij Holthuis, Halle,

vrouw van Bosink, dochter van Harmpe Greven
die zuster was van Janna ???

zijn zuser Geertien 1909 gestorven

En och, het duurde maar 3 dagen,
 Gelijk een dief komt in de nacht,
 Zoo kwam de dood hier onverwacht.
 Den 14 ook ten einde van't jaar,
 Was voor ons in dat opzicht zwaar.
 Mijn vader wird slim krank, ook ja,
 De oudste broer een week daarna
 Zij werden slim, wij hoopten wel
 voor beide niet meer op herstel.
 Doch god die wendt nou weer genegen
 Dat zou ons al tot vreugde wezen.
 Hoewel mijn vader - dat is waar –
 blijft na die tijd een sukkelaar.

Jan Dobben
 Evert

Als 't einde van 75 kwam,
 Zijne zwakheid al weer toenam.
 Ik durf hier verder niet uit wijden,
 Doch zal er nu ook maar van scheiden.

Ik vang nu bij vernieuwing aan
 Wat ik in 't eerst heb laten staan.
 Ik zeide dat het laatste jaar
 was voor ons moeielijk, vol bezwaar
 Dat vader nu aan de tering leed,
 en zwakker wird sooals gij weet.
 Hij overleed naar 's Heeren will,
 Den 10. v.d.m. april.
 Daarna onssliep hij nog heel zacht,
 Om ruim 12 uur te middernacht.
 vier zijner kinder zag ik scharen,
 en op zijn laatste zuchten staren.
 Hendrikje)
 Doch geen van al kon hem geleiden,
 Zijn ziel die moest van 't lichaam scheiden.
 Acht wat een harde blik voorwaar
 Daar ligt de laatste van het ouderpaar.
 Ontielt, Zij beiden zijn niet meer
 Zij komen ook tot ons nooit weer.
 Doch was dat nu de laatste slag,
 die ons in dit jaar treffen mag?
 ach neen, maar een drie maand daarna
 een brief komt uit Amerika.
 en wat onbaardde het gezicht?
 Het bevat de broeders doodbericht.

Evert, Geert Hnedrik bij Ramaker, Geertien,

Geert)

Hebt gij een getrouw vriend of vriendin
 Laat zij dezen brief maar lezen.
 Doch zijt voorzichtig er zijn veel
 die hem tot spot maar lezen.

Van Ww. Veldmann, Osterwald
Februari 1923
door haar overgeschreven van een brief.

1881.09.00. Veldink1881.jpg Lukas Veldink, Zeelant September 1881

Beloved Family S. 39

Zeelant den September

Lieber Onkel

Ich werde auch endlich mein Versprechen an euch erfüllen ich bin gesund und hoffe das selbe auch von euch und freue mich das ich in Amerika bin denn es ist hier besser für einen der arbeiten kann. ich arbeite in einer Steinbäckerei von morgens ½ 6 uhr bis abends 6 und verdiene einen Dollar 40 Cent täglich. Die Arbeit kann ich wohl verrichten. es gibt hier viel zu lernen, denn die Amerikaner sind uns in vielen Sachen vor. wie geschwind sie die Bäume hakken können Sie begreifen, denn die mittelhohen sind viel besser als bei euch, und die Maschinen sind alle sonderbar eingerichtet. Es gibt Maschinen von allerlei Art. Es ist hier viel wärmer als bei euch, vornehmlich diesen Sommer, denn die Leute sagten, dass es viele Jahre hier so warm nicht gewesen ist. Ich bin aber immer gut gesund gewesen, denn das Brot in Amerika schmeckt gut. Die Mühlenmacher können hier nicht verdienen, denn hier sind keine Windmühlen und auch viel weniger als bei euch. Doch sagen Sie meinen Eltern, dass sie mir meinen kleinen Bruder schicken, wenn er gute Gelegenheit hat. Ich werde für ihn sorgen, so viel in meinem Vermögen steht, und wenn ich gesund bleibe, kann ich es auch. Lieber Onkel, gehen Sie dahin, denn ich denke, Sie können es wohl warten. Wo ich diesen Winter noch bleibe, weiß ich noch nicht. Ich muß vielleicht 40 Akker Bosch kaufen, dann kann ich an die Arbeit kommen. Nun versuche ich euch, um zurück zu schreiben. Ich muß schließen denn mein Bogen ist voll. In der Hoffnung, dass ihr diese Zeilen in Gesundheit empfangen wollt so verbleibe ich

euer Freund,
Lukas Veldink 1881

Original bei Veldink, Emlichheim, Hauptstraße

1883.03.27. = 27.03.1883, Graafschap von J.H. Roelofs

Beloved Family S. 40f

Ein Brief von J.H. Roelofs, geboren 23. Mai 1855 in Laar. Seine Eltern waren Harm Roelofs und Hindrikje Langejans. Roelofs was von Beruf Zimmermann. Er kam am 13. März 1883 in Allegan County in Michigan an. Er schrieb diesen Brief zwei Wochen nach seiner Ankunft in Amerika. Mit ihm kamen seine Frau Alberdina geb. Bekken und ihr sechs Monate alter Sohn Wilm. Der Brief zeigt, sie ließen eine zweijährige Tochter, Hindriken, krank auf Ellis Island zurück, wo sie bald danach verstorben ist.

Mit dieser Familie auf dem selben Schiff kamen auch Roelofs Schwestern Aaltje und Gertrud. Aaltje heiratete später Berend Zuwerink aus Hoogstede, der 1884 nach Zeeland MI auswanderte.

Graafschap den 27 Maart 1883

Geachte Broeder en Züsster.

ik neme de pen in de hand om ü te schrijven dat wij door Heeren zegen noch goed gezond zijn. het Kind dat betert weer wat en Alberdiena die heeft de Koors gehad maar die betert ook al ggau weer? maar onze Hindrikien die is Overleden. ja dat is een trörige toestand. haden wij het maar mee können nehmen, dat wij het haden können navolgen om te begraven. maar dat kon niet gebören. wij moesten het nalaten in Kasselgarde. dat was een droevige toestand. maar het was s Heeren will als wij dit maar mogten behouden, dan zal het noch wel gaan. dat moeten wij maar aan de Heere overlaten. wat de Heere doet is welgedaan. wij zijn noch bei onze famieli en daar blijven wij ook. ik hebbe mij verhüür bij Harm Ströörs in Kolndoorn. die heeft 160 Akkers Laand gekocht voor 8.100 Dolla. dat is Klaar Land 55 Akkers met Tarve dat is bei ü wat Akker is

bei ü 5 Schepel land het is hier noch Winter. hierlig noch schnee en eis. wij kunnen hier noch niet wat doen. het is hier flink kout wij gaan alle dagen voor plezier. waar wij komen, dar zij de Menschen alle goed obschick bekante en unbekante. het is Hier een land zo als er nargens is. het valt niet toe

?? mee daar heen te reisen. het valt op zich? niet

toe en het kost ook deel Geld. ik heb ok in Rotterdam betaald 249 en een halven Gülden voor 4 man ik hebbe voor 5 Maan 31 Gülden tevööl betaald, maar ik hope, dat ik noch wat weer terüg kreig. zegt tegen Danneboom als hij mij dat Geld niet weer stürt, dan zal ik het wel krijgen, en als hij wil, dan kann hij mij dar ook wel

Rood Baniij stüren voor Rokken (Falsche engl. Übers. gjb) so als wij se me genomen hebben. dan is het ook goed. anders kann ik ü niet schrijven. het is hier alle noch als bei het oude . unse Aaltien die heft ook noch geen Dienst en onse Gertrud die is ook sonder Dienst die is ook van die oude//ande Maan maar dat is hier nit schlim.

dat kann gebören, dat er 3 of 4 teglijk komen. ik hebbe mij verhüürd voor 7 Maand bei mijn nicht. ik verdiene 100 Dollar een Akker met Ardapels een Akker met Tarve en een Wonig [woning] en brandhold en KlompeHold. ik hebbe een Zagel (Säge?) gemiene, die kost mij 12 Doller, de Tarve kost hier

sel als ze goed is 1 Dollar, dat is bei ü

scheppel, de Ardapels kosten hier nu ...

Büssel 50 Cent het is hier noch Winter. wij können noch niets doen. ik hebbe 2 dagen na mijn neve geweest om Koorn te pellen en nü ga ik den 1 Aprill naar Gerriet Gebben om Klompen te maken, omdat het noch Winter is. anders had ik niet mee künt, wat den 1 Aprill dan moest ik knecht wesen. mijn Loohn dat gaar voort en ik verdiene ook noch wat aan Klompenmaken en goet wat te Eeten en drinken, speck en flees zat 3 of 4 mal

Anders kann ik ü niet schreiven. als gij künt dan stürt mij noch 4 Klompenboors, als er noch welke komen, dan moet gij mij 2 kleinen 1 Grote en een Middelboor die ze mij mebrengen en können haar Geld dadelijk weer krijgen. weest zo goed en verstaee daar ... wij zijn hier zijn is hier alle goedkoop de Koffie bonen kosten 12 Cent Pund gebranden, de Süker 8.9.10.11 Cent Pund. als gij künt dan komt ons maar na. het is hier beter als in het Laar.

Meer kon ik ü niet schreiven. wees van ons allen Gegroet. de Groetenis van Hans Hilbrink en zijn Vrouw en Kinder. schrijft spoedig weer hoe of het bei ü is en hoe of het met ü Moeder is of die noch leeft schrijft spoedig spoedig weer. de groetnis van J.H. Roelofs en mijn Vrouw Alberdiena en mijn zootje Wilm Roelofs.

J.H. Roelofs.

1876.07.30. Kalamaso den 30. Julij 1876

Albert Krake

Beloved Family S. 53-55

Zer geliefde een veel geachte zusster

ik neme die feder zur hand um euch meinen Woolstand in Kentenis zu bringen. ich bin jetzt noch fris und gesund und ick hoepe dat uw de letteren in gesundheit moegt aantreffen. ach dat waar meine herzen Wens, doch de Heere besturt alles, dat hebt gij all gesien met uw kroos, het was dog in uw ogen des doos, maar de Heerr heeft het noch niet gewilt, uwen brief heb ik in gesundheit unfangen, en hebt dar uit gesien dat gei ook nog gesund. Maar die gesundheit ist het reichertum von alles mochten wie alle uren en dagen darin versterkken, worden, dat sein wie so noedig. van uns selvens dan sein wie niets, ach geliede susster kunde wie Mundelijk met elkander spreken wat sou aangenaam Weesen so ik niet anders Weet hebben wie alteit guet met elkander künt, maar de Heere Weet unse

gan Waar wie wesen moeten. hier op arde ist tog als eidelheit en kwelling des geesstes, susster geij hebt geschreven, war ik meinen ingang hat, dat Weet ik niet. Waar ik kost gelt gefe, dar heb ik meine ingang. leida seide als ik krank – hofte mei niet grag. Albert ohm heeft mei aan presssitiert, ik kun bei har alteit koomen. lambert en leida Verrstaat zig ardig guet, zei küünnen guet met elkqander en zei hebben ok guet haar broot, ander zij hebben niet van het besste land.

lambert heeft noch gene brief geschrefen. leida schreift alteit, leida segt gei schrijft ook niet.

Schlenk van Itterbeek die heeft sich sechtig akkers gekocht vor achtien hondert Dollar, Feif en twintig klier of schoon en klein heus (huis) een schüer van fertig fuet fierkant darop. hei duet hier Weel. (falsche dt. Übersetzung, richtig wäre: Er macht sich hier gut) Jenne en de twede soon dien hagen (dienen bei Hagen?) die heft fertig akker klar gekocht, een guet heus en schuer darop, dat kost

fehlt mindestens eine Zeile

zei hebben hier well schik. hindrikjan hagen ist van mei (diesen Mai!) getrouw met **herman Knoper van golenkamp. Albert Epping** die heft sic fertig akkers gekocht for fertien hondert Dollar dar werkt hei van somer op. bueren dienen, dat will hei ok niet. hei heft van bijgande Winter vor de kost gewerkt, het ist eene pure teid (Es ist eine arme Zeit!). hier lopt veel volk ledig, dat geen werk krijgen kan. (Hier läuft viel Volk (arbeits)los, das keine Arbeit findet)

Ach zusster, als ik dar na sie dan heb ik voorrecht, ik heb den beigande Winter noch voer hondert Dollar klumpe gemaakt in vier moont (Monaten). dar must het kostgelt af, twee Dollar in de Week. ik heb bei broeder kostgelt gefen, ik het mei verhuurt vor acht manden van April tot Dechember vor hondert en fieruntfirtig Dollar, dat ist nar uw geld driehundert en sechtig gulden in acht maand. mar doch kann ik hier geen bueren (Bauern) mer dienen, dat bin ik sat Ja sat, ik sein twintig ühr van brueder af, so lange als ik hier geweest hebbe guet verdient. tuhn ik in Amerika kwam

fehlt mindestens eine Zeile

Dollar over, en ik denkt wen ik meine dienst ent hebbe, als ik acht hondert Doller hebbe, de intrass (Zinsen) ist hier hog, tien Dollar de hondert. Wie hebben hier veel regen gehad van somer. de darfe ist schlecht en kohn, hafer ist guet en gras, artapels ist slecht, in sintjakobi hebben wie drukkende weken gehat, men mut hier het Weerk all anders führen met ons beide hebben wei akkers gekredelt en bunden, ehnen akker is fertig tree breed en hondert lang. scheift eenst hue dat entkomt tegen eehn murland. freuleute die koemen hier niet buitgen kieken um op het lant te helpen, dat ist hier schande, zei melken noch niet dat ist ons Werk.

de gruedenisse an uw teheus, de gruedenisse an **Vater geheus en Wieferink en hinken** en en **gerriet hindrik kleine Arink** segt hem, dat ik seinen brief in welstand onfangen hebbe.

ik breek af met de peen mar niet met het hart seit van mei gegruet

A. Krake so gei kunt, schreift spuedig weer.

(Original und engl. Übersetzung unter Lemmen/ Kraker Family Letters.pdf)

1880.02.25 Grafschap Albert en Hermina Krake (getippt 14.01.2013 gjb)

Beloved Family S. 55

Grafschap den 25 Februarij 1870

Meine Geliede susster en zwager

Ik set mei nog tans neder om uw een letter of wat te schriuen van unsen woolstand. Wie sein op heden Fris und Gesund und dasselbige hopen wie van uw – was het anders het zou uns van harten let sein.

Ja, geliede suster als wie met Krisstus versoent sein, dan hebben wie ehne goedestantplasse verwonnen.

Ach lat ons tog alle dagen bitten dat wie guet met christie moogt versoent worden. Lambert en leide sein ook fris en Gesund en zo ik neit anders alle onse fammilie ook. als Albert oom ist overleden.

Ach suster, wat schveeft tusschen mei en uw, dat gij geheel niet schrijft? Vater heeft ons geschreven, dat gei een klein meid hebt, maar gij schreeft van alle niet.

hebt ik wat misdaan, schrijft dan wat

men het versuimen de seide het

graf.

nu wat anders. wie hebben verlopen soomer een guel Verbau gehat. Tarve was duppelt, hoi hebben wij sesentwintig Vuer gehad. Wij hebben al voor 62 Dollal verkoft en Wie kunnen ook nog well een deel verkopen. ardappels en korren hebben wij nog niet verkoft. Klumpe maken hebben ik den Winter niet veel gedaan. ik hebt veel geschaut met de schuer. Wie bauen ehne nieue schuer vierenvirtig vuet wiet en acht en vertig lang. ik muet het holt aal veif miele halen het unse ist alle verroet. het rueve holt in de bus tot verkante mark van platen balken pösste reien dat kost mei twee dagen ossen hölpe ik heb dee hele schur alles bei elkander. ik het eut bestiet kant en kloor voor veitig Dollar. dan kost uns nog Veel van planken schinkels nagel hensel, dan kunt

gij Well denken dat ik gilt gebreuken kann. ik heb vlenen herfst een jung part gereult voer een koe dar muet ik 22 Dollar op tue gefen. Van twee jahr out, twee mark ossen, drie kuejen ehne starke drie varken. we hebben een schlap Winter weinig schnee.

segte Vater lat hei mei klumpen bors stüren **met albert gensing van het achterhörn** twee kleinen en een millen boer, van borne breek, ik heb van winter all een gebroeken. ik het niets geen voerrat marr, nu de dagen wat lenger wort, heb ik dagens anderhalf Dollar met klumpe maken. darum lat mei Vater stueren als ik breke dan heb ik vele schade. ik breek af met de pen maar niet met het hart seit hartelijke van uns beiden gegruet.

Albert en harmmina Kranek

Nue verwacht ig spoedig een brief wer trug van uw

Schrijft eenst hue het moet Jan Wolbert gaat en hue het ist met een deel van het schulten arve of het guet alle in t vrede toe gan ist.

Original und Übersetzung in Lemmen/Kraker Family Letters.pdf, getippt 14.01.2013 gjb

1889.02.17. Allendale den 17. Februarij 1889 Albert Krake

Beloved Family S. 57

Geliede Broeder en Suster

Ik set mei tans needer um uw een letter of wat te schriuen van unsen Welstand. Wie sein op dit heeden nog guet fries en gesundt en wie hoopen en wenschen dat uw deze letters in gesunheid moogt antreffen. was het anders het sou uns van Harten leet sein. ach ja, Brueder en susster, ik hat uw so vake geschreven, maar dit ist den eersten brief die ik van uw ontvangen hebbe. ik dagte, jei woude uns niet meer schreiven als gei uns vergatten. Ja, Brueder en susster, het is veel verandert in die teit als ik weggaan sein. toen was ik alleen en nu sein wie met uns negen, maar genoot de Heere soogt nog voor uns allen. wij hebben guet uns broot. Wie hebben seven Kinders, de ouste ist den derden Januarij elf Jahr geweest. en de

janste ist in disse maant den drieen tweitigten een Jahr out. Wie hebben alle vorskuedig de junste heeft met tien maaden geloopen, de ouste ist gertien, dan Zwantien, dan pieter, dan Hendrik, dan geert, dan hindrik jan dan Haarm, sei leeren in de schuele niets als engelis, dog gertien kann tamelijk guet hollands leesen. Ik Fir mei ik kann geen engelis leesen, maar ik kann het guet praten en verstaan. Wie kunnen hier geen bussis (Business?) doen, als wie geen engels kunt. Want het Hooft ist engels, Jan Brueder en susster, ik heb deze Week naar lambert geweest. hei ist niet best.

hei heft als negentien weken in beet geleegeen. hei was het geheel soomer als schwaak. hei heeft het gekreegen voor dire jaren. toen ist hei vallen achter over en achter dien teit hefthei pein in de rug en seide gehad. de Dokter seide dar was het kann

heif heeft eenb dikke bölt in de regte seide. het was een schweel. De dokter seide tegen hem, of hei een Dokter mede sou brengen. ik heb naar de Dokter tue geweest. hei seide tegen mij, hei dagte het was kanker, en het Volks segt, het ist magen kanker. of de Dokter weel self guet Weet, het ist een geuze dokter, dien sei hebben. Harm Beens van Hardingkeusen heeft de hassen (Hersen, gehirn?) geopent (Brain surgery) en heft hundert en acht en sestig Wormen eutgehalt hei ist guet wer beeter. Brueder lambert voor een week of acht meer seerte als nu op heden maar hei ist alteit aan beet. sitten kann hei niet. so hei segt, dan staat hei guet voor sig selven, dan heeft hei Jesus well tot sein deel. voor acht Weeken seiden die beiden Dokters tegen hare büeren, dat hei kun geen drie dagen meer leven, hei komt aan liggen

Wei hebben nog geen Winter gehat, dat wat ist. ik heb eenmal met degrote schlee eut geweest en de kleine schlee hebben wei noch niet gebrouet, tamelijk schnee dan ist het hier een guet deel beter. ik hebt geen lust meer te schreiven van alles. ik breek af met de peen maar niet met het Hart. seit

Hartelijk van ons allen gegruet uw Brueder en susster Albert en miena Krake

duet de groetenisse Wieferink en Krake en segt tot Gerrietjan dat wie hunnen brief envangen hebben en ik zal op korte nog well is weer schreiben.

(Orig. und engl. Übersetzung in Lemmen/Kraker Family Letters.pdf (14.01.2013 gjb))

1898.05.16. Graftschap den 16 Mij 1898 H.H. Gruppen

Beloved Family S. 65f

Kopie Orig. auch in Mappe Gruppen, gjb

Zeer Geliefde Moeder, Broeder, Zuster
en Kinderen of Vrienden

Nahr lang vertoeven nem ick de pen ter Hand om ü een letter of wat te Schrijven.
ick had wel eerder geschreven mahr door de drückte komt het dat wij so lange wachten.
wij zijn so druck, dat kunt gij haast niet denken. wij hebben 30 Ackers

land en ick ben ock schlim drück met het Messelen. ick ben so ver, alles wat hier gemaakt word, kann ik wel krijgen. de grootste jahpen wat er is te Messeln koomen by my. dat is wel goed mahr het kan ock te schlim loopen. ik moet veel afseggen, om dat ick het alle nietdoen kann om de druckte, en dat vald ock niet meede, om dat wij het ock wel hebben willen en ock wel gebreuken können. mahr als wij gezond blijven dan doen wij, wat wij können en dan kann ick ock wel wat verdienen.

ick heb desen Mij een jaap geplijstert voor 32 Doller en dan so vehle klijnichheeden op dachhuur. ick verdien daags 1 D 50 Cent. nu heb ick weer een heus of kelder Messelen ahngenoomen voor 43 D van Rieks Bouws of een van de Haselars jongens, so gij die vroeger noemden. die heeft zijn vrouw van Diekevers en ick moet ock noch naar G. Tinholt of Siene Rutgers en het is nu hier ock drück op het Land. wij gahn Mohren pooten in dese week, en daar is veel werk mede. Schrijf ock hoe gij het met het Werk hebt en hoe het gaat in Volsel en of wij er ock noch wat van krijgen en wanner gij hebt geschreven gij woud ons de Rekening en het overige stüeren en als er noch wat van komt, dan haden wij wel in sin, om laater Land te koopen. sonder geld können wij niet koopen en om dat wij niet mede gebragd hebben,

willen wij tog nü noch wel een beetien hebben. als het kon, willen wij ock niet graag langer hueren. dan moeten wij so vaak vertrekken en wij hebben hier een goede plaats goed Land en Heus en Schüer. van dit genoeg.

Wij hebben aan

Vee 2 pahrden, 3 Koejen, 1 Kalf, een oud Varken, 9 Biggen, 50 Kippen, Hond, Katte en so voort – wij hebben ook nu een Maschien, om het Gras te Mahjen met de Pahrden en om op te harken, alles met Pahrden. onse Tarve is tahmentlijk goed en Gras ock en Haaver heel goed. So als gij weet is hier in dit Land Orlog en als het er eens op ahn kwam, als zij geen Vrijwilligers mehr hadden, dat zij hier ock looten moesten, dan moest ik mijn papieren hebben. en nü doe ick ü versoecken, om die so spoedig te stueren als gij künd, en schlügterd daar niet met heen, daar hangd voor mij wat aan. doet dat omkerend.

J. Herm heeft weer een jonge Soohn, so gij michien ock wel weet.

sij hebben er ons niets van gesegd, en wij zijn er oek noch niet geweest.
 wij zijn er met in truebel (trouble), wij können met haar niet over Weg en
 gij kend zijn Vrouw oek wel en J.H. gaat oek van Kwaad tot erger. het Vloeken
 is dagelijks werk, en toen Hinnemoj haar schreef, sij Hij dat was altijd het
 oude gekuack (Gequak). wij hadden de Bijbel oek wel. dat wouw hij u noch eens schrijven.
 Van dit genoeg.

Wij zijn alle kleyn en groot goed Gesond en oek goed te vreden in ons lot, wahr wij niet genoeg
 Dankbaar voor zijn. wees gij het met ons, en dat wij ons eenmahl moogen ontmoeten, wahr geen
 Moijte noch Verdried of Twist mehr wezen sal, is mijn Harte Wens en Beede.
 zijt allen gegroed. **H. H. Gruppen**

Schrijft omkerend terüg. gij künd tog nü wel wachten, Moeder of Suster. ick
 heb al lang van ü verwagd, te schrijven. gij künd wel een keer vaacker schrijven.
 in haast gedaan, mahr gij künd het dunkt mij tog wel leesen.
 gegroed, gegroed, gegroed oek Hinnemoj Wesselink
 Schrijven niets op terüg aan Jan Harm grut ik moj.
 en Sientven lat sij dog ook nog is schreiven.
 Stürt den Pas nu en vergeet het niet.

gij denken, dat ik drai is om, dat hij nog onder deusland staat anders niet
 burger of geen burger, sij kunnen alles nemen.

1898.09.18. Kopie Graftschap den 18/9/1898 =

Beloved Family S. 66f

Kopie Orig. auch in Mappe Gruppen gjb

Graftschap den 18/9/1898

Zeer Geliefde Moeder, Broeder Züster

Naar lang vertoeven set ick Mij weederom, ü te Schrijven. ick moet Schüld belijden. ick
 heb te lang gewacht. mahr Moeder Gij hebt ock schüld. gij künd tog beeter wachten als Wij.
 Wij zijn so drück, dat ünt gij ü niet voorstellen. ick ben drück met Messelen en dan so veel

Land, dat künt gij oek wel denken. ik heb meer als ick doen kan met Messelen. ik ben hier in dese omgeving alleen, seggen de Boeren, die het Werk goed verstaan. den de lappers hebben oek geen werk, en geeven het düs oek op. en dan 30 Acker land, dat is so veel, als wij met hard Werken üt elkander houden können. mahr door de hulpe en Seegen des Heeren gaat het oek goed. Wij hebben dit Jahr redelijk gud verboud en dat is 73 Büssel Tarwe, 87 Haaver. Dat is, wat wij gedorst hebben en dan t Acker met Kohren of Maijs. dat was oek goed vedelig (voordelig).

en dan so ongeveer 30 Büssel Aadappels en 50 Büssel Sieppels en een hoevelhijd Wortels. die sitten noch in de Grond, en dan 17 a 18 ton Hoij. als wij alles verkoopen, wat wij over hebben, dan hebben wij wel 80 D. voor Hüer en self goed wat Eeten, en dat is beeter, als alles koopen. dan is het soms schraal. wij hebben op dit ogenblick 3 Kojen, 1 Kalf, 2 Parden, 8 Varken. Wij zijn met 5 aant Messelen, en 2 dat zijn klijnen, om laater te Messen en een oude, om klijnen bij te weesen.

Wij hebben dese plats nü weer gehüerd voor 2 Jahr 80 D. per Jahr. wij zijn hier so best in ons schieck, wohnen ½ Ühr van de Kerk en School. Egbert Jennegien gahn alle Daagen.

Wij hebben so als gij mischien oek wel weet, een nieuwen Lerrahr, dat is een Broeder van onsen voorigen, Kijser. ick voor mij houw veel meer vandeeseen. deesen stond vroeger in Kollendoorn. toen zijn wij oek al aan de gemente gewest, toen wij daar wohnden in Filmoore. Dit is een liefe Domini

nu kann ick ü wat vertellen, mahr als gij het künt gij niet gelooven, hoe so een moij Patret (Portrait) wij hebben van ü Moeder. Wij hebben ü van dat klijne, dat ij ons gestüerd hebt af laten nehmen en dat vergrooten laten. Gij heb bij ü oek sommige sülke groote bijvoorbeeld ongeveer so als die van Lüeter, Kalvijn en die andere Oudvaderen, so als die vroeger in de kamer hingen bij Diene op de opkahmer. Wij haddden het al erder laten doen, mahr toen was het niet goed geworden. Mahr nü is het goed. Dat Petred kost 2 D. 98 Cend en de Rand 1 D. 50 Cend. Als gij oek een hebben wild, dan moet gij ons Schrijven. Het stüeren will ick wel betahlen, buiten de Rand kost niet so veel.

Schrijf mij is, hoe het gaat in Volsel en hoe het is bij Hessels. En Schrijf tog beeter of mehr als gij doet. Wij züllen ü wel mehr üt de Gedagten kohmen, mahr mij dünk, gij künd ons tog noch niet vergeten. Bewijs dat met gedüerig Schrijven aan ons.

Schrijf oek is, of Neef Herm noch leeft. So jah, doet hem de Groetenis van ons.

Laat hij ons tog oek is Schrijven. En doet Hinnemoij de Groetenis en Sienna en Gerriet Rieks Oom Boukamp van ons.

Het is hier alle bij het oude in sover gij het Volk hier kend, bij Jan Harm oek, mahr wij koomen er niet vaak, oek omdat ick drück ben enHij oek so hij meent op zijn 40 Acker. Anders doet hij niets, mahr zij Schlaapen tot 6 of 6 en ½ des morgens, daar wij de meste Tijd om 4 a 5 op moeten omdat ick om 7 Uhr aan het Werk moet weesen. De Troebel tüschen

ons en haar is weer ud de Weg. Toen ik den Brief kreg van u, Broeder, ben ick er den anderen Dag dadelijk heen gegaan. Mahr zij günnen ons niet, dat het ons goed gaht, voornahment lijk de vrouwen. Zij hebben wel wat de krabbelen, mahr wij oek wel. Nü moet ik Eindigen. Mijn Vrouw is nü nahr de Kerk: Ick was er VoordeMiddag er heen. Ick Rij des Morgens, dan neem ik Gebben mede en des Middags gaat mijn Vrouw met Gebben.

Schrijft Spoedig, Spoedig, Spoedig, Spoedig weer.

Zijt allen van ons allen Gegroet. Uw Zoon of Broeder

H.H. Gruppen

1906.05.18. Borcolo 18 Mij 1906 H. Gruppen in: Brinks 1979,43

Beloved Family S. 69f

Kopie Orig. auch Mappe Gruppen, gjb

Borcolo den 18 Mij 1906

Zeer Geliefde Moeder Broeder en Züster

Uwen brief hebben wij in Gesondhijt ontvangen en Uwen welstand geleesen, wat ons seer verblijde. Ons düinkt, Moeder, Gij zijt bij het oude met ü Schrijven. Gij künd wehr ardig goed Schrijven. Wij hoopen, dat dat noch lange so blijft, dat God ü noch lange spaard niet alleen bij het leeven, mahr oek noch de Kracht schenkt, om ons te können Schrijven.

Nachfolgender kursiver Teil veröffentlicht bei H. Brinks,
Schrijf Spoedig Terug, 1978, S. 43

Nü sült gij wel veel denken over ons koopen en verkoopen. Ick had ü wel ehrder geschreven, warom wij dat gedahn hebben. Mahr omdat J. Herm Üw geschreven had en seker wel geschreven heeft, dat wij verkerd gedahn hadden.

Ick voor mij denk, dat J.H. er veel afgünst tüschen sit. Mahr dat is voor hem. Hij is noch niet bij ons gewest. Hij kan niet goed zien, dat

wij groote Boer zijn en mehr hebben als hij. Warom of wij mehr Land moeten hebben, künd Gij oock wel begripen, omdat wij een grote Heushouding hebben, en dat het voor de Döör stond, of onse kinder moisten dienen en als een Boer hier veel land heeft en zelf bewerken kann, dat is beeter Groote Boer als klijn. Wij hebben 120 Acker, so als gij weet, en moeten 300 Doll. opbrengen in alles met Tecks (Tax, Steuern). Wij hebben 4.500 Doll. Schüld,

6 p.cent intrest (Zinsen) en op Grafschap 30 Ack. 1.000 Doll. Schüld.

Wat dünt ü, als wij van 30 Acker moeten leeven met 10 man en 1.000 Doll verintressen, können wij dan niet beter 4.500 D. verintressen (verzinsen) van 120 Ackers? Gij moed denken, de latste 80 Ackers behoeven wij niet mehr van te leven, en dat kost al heel wat. Wat wij op Grafschap verbouwden, konden wij wel op, en wij willen tog gahrne wat voreüt, nü

*hebben wij alles reümer. Wij hebben op heeden 10 melkkojen en 5 Kalver en melk, daar is het hier besonder best voor. Kojen gaan hier in dick gras. Wij hebben hier noch niet so een goede wijde gehad. Wij wohnen dicht bij **Janna** , en die hebben verleden jahr 500 Doll. vrij geld gehad van 13 kojen. en die hebben net so een Boederij als wij, voral niet beter, so zij hier zeggen. Nu schrijft gij over ons Heüs, of wij een goed Heüs hebben, en Schüür, en Grenderie (granary?) en kippen, en Varkenhock. Vrag dat mahr aan **Gensink s jongens**, die hebben voo 3 Weken noch een nacht bij ons geschlaapen. Die weeten alles van Borcolo en oock van ons. Die vertellen het u beeter als ick het schrijven kan.*

Onse Egbert werkt dags met 3 Paarden voor de Eggen of Ploeg. Daar kann hij sich goed met redden. Wij hebben noch geen kohren gepland, mahr het land

(is) bijna klahr. Het is hier op dit ogenblik en nu al 3 Daagen groijsaam of gesegend weehr. Het gras wast hier geod en onse tarve staad ook goed, die hebben ij 20 Acker onse zoükerbieten 2 ½ A staan ooek goed. Pickkels en Ardappels noch niet gepland.

Hier künd gij sein, wahr wij onse intrest üt wensen te maaken. Vraag dat maar aan Gensink of hoe daat hie toe gaad.

Wij hadden verleden jahr 2 Acker pickkels, darvan hadden wij 3,27 Doll, Zeükerbieten 1 ½ Acker 70 Doll. Das was goed. Nu krijgen wij 2 A pickkels, 2 ½ Zeükerbietn, als die so goed worden als verleden jahr, dan hebben wij de Intrest. Wat dünt ü so de Heere zijn Seegen ooek gebiet oover het andere, söüden wij dan niet geod gedaan hebben? ,Wat wij op Grafschap oover hadden, meer als de intrest, dat moesten wij weer gebreüken, om van te leeven.

Dat de Heere zijn zeegen op ü en ons moge rüsten, is onse Wens en Beede.

Zijt allen van mij gegroed.

H. Gruppen

De Vrouw moet ooek noch.

Herbert Brinks schreibt zu obigem kursiven Briefabschnitt (1978,41f

in seinem Buch „Schrijf Spoedig Terug. Brieven van immigranten in Amerika 1847-1920“ Den Haag 1978, S. 41ff)

„H. Gruppen, die naar Graafschap, Michigan, immigreerde, waar hij een bedrijf van 30 acres huurde. In 1900, drie jaar voor het verlopen van het huurcontract, kocht Gruppen een aangrenzende 26 acres en vergroote zijn bedrij zodoende tot 56 acres. Toen kocht hij in 1905 een boerenbedrijf in het nabijgelegen Borculo dat, schreef hij: „100 acres besloeg, 70 acres ontgonnen en 30 acres bos.. we hebben een goed huis en een nieuwe schuur“.

In een latere brief weidde Gruppen uit over zijn redenen voor het kopen van het nieuwe bedrijf. Klaarblijkelijk had zijn broer aan zijn moeder geschreven dat H. Gruppen een vergissing begaan had door zo'n grote boerderij te kopen. Om zijn besluit te verdedigen, schreef Gruppen:

Folgt obiger kursiver Text

H. Gruppen bleef in Beeverdam, maar zijn kinderen werden geen „grote Boeren“ zoals hij gehoopt had. In 1933 bewerkten al zijn drie zoons kleine boerderijen van 20 of 40 acres en tenminste één van hen vulde zijn inkomsten aan met timmermanswerk. Veel andere immigranten gingen ook over op geschoolde arbeid, waardoor ze dikwijls in naburige steden terechtwamen. Grand Rapids, de grootste stad in West-Michigan, trok door zijn economische mogelijkheden veel Hollandse Amerikanen aan.“

1907.02.21. Kopie Borkolo den 21. 02. 1907 H. Gruppen

Beloved Family S. 70

Borkolo den 21/2/1907

Zeer Geliefde Moeder, Broeder, Züster

Nahr lang wachten moet ick tog noch is wehr schrijven en Goode zij dank, dat wij dartoe noch bekwahm zijn. Wij mogen allen noch deelen in den schat van Gesondhijt. Dat is onze hartewens ook van u allen. Wij hebben allen de Grieb gehad, nu weer beeter. Onze Geesien soort Longkors. wij hadden 3 mahl den Dockter. De Goedertierenheden omving ons, wahr so vehlen worden opgeroepen, om het Tijdelijke met het Ewige moeten verwisselen. Sommigen unleserlich Gods in volmacktheit en sommigen vor Ewig van vor Gods Ahngezicht verdahn te worden, dahr wahr de Worm niet sterft en het Vüer niet eütgeblüst wort. Mochten wij tog

voor die lahtsten bewaht worden. Als wij het indenken oek met het Oog op onse kinders, met het verbond ds Doops op het vorhoofd en onder Gods Woord of de bedining gebohren en in de Wahrhijt onderwehsen, wat zal dat vreselijk wehsen, dat wij elkanders noch mehr opdrage ahn den Trohn der Genahde. Doe gij dat oek voor ons. Mij dunk, wij hebben recht op de Hülpe van ü Gebed solang God ü noch laat unleserlich en als het Tijd is, dat gij oek het Tijdelijke met het Ewige moet verwisselen, dan geeve de Heere U Geliefden eenen reüumen ingang in Gods konigrijk en dat wij ons dahr eenmahl mogen ontmoeten en alle.

Schrijf omkehrend terüg. Hoop dat G. J. Goorman speedig en in gesondhijt de zijne en ons ontmoet en de Heere hem mag gelijden oek over het groote Wahter en ons weer helpt werken in Gods Konigrijk.

Doet alle bekenden en alle, die nahr ons vragen en insonderhijt Hinnemoj de groete van ons en G.J. Gorman en Herm schrijft ons tog niet, die heft ons seker vergeten.

Gegroed van ons allen

Uw Zoon of Broeder

Hermannüs Gruppen

De pahrden zijn hier düer. Een goed Pard 200 Doll., Speck 8 ¼ Cen per pont, booter 31 Cent per pond. Wij hebben 5 Niewmelkte kohen, tamelijk goed melk. e moeten noch inkohnen vor Aprill, 2 noch later. Wij hebben 3 Vette varlems verlpcjt. oeder vam pmgevejr 250 pond, anstande Mandag afleveren. De palvers (??) zijn wij van plan, om alle te houden. Wij denken noch groter Boer in Vee te worden, so God ons Seegend.

19xx.09.16. Graafschap, Hillegien Ensink,**Beloved Family S. 75**

Hillegien Ensing, Schreiberin dieser Briefe, wurde 1842 in Wilsum geboren. Sie wanderte 1848 mit ihren Eltern Geert Aren(d)s und Geesje geb. Neerken aus in die USA nach Graafschap, MI. Ihre Mutter, Geesje Neerken, hatte als Magd bei „rieke“ Smit in Wilsum gearbeitet. Smit war Landwirt und Leinenhändler, der viele Geschäfte mit den Niederlanden tätigte. Geesje erhielt dort ihre Ausbildung. Geert und Geesje hatten einen Hof an der 48th Street in Graafschap. Sie war die erste, die in Holland MI Milch Haus an Haus verkaufte. Hillegiens Vater, Geert Arends kehrte 1881 nach dem Tod seiner Frau nach Uelsen zurück, wo er 1893 verstorben ist. Der vorige Brief stammt von ihm. Den Hof vermachte er seiner Tochter Hillegien und ihrem Mann Lukas Ensink, der ursprünglich von Laar kam. Hier auf dem Hof schrieb sie die Briefe und wuchs ihre große Familie heran. Hillegien starb hier mit 89 Jahren in 1931. Sie war 26 Jahre lang Witwe.

Zeer geliefde broer en zuster

tans neem ik voor het eerst de pen op, om u een woort of wat te schrijven.

wij zijn allen tamelijk gezont en het zelfde hoopen wij ook van u allen, het welk tog een grooten zeegen is, en dat gevoelt men niet eer, als men Ze mist. s menschen leeven is altijd niet met roozen bezaait en doin zig veel moeilijkheeden op in dit leeven, den eenen ondervint daar meer van als den anderen, maar dat al de tegenspoeden ons maar nauw aan den heerre mogten verbinden. tegenheeden zijn soms wel goet, dat heb ik wel ondervonden,

vooreerst met onze Lukas, dat heeft mij veel zugten gekost, dat de heer mij tog niet in opstant mogt doen koomen, want daar ben ik zoo bang voor, want dan konde de heer nog wel wat ergers over ons brengen, want wij hebben het verbeurt om onze zonden,

en nu met het sterven van onze hermannes. o geliefde vrienden, Gij kunt wel denken dat het hart is voor het vlees en booven al de eeuwige belangen. hij was in Grantrappids (Grand Rapids) als timmerman. de drie laatste daagen heb ik bij hem geweest. toen ik bij hem kwam, was hij niet bij zijn kennis. dat was vrijdag, en zaterdag morgen was hij weer wat beter. toen zijde hij, wat ben ik

tog slap. ik zei, ja kint, zoo gauw kunnen de kragt weggenoomen worden. wat denkt gij, zouwt gij nog weer beteren. ik weet het niet, zijde hij.

ik zei, zijt gij ook bang voor sterven. toen ik zeik wiert, zeide hij, heb ik gebeden, dat de heere mij mogt bekeeren de (en) een nieuw hart geeven, maar ik ben zoon groot zondaar. ik zei, kint, u zonden zijn niet te groot voor de heere. gij leeft nu nog. hout aan in het gebet dat hij u de zonden mag vergeven en een nieuw hart geeven. en toen liep het er ook al weer deur, en toen heeft hij ook niet goet weer bij zijn kennis geweest.

toen hij vroeger in huis was, was hij altijd een zachte jongen, heel stil en bedaart, en onderzocht nog al veel Gods woort. toen had ik altijd nogal verwagting van hem, dat de Heere zijn hant van genade er in zouw gelegt hebben, maar alle die dingen zijn goet, maar het is niet genoeg voor de eeuwigheit. er moet verandering plats hebben, zal het wel met ons zijn.

maar, o geliefde vrienden, als zijn ziele maar geret was, dan kon ik het nog wel beter overgeven. het is wel hart voor het vlees. toen hij op zijn dootbet lag, moest ik de Heer tog zoo smeeken

Vader overleeden hat ons potret, onze Lukas zijn en mij.
als Zij dat over wil geven, dat moogt gij dat hebben.

Graafschap den 16 Sep.

Hillegien Ensing

1899.10.27. Graafschap, Lucas Ensing

Beloved Family S. 77f

Zeer geliefde Broeder en Zuster

Met de Uwen! Alle Heil!

Wij zijn allen wel met onze Kinders en klein kinders als mede de geheele Famielie. **Cornelis en Rieka** zijn goedgezond. Cornelis sterkt goed aan. hij gaat weer na de kerk. ik blijf nog kreupel. mijn arm is niets geen kragt in,

Wij hebben het Geschenk van U ons toe gezonden uit de hand van **Beuker** ontvangen (Pastor Beuker war 1899 auf der Synode in den Niederlanden, gjb). wij doen U bij dezen hartelijk bedanken,. ik was er zoo blij mee, dat Gij nog aan mij denkt, die gunst is zoo veel,. ik wensch, datde Heere U daarvoor zeegene,. wij hebben onzee Geertje ouste Zoon voor Knecht. dat gaat goed,. het Verbouw is redelijk. wel wij hebben 35 voer hooi. weite isniet zoo goed als kon. Koren en Haver is goed. Aardappelen zijn over algemeen goed.

Fredrik Ensink is overleden, is maandag teraarde besteld. **Fredrik was de Broer van Klaas Ensing. Fredrik zijn Vrouw Truida Belt** is ook gevaarlijk ziek. zij is aan het water. naar menschen gesproken leeft zij ook niet lang meer. dog de Heere regeert,. wij hebben hier Doornik Beuker zijn Zoon voor Docter,. Hij heeft veel zeegen op zijn werk. wij hebben er veel gemeenschap mede,. Hij gedraag zig als een Crhisten,

Onze **Geertje** heeft 3 kinders, 2 Jongens en een meisje, en onze **Anna** heeft ook 3 kinders, een Jongen 2 Meisjes, onze **Rieka** een Jongen en onze Geesje ook 1 Jongen, onze **Johanna** heeft geen kinders. Zij hebben alle goed haar Brood. **Geertje woont in Grandrapids**, 8 uren van ons, de anderen wonen hier in **Graafschap**. Anna woont kort bij ons. haar man werkt in de Boter Fabriek. de andere drie hebben elk een Boerderij. wat is dat een zeegen,

Is men oud is, en niets meer kunnen doen, dat men dan de Kinders eens bezoeken kan,. mijn Vrouw en ik maken er ook gedurig gebruik van, als het de glegenheid toelaat met Paart en tjeze, en zij zijn dan ook blijde, alswij komen. na Anna en Rieka zou ik ook gaan kunnen, als weg en weer goed is,. wat maakt de Heere goed met ons, wij hebben ruim Brood en een goede verzorging. Vrouw en Kinders zijn alle goed voor mij. het wort den 20 December Elf jaar, als ik zoo lang leef, dat ik mij zelf niet helpen kan met an en uit kleen. wat een moijenis voor mijn Vrouw.

De Heere is mij nog goed. Hij is mij nog geen vreemdelink. Ik mag geloven, dat ik het eigenodm van Christus ben, en dat van mijn vrouw en 3 kinders Geertje, Johanna en Anna daar heeft de Heere zijn Genade ook aan gechonken. wat een zeegen van God, aan verloren zondaars zijne Genade schenkt.

Broer Harm met de zijne, zijn ook goed gezond en zoo is Jenne met de meiden. Nu moet ik eindigen. het verwondert mij (Jan = Empf.,nger) dat Gij hier is niet heen komt, om de Famielie

eens te Bezoeken. ik zou het graag hebben, nu van het een en ander U vermeld te hebben, sluiten wij, en hopen dat Gij dezen in Gezondheid moogt ontvangen, is mijn wensch

Zijt van de geheele Famielie hartelijk Gegroet.

Schrijft spoedig terug.

Lucas Ensing.

De Groetenis aan **oom Wilm** .

1886.05.01. Graafschap C. de Frel, Rieka de Frel geb. Ensing

Beloved Family S. 79f

Dies ist der erste von zwölf Briefen von Hindrika Ensink De Frel. Sie wurde 1838 in Laar geboren als Tochter von Harmannes Ensink und seiner Frau Anna geb. Ziel. Im Jahr 1880 emigrierte sie mit 42 Jahren mit ihrem Bruder Harm und seiner Familie nach Westmichigan. Sie waren an Bord des Schiffes Amsterdam auf dessen Jungfernfahrt und kamen am 15. April 1880 an. Harm und seine Angehörigen ließen sich in Fremont nieder, Hindrika in Graafschap. Hier wohnten ihr älterer Bruder Lukas und Familie und auch der Witwer ihrer verstorbenen Schwester, Lukas Schippers. In Graafschap heiratete sie den Witwer Cornelius De Frel.

Veel beminde Broeder en Zuster,

Tans vat ik de pen op, om u onzen welstand bekend te maken. wij zijn door s Heeren goedheid weer vlug en gezond. Cornelis bleef in Maart en begin van April nog al hoesten en gevoelde zig niet sterk. hij was wel gezond, maar zijn kragten bleven terug, do nu kan hij zijn gewone werk om gerste en haver te zaaijen weer doen.

G.J. Aalderink heeft woensdag bij ons geweest, mogten een en ander tot onze blijdschap nog weer mondeling van u horen, heeft ons de tinnen kan met het keurige geschenk van u ons gebragt. wij doen er u vriendelijk voor bedanken. hij vertelde, dat Geesien en Rieka er nog wel wat van gesproken hadden, om mede te gaan. dat had goed geweest. dat zeggen wij beide, dat had goed geweest. wij hebben daar nimmer over geschreven, want ik zeide altijd de kinder zijn niet uit het huis gewend en als zij dan alleen is op mijn schrijven kwamen, dat was niet goed, maar als zij er

lust toe hebben, en gij er te zamen uwe goed keuring aan kunt geven, dan laat geen goede gelegenheid weer voorbij gaan. zij kunnen vrij bij ons komen en blijven, zoo lang als haar dunkt

en er goede diensten komen, want dan kunnen zij weer meer bij andern leren als van mij. en zijn zij dan spaarsaam met haar gelt en kunnen zig later een naai masien (Maschine ?? gjb) kopen, zoo er meer doen, dat kunnen zij bij ons zetten en willen zij dan agt of veertien dagen of zoo haar dat uitkomt te huis komen, om zig een nieuwen drest (Kleid, gjb) te maken, zoo zij hier dat noemen, dat kunnen zij dan doen, want leeren doen zij dat van helf, want ieder heeft hier, die huishouding heeft, een naaimazien. het is hier veel beter voor de meisjes als bij u.

zij kunnen hier met huis werken nog veel meer verdienen als bij u met zwaar buiten werken. en wat in de toekomst van het leven betreft, is hier ook beter. indien gij denkt, dat het nog wel is gebeuren kon, zoo als wij denken, dat het nog wel is gebeuren zal bij gezondheid, maak u dan niets geen werk van linnen of wollen, van hemde, pellen, doeken, zwarte rokken behoeven ze niets mede te brengen.

de famielie is alle nog welvarend. verleden week hebben wij nog bij broer harm geweest. Albert had een tijlang niet goed geweest, dog was nur weer beter. Jan Ensing van het Laar heeft een tijd lang gesukkeld. Onze lucas denkt, dat hij in de tering is. zij hadden er al zes weken bij gewaakt.

het weder is hier groeizaam. wij hebben onze beesten al veertien dagen laten weiden, nagts hebben wij ze nog in de stal. ons eene paard heeft eergister de rekening om geweest, en de ander nuurt ook. mogt de heer ons en ons vee bij het leven en de gezond bewaaren, want wij zijn tog met alles zoo afhankelijk. jammer dat wij het bij den dag niet meer in beoefening hebben, dan zou men zig meer in zijne kragt aanbevelen.

ik moet einidgen, wat de pen is versleten. zijt minzaam van ons gegroet en schrij(f)t spoedig wer.

de groetenis aan Gesien, de groetenis van onze Lucas en Hillgien.

C. de Frel, Rieka de Frel geb. Ensing.

1888.08.17. Graafschap C. de Frel, Rieka de Frel geb. Ensing.

Beloved Family S. 80

Veel beminde Broeder en Zuster.

Den brief van de 16 July hebben wij in gezondheid ontvangen en hopen de dat ook deze letteren u in welstand zullen ontvangen en gij in uw voriege vlugheid en welstand moogt verkeren want ... gezondheid is een groten zegen. tegenheen kunnen wij zoo slegt aan gewennen, want onze natuur wil voor uit. maar tegenspoed is tog goed om dat zij ons van God word toegezonden. indien wij er dan door tot hem mogen op geleid worden hoe afhankelijk wij zijn naar ligchaam en ziel dan worden ons de zegeningen nog weer is groter en dierbaarder en dat wij ons zelven geringer agten en het niet door ons verstand of vlyt is, maar een gave, die uit vrije goedheid ons geschonken word.

zoo is het mij gegaan met ons verbouw. in de Maand Mei dagt men niet meer zaad weer te krijgen dan uitgezaaid had en zeide ik wel eens niet de mood op, als wij maar gezond blijven, dan is dat voor ons zoo slim nog niet, als wel voor sommiegen. maar inwendig gevoelde ik wel, dat ik dan nog wel een te vreden gemoed moest ontvangen. later kwam mij op eens in de gedagte het was een giefte en toen was ik te vreden wan zij was groot. nu hebben wij dingsdag gedorschen. nu hebben wij 79 bussel tarve, 61 bussel gerst, ondert 55 bussel haver. hooi hebben wij nie veel gekregen, maar koorn stroo als het bewaard mag blijven komt er veel. er is veel bij, dat wel 8 voet lang is. aardappelen zijn ook goed. het is hier dit zomer niet zoo droog geweest dan verleden jaar. er kwam gedurig nog al een wolk over drijven, dat het regende, maar nimmer zoo veel, dat er iets water in de sloten kwam. maar

men hoorde tog ook niets van gebrek aan water. Henevelt die bij u geweest is, die is van de donder dood geslagen. hij was op het land geweest met een kleine jongen, die was er ook neer geslagen, maar weer opgestaan en naar huis gegaan, had gezegt Grootvader was ook neer gevallen en die stond niet weer op. en toen zij er bij gekomen waren, had hij dood geweest.

Hermannus (de zoon) **van onze Lucas** en **R. Stroeve** hebben de boerderij gedeelt. **R. Stroeve** moet tweehondert Doller meer betalen. dat zit niet in het land, maar huis en schuur was beter. **Hermannus** zal wel weer naar zijn vader en moeder gaan. **Geertje** woont in de Rappids. heeft van zomer nog een dag bij ons geweest. haar man verdiende ieder week 9 Doller. zij heeft twee vlugge kinder. onze volk hebben wij in een tijdlang niets van gehoord. **Jan Schipper** (our nephew) had er van zommer nog geweest (in Fremont). die had gezegt, het ging haar goed. hij had **Grietemooje** nog nooit zoo tevreden en vergenoegt gezien. en zij waren alle goed in haar schik, dat zij daar waren.

onze **Evert en Jenne** doen haar werk alleen. de kinder dienen alle drie. **Anna** zegt, zij kan nu weinig van haar kwaal meer weten. onze **Domiene** heeft veertien dagen gesukkeld. hij had veel

pijn op het water en is er veel door verzwakt. dog nu word het tog weer beter. een meisje of zij is nu al wedevrouw, waar Cornelis oom over is kwam van zomer op een van haar verstand en zoo slim, dat zij moest bewaakt en opgepast worden. de Dokters zeiden, het kwam van de onregelthheid, van de galle en het bloed. en in de tijd van een week of vier was zij ook goed weer genezen.

doet de groetenis aan de **weduwe Ekenhorst en haar gezin**, en schrijft mij is, hoe Gerritjan is. hij was vijf jaar, toen ik bij haar kwam. zondaags werd hij mij altijd aanbevolen ook er om te denken. de groetenis van onze Lucas en Hilgien

schrijft spoedig weer. zijt me zaam van ons gegroet.

C. de Frel, Rieka Frel geb. Ensing

1891.04.25. Graafschap De Frel-Ensink

Beloved Family S. 81

Veel beminde Broeder en Zuster

Den brief door **G. Schoemaker** ons toe gezonden hebben wij in gezondheid ontvangen, hopende dat ook deze lettern u in gezondheid zullen aantreffen. maar **onze Evert is den 11 April overleden** en den 14 begraven. hij is 6 weken ziek geweest. de week te voren waren zij nog bij ons. maar hij was niet vlug. hij dagt, het scheelde hem aan de Lever. de volgende week zijn zij naar de Dokter gegaan. die had dat ook gezegt en dat zijn gal door zijn bloed gemengt was. hij was net zoo geel als geel koper. zijn water was bijna zwart groenigheid. de groene blaren kwamen er op. soms had hij pijn in het lijf. anders was het weer van tijd tot tijd een verzwakking.

maar omtrent zijn ziels toestand had hij een gemakkelijk ziekbed. hij had gezegt, als hij verloren ging, dan zou de gehele kerk verloren gaan, en dat zou ze niet doen, want de Heer had ze in beiden zijn hand palmen gegraveed.

twee dagen voor zijn dood had hij gezegt, in het huis des vaders waren vele woningen, en daar was voor hem ook een woning bereid.

vrijdaags kregen wij berigt, dat het slimmer werd. zaturdaags morgens reden wij er vroeg heen, maar toen kwamen deburen ons tegen. om zeven uur was hij gestorven.

Jennegien en Anna waren aovnds om 11 uur gekomen. de buuren hadden haar gehaalt. onze Evert had geen blijdschap getoont, maar wel goed bij zijn verstand. de meisjes wonen te **Drente**.

zijn bitterlijk bedroeft. Jenne heeft zoo veel als zij dragen kan. wij bleven de gehele dag bij haar. zij klaagde over de holligheid in haar hoofd. ik zorgde maar voor een beetje soep, want zij had in dagen weinig geeten en geslapen. toen was het agtermiddags ook beter. de begravenis schikte het nog al. maandag hebben famielie en bureu er geweest en geraden en besloten, haar halve land te verhuuren, een paard houden zij zelf. daar kan Miena zich goed met redden. anders konden zij ook naar geen kerk of stad komen, en drie koeijen. Jenne denk, Anna zal met ter tijd wel trouwen en dan hadden zij en Evert altijd gezegt, haar een koe met te geven. anders hadden zij maar twee gehouden. de dag van verkoping moet eerst in de krant.

Anna en Jennegien zijn gister weer weg gegaan. **Miena** heeft soms nog vervallen des nagts, toen onze Evert gestorven is, had zij het ook nog gehad. onze Evert had het nog wel gehoord. had gevraagd, of het ook slim was. wat werk aangaat, krijgt Jenne het gemakkelijker en andere behoeften ook niets slimmer. maar het gemis kan niets vergoeden. zij hadden een vergenoegt leven met elkander.

onze Harm is hier ook geweest. het afsterven van Albert viel haar zoo hard. anders gaat het haar tog zoo goed, verre boven verwagting. en onze Harm is tog zoo praatzaam en zoo opgeruimd in de godsdienst. het is net, of het dezelfde man niet is. dingsdag hebben wij hem weer naar de stad gebragt. dan blijven wij net zoo lang bij hem, tot dat bij in de trein stapt.

(Es gab damals einen Zug zwischen Holland und Fremont)

onze Lucas zijn been betert no al langzaam, maar zijn arm blijft nog even lam. daarom blijft hij zoo hulp behoevend. **Hilgien** is een tijdlang niet vlug geweest, ligte graad van de griep. daar zijn hier veel menschen aan gestorven. dan kregen ze de Longkoorsen er bij. H. J. Langejans is daar ook aan gestorven.

Cornelis heeft het meer op de borst, dat heeft hij van de griep gehouden, als hij verkouden is.

Gij moet het Geert en Geesien ook zeggen van onze Evert . wij waren verblijd met haren brief. wij kunnenwel zien, dat zij het schoolgaan niet vergeefs hebben gedaan. dat verblijd ons. doet haar de groetenis van ons ook als ook van onze Lucas en Hilgien.

zijt minzaam van ons gegroet.

schrijft spoedig weer.

C. de Frel Rieka de Frel geb. Ensing.

1892.07.14. Graafschap Rieka de Frel geb. Ensing**Beloved Family S. 83f**

B R U C H S T Ü C K E

=====

Der nächste Brief von Rieka de Frel ist teilweise in Stücke zefallen, 114 Jahre alt und oft an feuchten Orten aufbewahrt. Der übriggebliebene Teil des Briefes berichtet von einer Zugreise, die sie und Cornelius von Holland, MI nach Fremont unternahmen, um ihren Bruder Harm und seine Familie zu besuchen. Man hatte abgesprochen, die Ensinks aus Fremont würden sie mit einem Wagen am Bahnhof in Fremont abholen.

Veel beminde Broeder en Zuster.

Den brief van den 22 Junij door u ons toegezonden hebben wij in gezondheid ontvangen, hopende dat ook u onze letteren in gezondheid

ten wijl hij

.. vos daar om

u gr met ger nebben er in

geven des maandaags waren wij naar

gegaan, toen waren uw des nagts bij Cornelis

zijn zuster en den volgenden morgen

... de trein, toen waren

U trie mij Bruch!

zij ons met de wagen halten van de dupo.

Wilm (a 27 year old nephew) haalde ons van de dupo (Depot, gjb). hij had een drie en een vier jarig paard voor de wagen. zij gloimden als een spiegel, zoo vet waren ze. dan hadden zij nog twee ouder werkpaarden in de weide lopen en nog een jong, dat hadden ze ook al beleert. dan nog een span ossen, daar waren ze dagelijks met aan het werk, om de bomen en stompen bey elkander te werken en te verbranden, om het land schoon ge krijgen. die ossen waren 4 jaar. zij hadden ze niet verkogt. zij wilden van herfts een stomp mazien (Dampfmaschine, gjb) hebben.

zij hadden verleden herfts voor 29 Doller schapen gekogt, en nu hadden zij weer voor 32 Doller er van verkogt en nu hadden zij nog 15 schapen er van gehouden. zij hebben een nieuwe schuur. Cornelis denkt van 60 voet lang en 40 voet wijd en van binnen alles nettjes door getimert en afgewerkt. bij het rigten hadden zij met allen wel 80 man aan de tavel gehad. zij waren des middaags begonnen. om half zes had alles klaar geweest. Wilm en Hermannus hadden alles besteld hoe zij het hebben wilden en hoeveel zij van alles nodig hadden. ten slotte waren zij nog drie bossen schinkels te kort gekomen. anders hadden zij van alles genoeg gehad en ook niet over, zoo net hadden zij dat uitgerekent.

het had haar net honder Doller aan timmerloon gekost. maar dat hadden zij al betaald. in dit voorjaar was het te regt beschreven. die tweede Boerderij, die zij hebben en daar hadden zij toen als 3 hondert Doller op af betaalt, zoo eenparig als zij te zamen werken, vind men bijna geen huishouden. alles wat de jongens toe verdienen, brengen ze in huis.

Grietje behoud meer haar bezorgde natuur, maar in onze Harm is dunk mij, zoo duidelij te zien, dat de wedergeboorte een vernieuwing is van de gehele mensch en hoe hij daar soms tegen te strijden heeft, dat hem de hoogmoed aanvalt, en te veel vergeet, hoe zij het vroeger gehad hebben. en dan voor haar kinder.

Anna is met de man en vrouw naar Detroit die hadden haar graag me willen hebben. zij had vrij reizen, verdiende 3 Doller in de week. en hoe aangenaam dat hij er zig onder gevoelde, dat zij G.J. Speet konden voort helpen. daar hebben wij ook naar toe geweest. die heeft het met zij land te kopen FEHLT INNERE LINKE ECKE; MITTELBLATT // torn pages

... rossen zij waren blijde dat
... waren en dat mag G.J. ook wel
.... zijn toen hebben wij ook nog de
..one? die met Wubben Rieka getrouwd geweest, die hebben het ook goed.

Anna van onze Evert is den 5 July getrouwt. haar mans nam is Kok. hij kreeg een boerderij van zijn vader, huis en schuur en 10 akker land. dat had zijn broer voor twee jaar ook zoo gekregen. zij bleven met elkander werken op het land, maar elks wel zijn eigen huishouden. of zij daar dan huur of rente van geven moeten aan haar vader, weten wij niet. maar dat Anna geen bijzonder zorgen hoeft te hebben voor haar dagelijksche brood, dat kunnen wij wel zien.

Jenne en Miena (widow en daughter of her brother Evert) zijn nu dicht bij de kerk. Jenne ziet er nu wel goed weer uit. Miena heeft het naaijen geleert. Zij begint al wat werk te krijgen.

met onze Lucas is het nogal hetzelfde. met het gaan wordt het niet minder maar ook niet beter. Geertje en haar man hebben hier de 4 July gehouden, zijn hier een week gebleven, hebben twee vlugge kinder. zij moeten

van daghuur leven als Albert RECHTE INNERE ECKE FEHLT!!

kunnen zij dat ook wel. Johann...

een ruimer aantast die is in a ...

die heeft geen kinder.

Anna Schipper heeft hier ook met haar man en kind geweest. zij is goed in haar schik. zij had al haar oude tanden laten trekken en Jennegien van onze Evert ook, en nu hadden ze beide een nieuw gebit. Anna Schipper schijnt wel tien jaar jonger te zijn geworden. (= two of her nieces)

het heeft hier een nat zomer geweest. de boeren konden veeltijds niet op het land werken. er is
BLATT ZU ENDE !!!

wijl gij dit leest, zijn er al bijna twee maanden van Hermannes zijn dienstijd vervlogen. het is onze hartelijke wens, dat de Heer u eenen vrijmoedigen geest mag schenken in het gebed en gij al uwe behoeften van wat onderscheiden aart zij ook mogen zijn gij aan de voeten van Gods overal omtegen- BLATT ZU ENDE

vuur kunnen gaan zetten en dat gij ten slotte had moeten zeggen Hermannes nu moet gij weg gaan, dan was het scheiden veel slimmer geweest. dat hij geen twee of vier paarden heeft te verzorgen, dunk ons ook een goede beschikking, want een paard te leeren, dat het regt uit gaat voor de wagen is soms al moeilijk ... Blatt zu Ende!!!

EINSEITIG !!:

genade moeten wezen als wij maar een ogenblik bij de verkeerde neiging onzes harten bepaald mogen wezen, dan zal vrije genade ons weer moeten verschonen.

de Doom die zei is een keer in zijn preek een knecht had niet langer bij de boer willen blijven, want er was geen dak op het huis. hij had er bedoelt, er was geen gebed. en ik dagt, voort, zoo lang Cornelis maar leeft, hebben wij wel een dak op het huis, want die is een bidder en bad gedurig, dat de opregtheid en de vrommheid ons mogte behoeden. mogt de Heer ook mij die weldaad bewijzen en ook u met uwe kinder en het sterven ons gedurig bij ons eigen einde mag bepalen, want og in de werelt is de vrede voor ons hart niet in te vinden, er is maar een eniegen, dien de bijbel ons aanprijst om dien te zoeken.

schrijft nog is spoedig weer hoe het u gaat. gij moet het schrijven niet na laten omdat onze Hanna er niet meer is. broer Harm hebben in weken niet van gehoord. de ander familie is alle gezond.

zijt vriendlijk van mij gegroet, Rieka de Frel.

1892.02.27. Graafschap Rieka de Frel g. Ensing

Beloved Family S. 86-88

Veel beminde Broeder en Zuster

Door s Heeren goedheid mogen wij weer in gezondheid verkeren, hopende dat ook deze lettern u in gezondheid zullen aantreffen.

de reden waarom ik zoo lang met schrijven gewagt heb, voor nieuwjaar was Geziena van onze Lucas ziek, zoo dat wij soms vreesden, dat zij niet weer betern zou.

nieuwjaar kwam Geertien (oldest daughter of Lukas) met haar man. toen liep dat ook een dag drie vier uit en in. en toen stierf Cornelis zijn zwager, moesten wij woensdag naar de begravenis. dat was eerst 7 mijlen naar dat huis, dann 3 mijl naar de kerk, dan 3 mijl naar de kerkhof en toen weer 8 mijl naar huis. dat ging alles wel op de slee, maar ik had de gehele dag koude voeten, de nagts daarop sterke koorsen, niets geen eetlust en de kragten kwijt. vrijdaags kwam de dokter, ja het was de griep. toen heb ik in ruim drie week niet voor de deur geweest. als ik in een ander vertrek ging, moest ik een groote wollen doek om en over het hoofd slaan, dat ik de togt niet voelde. ik was zoo kortamig en had het zoo op de longpijpen.

daar bij kwam nog, onze burenen, twee oude menschen, wonen tree of tien van ons af. de vrouw wilde mij woensdaags aanspreken. toen komt de man, die zegt, de vrouw is ziek geworden. ik moet

om den dokter. dat zal ik wel voor udoen, zegt Cornelis. toen de dokter kwam, die zegt, gij hebt de griep.

donderdag komt de man weer, die zegt, o wat heb ik het van nacht in het hoofd gehad. ik moet om den dokter. die zal ik wel voor u halten, zegt Cornelis. de dokter komt. die zegt, gij hebt de griep.

zondaags agtermiddag na de preek komt onze Lucas en Hilgien bij ons. Hilgien zegt, ik wil even horen, hoe t bij de buurman is. toen zij weer komt, zegt ze, de buurman zegt, hij gevoelt zich iets beter, maar de buurvrouw, zegt zij, word nog zwakker. en onder dat gesprek gaan ze naar huis. Onze Lucas gaat voort op de stoep, hoort roepen en gaat in huis en zeg, er is geroepen. ik weet niet, of het oom Cornelis gedaan heeft of Joldersma. Hilgien komt er aanlopen, denkende, dat ik flauw geworden was, omdat ik zoo zwak was en daar nogal ligt vatbaar voor ben. of wij geroepen hadden. neen. toen naar de buurman. Cornelis komt dadelijk weer terug. buurvrouw was aan het overgeven gekomen. ik zeg, of is ze dood. haar lot is al beslist, zegt Cornelis. ik sloeg mijn handen in malkander voor de knieen langs, om tog niet te veel te ontroeren. maar de Heer zorgde nog weer voor mij. dat kon ik van agter nog zien. ik had in die anderhalf week bijna niets ge eeten en zoo hoesten. toen zegt onze Lucas lust gij geen beetje gekookte zoete melk met een beschuit. en dat had Cornelis mij dadelijk klaar gemaakt, zoo dat ik dat net opge eten had, toen Hilgien kwam. en daar gevoelde ik mij voort iets sterker op, zoo dat toen mijn zwakheid langzaam minder werd en weer meer eetlust kreeg, zoo dat wij nu weer in gezondheid met elkander mogen uit en in gaan. die weldaad komen mij soms de tranen van in de oogen.

onze buurman, toen zijn vrouw gebraven was, moest zoo zijn huis en haard verlaten en gaat bij onze Lucas in de kost, is 73 jaar. zijn kinder zijn getrouwd. om daar bij te wezen, heeft hij geen schik.

voor Rieks Stroeve heb ik en Hilgien verleden week naar toe geweest. zijn vrouw is dood, zijn kind bij zijn zwager, is ook alleen. en wij mogen nog zoo bij elkander in het genot van zoo veel weldaden leven. wij hebben nergens gebrek aan, aan het een zoo min als aan het ander. en Cornelis heeft nu niets te doen en ik maar weinig. de weldaden zijn mij soms voor een ogenblik wel is wat te groot, dat ik wel eens zeg: Heer, waarom ik en wij

daar andern moeten zwoegen van der jeugd tot den grijzen ouderdom, en dan nog in armoede. ik heb het mij nooit zoo goed voorgesteld, en er ook nooit om gebeden. ik dagt gedurig, als ik nieuwe

kleer kreeg, als ik getrouwd ben, dan kan ik misschien niets weer krijgen. maar de Heer heeft voor mij en Cornelis gezorgd. wij hebben ons juk in onze jeugd mogen dragen.

wat werken aangaat, daarbij heeft Cornelis veel lust, om te lezen, hetwelk tog ook een groote gave is, als iemand oud is, en dan lust heeft, om Gods woord en zynnen wil te mogen verstaan. ik denk wel eens, dat zijn de groene vrugten, die op den akker van het geestelijke leven groeijen.

onze Harm heeft voor 14 dagen nog aan onze Lucas geschreven. Anna en Hermannes dienden, en Wilm had de griep gehad. G.J. Speet met zijn toekomstige vrouw hadden haar goed helpen werken, maar hadden nu land gekogt. wij verwagten onze Harm of de kinder nieuwjaar, maar zijn er niet geweest.

Jenne en Miena (dochter en weduwe) van ons Evert zijn hier verleden week nog geweest. zij waren gezond. zij wilde haar land verhuuren, als ze een woning dicht bij de kerk kon weer krijgen.

Anna Schipper (dogter van haar overleden zuster Gesina) met haar men en kind hebben hier geweest. het gaat haar goed. Geertje (een andere nichte) is in de stad getrouwd. Jan en Mannus zwerven in de vreemde, terwijl ik zit te schrijven ontvangen wij juist een brief van u met de blijde boodschap van Geessien als blijde moeder. dat de Heer haar en haar man en kind moge sparen, en haar gedurige bede mag zijn, dat Heer zijn verbond der genade over haar en haar kroost gedenken. schrijft spoedig weer, zijt vriendlijk van ons en onze Lucas en Hilgien gegroet.

Cornelis de Frel Rieka de Frel g. Ensing.

1894.09.10. Graafschap Rieka de Frel g. Ensing

Beloved Family S. 88ff

Geliefde Broeder en Zuster

Den brief door u ons toegezonden, hebben wij in gezondheid ontvangen. dat wij zoo lang met schrijven gewagt hebben, wij wilden is met ons huis tot u over komen, en dat is het spreekwoord, hoe meer goed, hoe meer dol. ik denk, het zal wel met de brief tegelijk overkomen. om er u eeniege inligting? van te geven: wij staan schuin voor ons huis. anders kon de man daar voor daar gij dat eene raam van zien kunt, maar daar zijn er drie, niet op krijgen. wij staan aan de noord ooste hoek

buiten onzen tuin. dat hek agter mij rijd men met de wagen door. die groenigheid is dennenheeg, die zuid en west en dan weer op ons huis aan en dan er voortoe zuid oost gaat. wij op het vierkante grasperk. die dunne en dikke boom op Cornelis zijn zij staan buiten onze tijn, zijn wel onze. zoo als die dikke op de hoek staan er vier. daar groeijen bloemen. aan die andre boom staat binnen op het grasperk, die beneemt voor u het gezigt van het grote huis, maar gij kunt tog de beide raams boven en onder en de deur noorwest zien. gij kunt twee schoorstene zien, de derde, die wij nu gebruiken, staat,

iets lager. hadden wij regt voor uns huis gestaan, had het voor u duidelijker geweest, dan had gij de planken voetpad en de dennenheeg aan beiden zijden en de trappen voor ons huis kunnen zien. voor ons groote huis is net zoo vierkant grasperk met heegde er omheen. nu moet gij maar eens kijken, want zoo min of meer gevoel ik nog wel, dat het een verheugen met beving is,

want wij worden ouder en zullen over korter of langer tijd er niet meer zijn. of de bezitting kan ook onverwagt door vuur of andere omstandigheden van ons genomen worden. maar wij mogen ons nu nog in gezondheid en het gebruik ervan verheugen. en twijfel niet, of het zal u ook verblijden, nu moet gij is schrijven, of gij mij hier op kennen kunt.

zoo ver wij weten, is de famielie alle gezond. Broer Harm heeft het geheel zomer nog niet geschreven. ik heb daar voor dire week nog weer geschreven, want wij verlangden hoe het met haar verbouw gegaan was. maar zij hebben nog niet weer terug geschreven.

over het algemeen is hier goed watverbouwd. onze Lucas ook hooi hebben zij veel meer dan andere jaren. waar in het voorjaar de vorst op gevallen is, daar is het minder. onze aardappels en bonen waren ook vrij gebleven en zijn ook goed. wij denken, dat wij wel weer twintig bussel aardapels krijgen.

het heeft hier van zomer droog geweest. vele menschen hadden behoefte aan water voor haar vee en ook wel enkelden, die voor huisselijk gebruik niet genoeg hadden. maar de vrugten over het algemeen hebben hier er nog niet veel aan geleden. in het verre westen, daar zijn duizenden van akkers daar het eene totale mislukking met den oogst is, van wegen de droogte, de oude Masselink is het huis afgebrand. zij hadder er niets uit gekregen. nu heeft het geregend, dat tot aan den wortel raakt. menschen zijn nu ook druk aan het zaaijen. dat gaat alles met de paarden.

Jenne Schults met haar man hebben hier voor 14 dagen nog geweest. zij heeft een vlugge jongen. Jan Hendrik, de domiene had er ook geweest met de Sienode. was goed tevreden geweest, dat hij in Amerieka was.

voor eeniegen tijd heeft hier op een zondag avond een Persieaan in de kerk een rede gedaan. onze Domiene moest het vertalen. iemand had hem in haren taal laten lezen de gelijkenis van de rijke man en Lazarus. dat had hem zoo aangetrokken. als er een God was, die hem den Hemel kon geven, dat die zijn God dan ook mogt zijn. maar toen zijn famielie en burens dat bemerkten hadden, had hij moeten vlugten. had drie dagen zonder eeten of drinken geweest,

wan in Persien daar aanbaden ze de zon, maan en sterren en het vuur en sneden haar zelven. hij liet den sikkel en rondmes nog zien. nu wil hij als zendeling leren, om in zijn eigen land en onder zijn volk het evangelie te predieken, moeste het wel met gevaar zijns levens doen. maar het medelijden met zijne landgenoten en dat de Heer zijne oogen er voor geopent had, agte hij zijn lieven niet te dierbaar, om het er voor op te offren. gister is er een colekte voor opgenomen, want hij heeft zelfs geen middeln.

Jan Schipper (zoon van haar overleden zuster Gesina) begint weer wat meer te werken. krijgt weer meer moed. maar nog niet als vroeger. maar als het nog wat beter met zijn hoofd word, dan denken wij, dat hij aanstaande voorjaar zig nog wel weer een vreemde plek op zoekt, want binding aan goddienst of kerk heeft hij niet veel en Mannes kan het zelfde pad nog wel opgaan. hij dient van zomer bij een Engelsche boer. ik weet niet, hoe ver het zuiden in, komt misschien dit zomer geen drie keer in de kerk.

nu moet ik eindiegen. schrijft spoedig weer terug.
zijt vriendelijk van ons en onze Lucas en Hilgien gegroet.

Cornelis de Frel Rieka de Frel geb. Ensing

1895.05.17. Graafschap Rieka de Frel geb. Ensing

Beloved Family S. 90-92

Veel beminde Broeder en Zuster

Wij zijn door s Heeren goedheid weer vlug en gezond. Cornelis heeft in laatste van het winter veel last van de slijmen in de keel gehad. wij hebben drie keer de dokter gehad. hij werd er koorsig bij, maar voor de kwaal in de keel is niet veel te doen, het is een overblijfsel vande griep, en dat is des nagst nog lastieger dan dags, want dan moet hij gedurig weer overeind, om de keel weer los te krijgen, en daar zijn zijne kragten door vermindert. hij is nog niet weer zoo sterk dan verleden zomer om dezen tijd. maar nu het maar warm word betert de keel wel.

wij zijn van winter nog als vermeerderd in onze famielie. in February zijn de drie Nigten Anna van onze Gezina en Anna van onze Evert, Rieka van onze Lucas bijna in eene week van welgeschapen jongens bevallen. en verleden week is Anna van onze Lucas ook bevallen van een welgeschapen zoon. maar in Cornelis zijn famielie was het tegenovergestelde. eerst vrouw, waar Cornelis oom over was, beviel van een dood kind. en kort daarna stierf se. dat was haar agste kind. er zijn er nog 6 van in leven. de oudste is in haar negende jaar, een ander kind van 6 jaar en dan noegen van een half jaar, dat des morgens dood bij de ouders op bed gelegen had.

en dan nog twee oude mannen in de gemeente, met van de eerste nederzetter, en dat is dan ook net of het famielie is, want dat getal word al zoo klein.

Broer Harm heeft ook ziek geweest, zoo dat wij vreesden, dat hij niet weer betern zou. zij hebben ons niet geschreven, maar tog gehoord, dat zij 9 keer de dokter gehad hebben. hij had het aan de Lever en Nieren en in het hoofd, zoo dat hij niet verder als van bed bij de kagchel. maar nu begon hij toch weer te werken.

van winter hoorden wij, dat Wilm en Anna dit voorjaar gingen trouwen, maar dat schint tog niet zoo te zijn.

Ds. Beuker heeft hier zondag drie keer gepredigt. tusschen agtermiddag en avondpreek is hij bij ons geweest. heeft nog al vertelt van de gemeente Emlenkamp, hoe het zijn aandacht wel is getrokken had, hoe de Heer daar zijn belofte vervulde: ik zal niet alleen uw God zijn, maar ook van uw zaad tot in de geslagten", zoo dat het in het derde geslagt al duidelijk had te zien geweest.

Vrouw Bouws had de kinder, die er van naar school gaan, de brief is me gegeven, die Jan Diekevers haar geschreven had. ik heb geschreit uit medelijden met die Ouders. dat zelfde lot had u met Hermannes ook kunnen treffen.

nu hebben wij berigt gekregen uit Aiwee (Iowa, gjb). daar heeft het zoo gewaait. bij u zou men zeggen, een zuiger in de lucht, die alles heeft op en mee genomen, waar ze langs kwam. drie kinder van Cornelis oom over is deerlijk gewond, misschien wel doodelijk, zoo ze schrijven van 15, 12 en 8 jaar oud en nog een kind van 4 jaar dood en twee eerstig gewond, waar Cornelis oom over de vader is. het lijkje was zoo verminkt geweest, dat zij het niet meer hadden kunnen kennen. en zoo zijn er veel omgekomen. ook tve school meester, de eenigste kinder van de ouders, ook beide dood. wat dan tog een ellende in wereld.

verleden week was het hier een nagt zulk zwaar weer. het duurde niet lang, toen stond er een schuur in volle vlam. het scheen er ligt van in ons bedroem. van winter was die zelfde boer de beide paarden in de Leek (lake = See, gjb) verdronken met ijs te halen.

gister heb ik en Cornelis naar de stad geweest. dat was ook de eerste keer na nieuwjaar. Jenne Schultz met haar huishouding was gezond. de kleine Herman heeft de broek aan. het heeft hier in April warm geweest. Mei was er genoeg gras voor de beesten in de weiden. maar nu is het weer koud. maandag agtermiddag heeft het meestden tijd gesneeuwd en ook gevoren. bonen, aardappels, koren, wijndruiven zijn op vele plaatsen bevroren.

B.J. Nierken (Neerken, gjb) is als lang zwak geweest. er word gedagt, dat hij niet lang meer zal leven. hij is aan het water. hij had gezet, de dood was hem geen koning der verschrikking. mogt dat ons aller voorregt wezen, ons gelovig aan Gods beloften te kunnen vast houden. meer hebben wij tot stunsel van ons hart niet nodig.

maar als wij gezond zijn en niets bijzonders dan gevoel ik daar zoo wenig behoefte aan, en denk wel eens, wat zal er van nog worden. hoe ouder, hoe geruster. dan denk ik nog wel eens op mijn vroeger leven. toen was er gedurig tijd en behoefte aan bidden.

zijt vriendelijk van ons en onze Lucas en Hilgien gegroet.

de groetenis aan Schoemakers en Helweg

Cornelis de Frel Rieka de Frel geb. Ensing

1896.01.04. Graafschap Rieka de Frel geb. Ensing**Beloved Family S. 92f**

Geliefde Broeder en zuster

De brief aan onze Lucas hebben zij in gezondheid ontvangen, hopen de dat ook deze lettern u in gezondheid zullen aantreffen. Cornelis is van winter sterker, dan hij twee winter geweest is. hij heeft niet zoo veel last van de keel. maar nu heeft hij zerigheid op de neus, digt aan zijn linker oog. ik denk wel al drie maanden gehad. de Dokter geeft het geen naam. wij waren bang voor kanker, maar het word nu tog kleiner.

de winter is tot nu toe niet zoo streng dan verleden jaar. voor nieuwjaar heeft het vier weken aan elkander mooi gesleed (konnt man schön Schlitten fahren). toen hebben wij ons hout ook bij huis gekregen voor 9 Doller 60 Cent. daar hebben wij voor een jaar genoeg aan. Zomers gebruiken wij de olie mazien.

als het woensdag mooi weer is, hebben wij met alkander besloten, naar Koldoorn te reizen. dan komen daags bij onze Lucas en ons de deuren op het slot, en dan bij Anna en Johanna langs. toen Mannus nog leefde hebben wij er is naar toe geweest, waren wij ten slotte met twaalf man op de slee. Jenne ziet er nu wel goed weer uit. het is het gemis van onze Evert, maar zoo dagelijks heeft zij het wel goed. wij verwagten Nieujaar onze Harm met zijn vrouw, maar Anna heeft geschreven, zij waren wel gezond, maar hadden er tegen aan gezien, in de winter.

Miena van Fredrik Ensing, die verleden winter bij u geweest is, is getrouwd. haar vrijer was er met een rijtuig aan komen jagen. Trute had gevraagd, hoe hij daar zoo kwam. wel, had hij geantwoord, om Miena op te halen. en Miena had zig klaar gemaakt, en zoo naar de Rapids en daar voor de Justus (Richter / Gesetz) getrouwd.

nog kort geleden kregen wij een brief van Cornelis zijn Neef. die schreef, het is nu veertig jaar, dat ik en mijn vrouw getrouwd zijn. maar wij hebben er niets geen drukte van gemaakt. het geeft ons zoo veel herinneringen. wij hebben tien kinder gehad en nu leeft er nog een van. de laatste, die gestorven is, was 32 Jaar oud. heeft zes kleine kinder moeten agterlaten. de oudste en de jongste van die kinder zijn doof. wij hebben alle geneeskundiege hulp aangewend, dog te vergeefs.

Eben - haezer, de Heer heeft onze toevlugt en onze hulpe geweest en heeft ons er door geholpen. als ik zulks lees, dan denk ik wel is, og mogt de Heer dat tog ook voor ons zijn. want korter of langer de dood zal ook eens onze woning binnen komen en dan zijn wij een steunsel voor ons hart nodig, want de tijdelijke genoegens hebben dan al haren glans verloren. mogten wij alle dien vrede kennen, die het verstand te boven gaat, en hart en zinnen bewaart en lust heeft, om God naar zijn woord te dienen, want dan wij zijn voor de beloften, dat er niet een van alle zijne goede woorden onvervult op de aarde zullen vallen.

men hoort hier dit winter weinig van ziekte, heel enkelde, die de griep heeft of keel ziekte, maar tog lang zoo slim niet als andere winters.

het is hier alles goedkoop, het spek het meeste winter maar 4 cent per pond en het vlees ook maar 4 cent, pont boter 13cent, tarwe 62 cent de bussel, dus weinig voor een boer.

zijt vriendelij van ons en onze Lucas en Hilgien gegroet.
groet Schoemakers en Helweg.

Cornelis de Frel Rieka de Frel geb. Ensing

1900.08.31. Graafschap Riek d. Frel geb. Ensing

Beloved Family S. 94

Geliefde Broeder en Zuster

Het zomer is alweer bijna ten einde en wij mogten het nog al in gezondheid doorleven, hoewel in gevoel van zwakheid. Cornelius had in? ... (had some stomach problems during July, we had the doctor twice, he was so weak, that it kept him from going to church for our weeks.)

July de loop een dag en nagt en toen was het bijna weer over, toen nog weer bij vernieuwing toen hebben we twee keer de Dokter gehad, maar hij was er zoo zwak van, dat hij in geen vier zondagen naar de kerk kon gaan.

het is hier groeizaam, meer regen dan ander ... gehad, dat ik zoo pepaald, maar in de maand Mei onze aardappels geplant en de laatste July zijn wij al begonnen, uit te doen, waren ze al rijp. wij hebben 23 bussel dikke aardappelen gekregen, wel eens zoo veel, dat andre jaren. dat kwam dat het

meer regende. wij moesten ze gedurige weer met grond aan vullen, anders groeien ze uit. de grond en nu onze wijdruiven het zit tros aan tros. onze paare bomen (Birnbäume) zijn takken afgescheurt, dat ze het niet tragen konden. en nog zoo veel zegeningen meer en dan denk ik veel an eigen huis en haard en vrijheid liefde en vrede en nergens gebrek aan en in stilheid zoo dagelijks te leven. hier zijn zoo veel uit spanningen, zoo dat de ouders de kinder soms met zorgen, soms met verdriet maar moeten laten gaan, en zelf het werk maar moeten doen. dan zitten wij des avonds in donker wel is bij elkander en spreken over de leiding en stille voorzorg, die de Heer over ons gehad heeft, toen wij jong waren lust en kragt heeft geschonken, elk in het zijne en nu wij oud zijn niet kunnen, maar ook geen lust er toe hebben, mogt het ons nu maar gedurig de begeerte in ons opwekken, "og of nu al wat in ons is, hem prees".

niet beter te weten, zijn onze volk nog gezond. Jennegien en Geziena hebben hier van zomer ruim een week geweest. Jan Schipper is hier ook geweest. hij zwerft altijd zoo wat in vreemde rond, maar niet zoo ver als vroeger. hij praat nergens liever over, dan over de loop van zon, maan en sterren. ik ben altijd nog blij, komt altijd nog een keer in de kerk, komt dan tog nog weer een keer voor het visnet des evangelies. mogte een of ander tijd nog een woord vallen, dat hij niet weer kwijt kon worden.

bij onze Lucas zijn ze ook alle gezond. Geertje is nu met de beide kleinste kinder. haar grootste jonge die werkt nu ook op fektrie (factory - Fabrik). zaterdag komt Albert en haalt haar weer. Jenne en Miena zijn nog bij het oude. het duurt gewoonlijk niet lang. voor verleden week was ze hier bij onze buurvrouw, kreeg ze weer die flauwte. later kon ze nog bij ons komen, maar het wilde niet weer over gaan, want dan is ook buiten haar kennis. moest ik Miena halen en toen de Dokter. des nagts zij ze bij ons gebleven. den volgenden dag kon ze weer naar huis gaan. er is niets op te rekenen. zij kan zoo bij ons zitten, praten en krijgen. zij zijn nog al bang voor grommel. dan komen ze des nagts bij ons. niet lang geleden heeft Anna met haar man oockt geweest, die heeft drie vlugge kinder.

H.J. Peuler en vrouw hebben hier ook geweest. Fenne weegt denk ik kort bij 200 pond. Juffrouw Beuker (Witwe von Hendricus) gaat in begin vande andre maand naar Roseland (Chicago) zij is haar fleur kwijt.

zijt vriendlijk van ons en onze Lucas en Hilgien gegroet.

Cornelis de Frel. Riek de Frel geb. Ensing

1902.08.12. Graafschap Rieka de Frel geb. Ensing**Beloved Family S. 95f**

Geliefde Broeder en Zuster

De brief door u ons toegezonden hebben wij in gezondheid ontvangen. wij hoopten gij zoudt kunnen schrijven omtrent onze hanna dat het beter met haar werd. schrijft ons is, of zij nog wel slapen kan en of ze nog al met Annegien over het werk praat, of ze nog al bij u aan de tavel gaat zitten, als er geeeten wordt en of ze nog hard op bidt en dankt zoo als vroeger als gij er niet zijt en of ze nog met u naar Geesien en Rieka rijdt en of ze soms nog is naar een buur gaan enz. enzovoort.

Cornelis blijft nog wel gezond, slaapt nog al als gewoon en met eeten, dat schikt oog nog wel. in zijn gaan vermindert hij nog het meest. hij kan nog wel alleen naar buiten gaan, maar soms moet ik hem ook wel steunen. hij zit meest tijd in zijn beistoel, maar tot hier toe heb ik altijd zondags twee keer naar de kerk kunnen gaan. als het winter word misschien niet, maar als wij dan maar gezond mogen zijn.

onze volk hebben ons niet geschreven, maar wij hebben gehoord, dat Grietje en Albertjan beide ziek geweest waren, maar nu tog weer wat beter. bij onze Lucas zijn alle gezond. Geessien heeft zondag haar derde kind laten dopen. Jenne en Miena zijn ook gezond. Schipper en zijn vrouw ook nog. zij komen iedere zondag nog een halve dag in de kerk, maar moeten naar haar jaren te hard werken.

het is hier naar andere zomers een nat zomer, zoo dat hooi en tarve en haver niet zoo geregelt kan in geogst worden. maar er is hier zoo rond veel verbouwd. sommige boeren hebben wel een dubbeln oogst, daar bij alles duur, spek, vlees, boter, iejer in geen jaren zoo duur om dezen tijd. wij verbouwen dit zomer ook veel in onzen tuin. de meeste aardappels zijn dikker dan ganze eijer, en er zit veel aan de stam en wijn druiven misschien wel tien bussel.

van ziekte hoort men weinig. de dokter had ook gezegt, het was ... een poere bisnis (poor business - ärmliches Geschäft, gjb). **Jan Eisen** uit Kolndoorn (Collendorn =East Saugatuck) was hier verleen week bij **Rieks Bouws** geweest. hij was zoo onverwachts ziek geworden, dat hij zoo met zijn

kleeren aan naar bed had moeten, maar met twee dagen hadden ze hem tog weer naar huis kunnen brengen.

van **Jan Klaassen** zijn kinder zijn er nu al vier getrouwd, de drie kranten drukkers en Cornelis . die heeft nu zijn eigen vlees winkel. hij zegt, dat het hem er goed met gaan en een drukke winkel heeft, en dat denken wij ook wel, want hij was als knecht ook ge eert bij die baas, waar hij negen jaar gedient heeft.

den 9 Augustus ben ik 64 jaar geworden en kan bijzonder des morgens goed weten, dat ik niet zoo goed meer kan. ik ben niet zoo sterk meer op de borst. mogt de Heer ons en u nog voor elkander sparen en de laatse dagen vrugten des geloofs mogen vertonen, die door de Heere in ons gewerkt is.

zijt vriendlijk van ons en de famielie gegroet.

groet de kinder buiten's huis.

Cornelis de Frel, Rieka de Frel geb. Ensing. UNTERE RECHTE ECKE FEHLT

**1892.06.15. Lemmen 1892 June15a.jpg East Saugatuck den 15 Juni 1892
H.J. Slenk**

Beloved Friends S. 97f

Geliefde oomzeggers ik vinde mij verpligt om uwen brief te beantwoorden en gezien als dat gij tog uw? plan hebt, om te komen zo de Here will. nu zal ik enige van uwe vragen beantwoorden een overkoot (überzieher?) dat bregt maar me en gij vrouw uwe mantel die die laat maar terug maar grote zwarte omslagsdoeken die breng maar me en uw linnen dat gij hebt dat verkoopt maar als gij maar zo veel hebt als dat gij goet kunt overkomen dan is uw het geld beter dan kunt gij kopen zo als bij ons het gebruik is, maar uw veren bedde goet dat breng maar me maar gene laken en dan schrijft gij hoet duur het bonte katoen is dat is 7 sent de el wollen onder hemde die mogt gij wel mebrengen elk een of twe een paar stavel die breng ook maar

me die zijn bij uw beter als bij ons.

links / left page

something missing – es fehlt etwas

van Holland, maar dan
moet gij het dadelijk doen.
Maar gij moet op de Brieve
geen Holland, maar East Saugatuck
schrijven, want dat is kort bij ons.

Nu west zoo goed en brengt ons / moeder
eennen Zwolschen drünk meede.
Tiebert kunt gij bij uw beter
kopen als bij ons, en een Hoetje
voor uw Vrouw geeft daar
geen Geld voor uit, als gij
maar zo veel hept, waar gij mee
koomen kunt. In mijn voorige
brief hep ik uw geschreven, als dat
uw oom nog leefde, maar hij is nu voor
eene maand gestorven, wij zijn ook nog naar
de begravenis geweest. Zijt van ons
allen gegroet. H.J. Slenk

1892 June15b.jpg

? voet baaig dat is bij uw ook beter
maar als men maar gelt heft dan kan men
bij ons ook wel te regt. en als gij kunt
dan brengt ons ene schovel me, die zijn bij
uw ook beter en ik denk het is ook goet als
dat gij voor uw ook ene me breng. nu heb
ik uwe vragen zo wat beantwoort en dan
op het schip dan neemt een varken ham
of wat nagel vlees en dan wat pruimen
en dat was voor ons het beste wat wij konden
krijgen. wij kregen eten genoeg maar dat
paste ons soms niet. nu geliefden
besonders kann ik uw niet schrijven
als dat wij eene bezonder ene natte tijd // Zoomer ??
zo Wij het in Jaren niet gehat hebben
de vrugten staan int begin niet zo goed
als verleden Jaar maar wel vrugtbaar
maar het is te nat en de vrugtbomen die
lijken nog wel aardig goet. nu vrieden
ik zal voor dit maal maar sluiten dan hoop
ik als dat wij later van mond tot metelkander
kunnen spreken.

Nu zijt ons allen gegroet

Jan Hindrik Slenk

Het Adres om op uwe kisten
toe doen is

Mr. Jan Hendrik Slenk
Holland, Ottawa County
State Michigan
North Amerika

Nu moet gij ons schrijven
wanneer gij bei uw weg gaat.
En als gij dan in Newyork komt,
Schrijft dan een paar woorden van
daar naar ons, wanneer gij daar weer
weg gaat, dan weeten wij beeter
wanneer wij uw halen moeten.

**1887.10.10. Lemmen 1887June10a.jpg Nr. 4 Tinholt den 10 oktober 1887 H.
Bieleveld**

Beloved Friends S. 100f

Geliefde oomen en Tanten Neven en Nigten
wij laten u weten dat wij door Gods
goedheit nog alle gezond zijn zover
wij leven. maar dat wij in eenen
droevigen toestand verkeeren door
dien dat dat de Heere onze
moeder Vader haar vrouw schielijk
en onverwagt door de dood heeft
opgeroepen naar de Ewigheit
zij is den 4 September des avonds
zo plotseling aan een beroerte
gestorven en heden den 10 d.m.
is zij ter aarde bestet en hare
ziele is in de plaats der Ewige
bestemming. mogt ze zijn in de
rust die er overblijft voor
Gods volk. de Heere weet het
Geliefden het is een ernstige
roepstem voor ons allen dat wij
ons moeten haasten om onses levens
will. want de dood komt als een
dief in de nagt dat zegt de Bijbel

Rand: moeder was 62 Jaar oud

1887June10b.jpg

die tekst hat de Domeni ook uit
obenbaring 16 vers 16. en de ondervinding
leert het ons zo duidelijk, dat ons
leven zo onzeker is. en dat de dood
wenk ieder uur. Geliefden ons
leven is zo kort. maar tog is
het lang genoeg om voorbereid
te worden voor de Ewigheit en
God will een toebereid volk hebben
voor eene toebereide plaats.
Geliefden denkt er om wij kunnen
zo den Heemel niet ingaan. wij
moeten wedergebooren worden.
het is een werk van Gods geest.
bidden wij veel om dien Geest
dat die onze Harten verniewe
op dat het hier onze lust en
keuse worde om in God en zijn
dienst ons vermaakt te vinden.
de zonde te laten en tot zijne
eere te leven. Geliefden hoe gaat
het er u me. kent gij er wat van
zo jaa, dan wens ik u geluk met
u toestand. dan zijt gelukkig

1887June10c.jpg

zoo niet, de genaden deure staat
nog wijd open. Jezus riept nog
zondaars. wij mogen vrij koomen
zo als wij zijn. Vader is nu nog wel
taamlijk vlug. hij is nu ook me
geweest op de wage naar Badhooren (Bathorn, gjb)
te huis, waar moeder was, maar
niet haar de kerkhof en Kerke.
daar is hij te zwak toe. hij gaat
krom voorover bij 2 stokken.
hij is in zijn 71 Jaar. hij zit dagelijks in
hoek van haard en rookt uit de
lange pijp en wiegt onze kleine
Dina en leest veel in de boeken
van de oude schrijvers. daar heeft
hij lust toe en wij hebben veel boeken
geervt van den overledenen Vader
Naber uit wilsum en bij goed weder
gaat hij een maal daags naar de gaarn
ent land. ziet dat is zijn werk en zo

kann hij er nu in zijn ouder dagmol
wel taamlijk goed wezen: zijn
eeten is wenig en bij tijden hoesen (Husten, gjb)
zwakheit in de rug . gebreken genoeg
maar zij zijn nog dragelijk

1887June10d.jpg

nu Geliefden bijzonder kann ik
u niet schrijven. de Famieli zijn
alle nog gezond. en nu hoop ik, dat
gij slenk en Hofmeier u betert
met schrijven. gjd schrijft zo wenig
aan ons. en gij Tante Hartger wij
Verwagten van u ook een briefjen
wij hebben den 30 mei aan u geschreven
het is nog niet over de tijt maar Tane
wij zijn het van u drok gewend. wij
zeggen wel is tot elkander dat Tante
Hartger nog zo lust tot schrijven
heeft. en slenk en Hofmeier zijn
nog niet lang van hier en het schijnt
dog dat ze haar bloedvrienden en
Vaderland Vergeten hebben. betert
u nu.
en gij Tante Hartger gij moet
als gij kunt ons het adres van Broeder
Jan sturen als gij het hebt laat
Geert het duidelijk opschrijven.
wij hebben den 13 junij een Brief naar
Jan gestuurd, en nu dien zelfden Brief
van daar uit weer terug gekregen
als gij het hebt stuur het spoedig
H. Bieleveld

1902.03.16. Itterbeck, den 16.3.1902 Harmina Beckmann an ihre Schwester

Beloved Friends S. 115f

Sehr geliefde Ohm, Dante, en Bruder.

Daar wij gisteren den 15 recht verblijft wierden door uwen Brief te hebben ontvangen, en uwer aller
gesundhijt er uit mochten leesen, tot onse blijdschap, en kann ü schrijven, dat wij ook noch in die
vorechten mogen deelen dat Berrent Hindrick gisteren den 15 weer naar de Musterung is geweest
toch het is noch weer gut afgelopen. Es galt wieder Ein Jahr zurück. Doch er sijn noch well veelen
Millitäär. Flichtig geworden, de meesten van het laatste Jahr. Eennige bekenden will ick er Ü van
opnuimen.

Jan Hindrick Jürjens, die must ookvoor het laatste. En Jan Harm Warrink uit het Moor. En Fritz
Völker uit de Egge. Zwier Hachman, uit Göllenkamp. Harm Harmsen, uit Hardinghausen. en een
van de Frije, van Getelo. nu weet ick so geen bekenden meer. Ich en Gerrit Hindrick zijn alleen in

Hüis, de anderen sijn met den Wagen naar de Kerk. D.H. Kaptijn en A. Lukas gets wohl ziemlich gut. hiervan genuch. het is op heden wat Reegenachtig, doch anders moij weer, het woort hier ook all so langsam weer

drücker, dan mutten wij weer drücker aan den arbijt. Dat Ick ü vorrieges maal heb megedeelt, dat Frau Arnink üt Ülsen overleden is, Gij hebt haar te saamen gut gekent, wij denken dat Sij haar Rurderij Verhüren, of Verkopen. Want alleen können sij niet weesen. Liena di is 12 Jahr. En Hinnerich is bij Weersmann in de Winkel, en Rijnet Geerlink, so vaak Ich er koom, so fragen Sij altijd, huj is het met jan. Gegrut van haar bijde. **Harm Scholten** is noch niet bij uns geweest. Maar so wij hooren seggen, dat rijst hij niet weer naar

Amerika terüch. Hij hadde aan Muder belooft dat hij uns noch way (?) besuchen. Daar kommt ooknoch een Meisje van Mejer üt Getelo naar Amerika tuj, die kom daar in het hüwelijk treen, met een Weesmann, maar huj of die strak heet weeten wij niet want wij hebben haar noch niet gesproken. Voor acht dagen is Onkel Steeven noch bij ons geweest. Sij waren anders guet gesund, maar met Beerendiena was het noch niet veel beeter, maar het konn tog veel schlimmer. Het is de Heere die alles in sijne Hand heeft. Beckmanns en Elbers zijn alle gesund. Gegrut van haar Ohm. Elbers is er dese week 3 keer geweest

Nu mut Ick afbreken so besonders weet Ich dit keer niet meer. Ich habe dies mahl lateinisch geschrieben, damit Onkel und Tante es auch können lesen und besser verstehen.

aber Ich mache es lange nicht so gerne denn wir sind nicht daran gewohnt. Seit auch begrüßt von Nachbaaren Konink, Lechtenborg, Kaptijn, Waarink, W. Wolter, Schürman und M. Riesenbeck.

und auch von Geesien, Janna, Albert und Fenna Weersman. besonders von D. Düen.
Vielmals herzlich begrüßt von deine Schwester.
schreibt bald wieder.
Harmina Beckmann.
lebt alle wohl. guten Tag.

1900.00.00. Zwenne Beckman, Itterbeck an Sohn, Bruder, Schwester, nach 1900

Beloved Friends S. 115

Beckman-4.jpg

79-6-2

Letter vrom Zwenne Beckman geb. Hensen to her son who emigrated in 1901
(Widow Beckman with 2 girls en v boys followed in 1904)

Hartlijk Geliefde Sohn, Bruder en Süster.

Ik laat u weten, dat wij ons door den segen des Heren in welzijn bevinden – mogten datzelfde ook tot onser blijtschap nog van u lezen, het zijn nog groote voorregten waarin wij tot dusver nog mogten leven. Zien wij terug dan mut schamte ons aangesicht wel bedecken hu dot veeltijds de Aardse Sorgen so veeltijds de overhant hebben – tog wat de her will dat gaat door.

Jan gij schrijft dat gij van zin zijt om wat Engels te leren, gij meot neit denken dan kann ik nog eens verre Amerika in rijzen om wat te zien. Hu ging het met F. Hensen? Gij zult wel zeggen, wij kunnen de dood niet ontvlieden, tog mogen wij ons niet begeven, waar het niet nodig is.

Ik moet eindigen met de pen, doch niet meht het hart en verblijde ons door brieven.

Sijt Hartelijk van mij gegrut
uwe Muder, grut ook timmer
Zwenne Beckman

Bonseler-1900-1

1913.02.25 Picardie, am 25. Febr. 1913 from H.J. Lefers to his aunt

Beloved Friends S. 122 - dort sehr stark gekürzt

Geachte Tante, Neven en Nichten!

Reeds lang, veel te lang is het geleden, dat Gij een Brief van ons hebt ontvangen, thans echter zullen wij het Stilzwijgen eens afbreken, en U iets van onzentwege laten toekomen. Wij kunnen U schrijven, dat wij tamelijk gezond zijn, en hopen hetzelfde van U. En hebben wij niet zoo veel Briefwisseling gehouden, de Tijd ging er wel om voort. De Toestanden wisselen, en de verhoudingen veranderen, bij ons zelf, en rond om ons, in en buiten de Famielie, in en buiten de Gemeente en Gemeenten, dat zal daar zeker ook wel zijn als hier, en over de geheele Werelt. Het droevige bericht van Oom Geert, zult Gij wel hebben ontvangen, weer een blijk hoe dat wij altijd bereid moeten zijn.

II gelijk ook Ds. Schuurmann daarbij tot Tekst gekozen had.

Oom Steven word ook zagtjes minder in lust en krachten, toch komt nog wel ter Kerk. Dat Jenne Derks alhier gehuwd is bij Pieper op Bramer s Erve zult Gij misscien weten, zij hebben een Kind. In t Gezin van Oom Harm overleden, zijn 6 Kinderen. Janna Otten is nog zowat bijt Oude, beter word zij toch niet. Zij hebben als jonge Vrouw Jenne Gruppen, een Kind. Schnieders, Walkotten, en Krabben zijn goed teregt, als ook Geze Hensen alhier bij diejakobs, die hebben 5 Zonen, en een Dochte, de Oudste 15 Jaar. Bus Jakobs zijn welvarend, de jongste iet wat zwakke Dochter is in den laatsten Tijd bij Oom en Tante Ds.

III Schuurmann te Ulsen geweest. In de Gemeente Ulsen gaat het goed, zover ik weet. Zij hebben in Oom Geert een goed Opziener verloren, die werkte nog als altijd. Thans juicht Hij voor den Troon van God. Mogten wij hem allen eenmaal volgen. Volgen ook reeds hier, naar onze mat, in ijver en geestelijke werkzaamheden, tot eer van God, tot Zaligheid van ons zelf en anderen, oppdat ook anderen door ons mogen worden gesticht of behouden voor de Eeuwigheid. Dat zal zijnen Loon hier en hiernamaals geenszins verliezen. Wij zullen alsdan smaken, dat de Heere goed is, en, een min of meer blij vooruitzicht hebben, in de Zalige en heerlijke Eeuwigheid. Blijven toch kunnen wir hier zoo min als

IV anderen, en als het wel met ons is, zullen wij dat, niet waar Geliefden? ook niet wenschelijk achten. Worde het ons geschonken bij aanvang of voortgang.

Want onze Gemeente aangaat, die staaat door Gods genade wat Geestelijk Leven en uitbreiding betreft, tamelijk goed. Onze 42 jarige Ongehuwde Predikant Kolthoff uit Oostfriesland heeft een beroep gehad van de Gemeente Campen (Oostfriesland). Welk een voorrecht is het toch, een

geregelde bediening des woords te mogen hebben. Wij hadden Ds. Schoemaker (thans rustend Predikant te Apeldoorn in Nederland) 20 Jaar, Ds. Kolthoff 18 Jaar reeds. In dat opzigt zult ook Gij wel in een bevoorregt Land zijn, waar de Heere met en door Zijn Word en Geest woont en werkt.
von Lefers Picardie

V en Gij de Gemeenschap der Heiligen moogt kunnen genieten. Wij hebben naast den Openbaren Godsdienst, ook Jongelingsvereniging en Zondags Middags, Samenkomst in de Kerk naar aanleiding van de Bijbelverklaring Mathew Henry, die hier tamelijk veel verspreid is. Ook heeft de Classis de laatste winters nog al tamelijk veel Boeken (Duitsche en Nederlandsche) mogen verspreiden in en buiten onze Gemeenten door middel van een Bijbel Kolporteur uit ons midden. Moge het veel vrucht afwerpen voor de Eeuwigheid, en vele Graafschappers van hier en van daar elkander eenmaal ontmoeten in het Vaderland hier boven. Ja moge eerlang de Tijd aanbreeken, dat de volheid der Heiden ingaat en gansch Israel zalig wordt, waar het worden zal, een Kudde en een Herder. De Zendingsliefde en Zendingsarbeid neemt ook

VI merkbaar toe, er wordt meer den vroeger toe gegeven, moge er veel voor worden gebeden. De Heere vervult ook Zijne Zendingsbeloften op Zijnen Tijd, en op Zijne Wijz, toch komen zalt het, zeide onlangs, een, voor een Jaar naar Nederland terug keerende Zending, Ds. Wielenga, die wij te Emlenkamp mogten horen.

Wat het uitwendige aangaat, dan leven de Menschen hier in t algemeen rijker en gemakkelijker dan vroeger, de Veeprijzen en verdiensten zijn stijgende en hoog.

En, om eens weer tot ons zelf terug te komen, wij hebben 4 Kinderen, 3 Zonen en eene Dochter (Fenne) de oudste is 15 Jaar. Broeder B. H. is niet bijzonder sterk, doch wel tamelijk gezond. Het weder is thans ietwat kouder, doch anders tot hiertoe zagt geweest, gelijk ook de laatste Winters. De oogst was tamelijk goed.

VII Weldra word bij welzijn de ploeg weder in de Aarde gezet, en de arbeid hervat, en wij hopen dat Gij ons voor de drukte nog eens moogt schrijven inzonderheid hoet het, U, Tante, gaat.

Ik kan welt altijd wagten te schrijven, toch als men aan t uitstellen is, gelijk met meer geode Zaken, dan kan men somst haast verdrietig zijn op zich zelfen, en nemen toch nog de pen niet ter hand.

Nog iets ten slotte aangaande onze Buurmann Hindriks, de Vader is namelijk voor eenige Jaaren overleden, de Moeder is oud, en de eenige nog ongehuwde Dochter is wel lied onzer Gemeente.

En hiermede

VIII de groete van mij en van ons allen en van de geheele Famielie.

Groet de Famielie van ons

H.J. Lefers

Gegroet van de Piepers

This H. Lefers was a oefenaar, he had a Hunchback
(heute Humpback = Buckel, gjb 04.01.2013)

1914.06.00. Plesscher 1ff.jpg Clara City Juni 1914

Beloved Friends S. 123

Clara City Minnesota Juni 1914

Liebe Kinder, Neffe und Nichte

Lefers und Frau,

Liebe Fenna, deinen uns so lieben Brief haben wir empfangen und mit Freude gelesen. Und welche Freude für uns, daß du den Herrn suchst in seine Wegen wann doch und alle deine Sachen vor dem Herrn gebracht hast. Befiehl dem Herrn deine Wege, und hoffe auf ihn: Er wird es wohl machen Ps. 37:5 und Philip. 4:6. Sorget nichts, sondern in allen Dingen lasset eure Bitten im Gebet vor Gott kund werden. Danken auch herzlich daß du uns deine Verlobung mit H. Lefers mitgeteilt hast und am 3ten April verheiratet seit.

Wir Gratulieren auch herzlich. Der 3te im Ehebunde n. J. Chr. verbinde euch an ihn für Zeit u. Ewigkeit. Ist Berend Lefers euer Vater? Und Lefers die dicht bei Schrovenwever wohnen? So ja, dann glaube ich, daß wir Schulkameraden waren. Viele, viele Grüße an euren Vater und Kinder, die noch zu Hause sind. Auch grüßt voral G. Hensen u. Frau und mein Bruder Hinderk und Frau, deine Eltern, liebe Fenna.

Ich schließe ein Portret von Johannes mit ein.

Er ist geboren den 1 December 1895.

Lieber Neffe u. Nichte, wie gerne hätte ich eurer Trauung mit beiwohnen wollen, aber das konnte ja nicht. Auch hätte ich eher schreiben wollen, aber ich bin auf Reise gewesen, und so verzögerte es. – Noch eine Frage, gehört ihr beide an unserer Kirche bei Ds. Kolthoff? Ist dein Mann oder Vater Eltester bei Ds. Kolthoff, denn ich lese im Grensboten vom 6 Juni 1914: H.? Lefers, Schriftführer, oder ist das Lefers von der Alten Pikkartie?

Du fragst, liebe Fenna, ob ich einen Urlaubs-Paß? Ja, gewiß habe ich den bekommen bei der Auswanderung nach Amerika – auch eingewandereZeugnisses, welche lauten: Betragen: Gut. Bestrafung: keine.

In der Gemeinde hier geht es uns gut. Die neue Kirche ist bei gutem Wetter des Sonntags voll besetzt, auch die Galery ist oft besetzt.

Unsere Kinder sind jetzt in der Ferienzeit zu Hause. Allein unser zwei Töchter Gesiena und Denetta, die sind verheiratet, wie Sie ja wissen: die erstere mit Pastor Potgeter, Sohn von Pastor Potgeter und die zweite Dr. H.N. Brüchert. Georg ist graduirt an der Universität von Minneapolis, und kann jetzt eine Stelle als Lehrer an einer höheren Schule annehmen. Diedrich der Zweite, hat ein Jahr in der Theologie studiert. er muß jeden Sonntag in der freien Zeit predigen im Missionsfeld. Er muß noch zwei Jahre. Hermann ist Geschäftsmann und hat eine Stelle als Buchführer in einem Cantor. – Und der jüngste, Johannes – wie ich schon geschrieben, will auch diesen Herbst d.J. mit Herbst, so gerne – mit seinem Bruder nach Grand Rapids, Michigan, um für das Predigtamt ausgebildet zu werden. Wir werden es zuerst wohl ein Jahr versuchen müssen und wenn es ihm am kommenden Jahre an Mittel fehlt, dann mag der Herr ja wohl einen Weg für ihn bahnen. Seine Anlage, Lust und Talente zu begraben, dürfen wir nicht wagen.

Rand: 1 Brief von Pastor Plesscher s Jan Ohm aus Amerika von Juni 1914, H.L.

Familiendaten Farwick -

Von Elke Stentenbach, auch alle nachf. Farwick Briefe 20.12.11

Detert Farwick, *07.12.1815 Neerlage, +25.05.1890 Cincinnati
Auswanderung: 15.12.1845 New Orleans

oo 1860 in Cincinnati

Johanna Heckmann, *01.06.1832 Neerlage, +19.07.1901 Cincinnati
ausgewandert 16.05.1860 zusammen mit Bruder Jan (später Prediger)

Kinder:

1. **Dina Farwick**, *09.08.1868 in Cincinnati, +05.02.1950 Cincinnati
ledig, macht ihrem verwitweten Bruder den Haushalt
2. **Dietrich Farwick**, *+14.06.1875 Cincinnati
3. **John Friedrich Farwick**, *20.03.1870 Cincinnati, +12.03.1947 Cincinnati
oo 14.04.1897 in Hamilton County **Sophia Kovener**

John Farwick, *28.12.1819 Neerlage, +16.01.1890 Cincinnati
Beruf: teamster=Fuhrmann, Auswanderung: 15.12.1845 New Orleans + 07.07.1848 Baltimore (kommt
zusammen mit Gerhard Hasebrock und Bruder Detert)

oo 1856 in Cincinnati

Janna Kemper, *07.07.1825 Samern, +23.01.1895 Cincinnati
Janna war in 1. oo 1852 Gerhard Hasebrock *1813 in Quendorf,
ausgewandert 19.05. 1852, ihre Eltern und Geschwister folgen November 1853

Kinder:

Emma Farwick, *01.05.1866 Cincinnati, +10.02.1917 Cincinnati
oo 15.05.1889 Hermann Schletker

Bernd Farwick, *11.07.1824 Neerlage, +15.02.1872 Cincinnati
Auswanderung: 19.05.1852

oo Dez. 1867 in Cincinnati

Angenes Friemann, *27.12.1843 Hestrup, +30.12.1919 Cincinnati Auswanderung: 02.07.1866
2. oo Wilhelm Schepers aus Samern

Kind: **Bernhard**, +19.07.1871

Christina Klümper, *09.08.1841 in Schüttorf, +26.03.1872 (Eltern: Bernhard Klümper und Fenne Farwick,
Nichte der Farwick Brüder)
ausgewandert 02.07.1866, oo 1868 Heinrich Elderink aus Bardel

Wilhelm Schepers, *30.05.1846 in Samern, oo 1873 Angenes (Anna) Friemann verwitwete Farwick

1851.03.00 Norwood, März 1851 Farwick**Beloved Family S. 126**

Lieber Vater und Mutter

Bruders und Schwesters und Schwagers.

Wir lassen Euch wissen, daß wir beiden noch gut gesund sind, und daß selbige haben wir von Eurem Brief, den ihr uns den 17. Dezember 1850 geschrieben habt. Den haben wir erst erhalten Den zweiten März und darauf gesehen, daß Ihr noch alle gut gesund Seid. Das war für uns eine große Freude. Was soll ich schreiben, viel Neuigkeiten kann ich Euch nicht schreiben. Wir haben auch kein starken Winter hier gehabt, aber es hat doch noch soviel gefroren, daß wir hier Eis hatten von fünf Zoll Dicke und wir haben noch Eis gefahren acht oder neun Tage vor ein ander. So ein Eiskeller das fährt im Sommer, wenn es so heiß ist in die Stadt herum und verkauft es ins Bier oder in Whisky oder was er hat zu machen in die Wirtshäuser. Und von diesem Winter haben wir auch viel getan, aber jetzt geht unser Arbeit wieder. An dem wir wieder ziemlich gut was verdienen, wenn wir gesund bleiben, denn unsere Pferde haben wir in guten Stand und unser Wagen ist stark genug. Ihr habt geschrieben, das Gerd Heinrich noch wohl Lust dazu hat um bei uns zu kommen. Da waren noch wenige Bekannte da und jetzt hätte er zwei Bruders da, wenn die nicht denken das es besser wäre hier denn dort, dann hätte ich al lange wieder bei euch gewesen. Auch habt ihr von Besuchen geschrieben, gedenket bei Euch selbst, es wird noch wohl bald 6 Jahre sein das ich nicht mit Euch mündlich gesprochen habe. Aber was wir zu sagen haben, das können wir mit schreiben fertig machen, und am Geld brauchen wir es auch nicht zu lassen. Wenn wir das sagen, dann lügen wir. Ihr könnt leicht denken, daß einer mit vier Pferden nicht viel anfangen kann, wenn nicht zwei Mann da sind und soll man den einen in freie Stelle heuern. Das kostet auch guts Geld. Wenn ich nun Lust habe dazubleiben, denn wollte ich auchdasein. Aber da hatte noch keiner von uns Lust zu und dann die Mühe tun

Um dahin und wieder zurück zureisen. Das ist doch ziemlich Beschwerlich, dann zu dem und dann hört man noch wohl vom Unglück auf der See oder auf die Wege mit die Sturmböe ist bald vor Monat ein Boot zu Grunde gegangen. Das Boot war... da sind auch noch bald hundert Seelen ihr Leben verloren aber doch wenig Deutsche. Was soll man schreiben davon, das weiß ein jeder selber. Ich will Euch schreiben, daßweißt ihr ich habe sollen dies Geld Mitgenommen und zehn Gulden sind vier Dollar und die fünf Franken die sind hier auch gut, wenn man da fünf Cent bei tut, das macht auch einen Dollar und die Kleider die ihr da habt, die sind hier nicht viel wert. Das ist gar keine Mode, wenn einer will haben der tut besser er kauft da und lässt sie hier machen. Das ist der Rock und die Weste, den hat er sie in Gleichheit. Ich will Euch Etwas Wissen lassen von **Jan und Gerd Wolbert**. Jan ist vor drei oder vier Tagen hier gewesen und hat uns nicht besucht. Er ist wieder nach Lunsville und Gerd ist wieder Ciowe und da will Jan auch hin. Ich habe nicht mit ihm gesprochen, aber die anderen Bekannten haben gesagt, das er wollte erst eine Frau nehmen und denn von diesem Frühjahr nach seinem Bruder Gerd, denn tot sind sie nicht. Das Papier wird mich zu klein, ich muß schließen. Die **Schnieders** kommen hier einen Dollar machen den Tag, wenn sie gut schaffen. Nun müßt ihr es nicht verübel nehmen, das Papier ist voll, wenn ich etwas vergessen habe, daß schreibt ihr uns. Wir grüßen Euch alle, Vater, Mutter, Bruders, Schwesters und Schwagers und alle unsere Verwandten. Amen.

Cincinnati März 1851 Dedert und Jan Farwick

1851.05.00. Cincinnati, from Detert and Jan Farwick,

Beloved Family S. 127 fehlt noch / still missing

1867.12.29. Cincinnati (O.), 29. Dezember 1867 (von Bernd Farwick)**Beloved Family S. 128-131**

Liebe Brüder,

Mit traurigem Herzen, als am letzten Sonntag im verflossenen Jahr, nehme ich die Feder zur Hand, um Euch, liebe Freunde, die traurige Nachricht zu bringen, nämlich daß der Herr über Leben und Tod es gefallen hat, Bruder Detert seine Tochter aus unserer Mitte wegzunehmen in die Ewigkeit, welches für ihn und seine Frau Johanna und uns alle miteinander von Herzen leid tat. Das Kind war immer ruhig und still, es starb am ersten Christtag vormittags halb 11 Uhr im Alter von 1 Jahr und 10 Tagen, und die Beerdigung fand statt am Freitag vormittag 9 Uhr, wie es hier Gebrauch ist, fand die Leichenrede in unserem Haus statt. Da haben wir ein Lied gesungen, wo ich ein oder zwei Verse von schreiben will: „Wenn kleine Himmelserben in ihrer Unschuld sterben, so büßt man sie nicht ein. Sie werden nur dort oben vom Vater aufgehoben, damit sie unverloren sein“ usw. Das eine Vers ist doch ein großer Trost für die Eltern und Freunde, denn Ihr könnt denken, daß sie und wir es gerne behalten hätten, aber es soll so nicht und nun sagen sie auch: „Herr, nicht unser Wille, sondern dein Wille geschehe und was Du tust, das ist wohl getan. Und ihre Pflicht zu dem Kinde, da Können sie auch wohl ruhig sein, die verordneten Arzneimittel wurden angewandt, aber vergebens. Der Arzt sagt, es hatte die gleiche Krankheit, die Bruder Johan seine 3 Kinder gehabt haben. Husten und dann die Lunge ist die Krankheit der Kinder. Bruder Johan sein Mädchen ist auch nicht stark, letztes Frühjahr war es recht schlimm krank und in diesem Monat ist es auch wieder schlimm krank gewesen, doch jetzt ist es wieder ziemlich besser. Doch was sollen wir tun. Sie müssen sagen: der Herr hat sie uns gegeben und der nimmt sie auch wieder zu sich. Sein Name sei

gelobt. Den was ist der Menschen Leben, Mühe, Sorge und Arbeit und fahret schnell weg.

Wir anderen sind ziemlich gut gesund alle miteinander. **Christina Klümper** ist auch gut gesund, hat die Briefe von ihrem Vater erhalten und wird auch bald wieder schreiben an ihn. Sonst ist es hier noch viel beim Alten. Doch wie ihr vielleicht gehört habt aus Briefen, so habe ich mich verheiratet mit **Anna Friemann**. Jetzt werden sie gewiß wohl fragen, wie gefällt es dir dann. Das kann ich noch nicht sagen, sondern mir erst 3 Wochen verheiratet, doch das weiß ich jetzt, so erst in die Haushaltung zu gehen kostet Geld, und es hat mich auch bald 500 Dollar gekostet. Doch das macht nichts, wenn man nur gesund und vergnügt ist, denn ein vergnügtes Herz ist immer satt. Ich wohne in unserem Hause und habe 2 Zimmer, die kosten 9 Dollar den Monat.

Nun Bruder Heinrich muß ich Dir und dein Schreiben Antwort geben Denn Du schreibst, Du hattest 2 Nächte nicht darum geschlafen. Ich kann es gut glauben, daß es so ist, ich habe selbst in Deine Lage gewesen. Was ich soll, dieses dünkt mich, kann ich Dir schreiben, für Pläsier zu kommen, ich möchte es nicht gerne tun. Und schreiben Dir: Komme, man kann es auch nicht tun. Denn wenn es einem nicht gefällt hier, so wird gesagt oder gedacht, du solltest mir das nicht geschrieben haben, so hätte ich nicht gekommen. So habe ich hier all Leute gesprochen: Hat der mich nicht geschrieben, daß ich kommen sollte, so hatte ich nimmer in Amerika gekommen und hier läuft es mir alle gegen. Darum kann ich Dir nicht schreiben von kommen, das kannst Du leicht denken, denn ein jeder hat auch seine Last hier und wer nicht arbeiten will, der braucht gar nicht kommen. Wohl sind deutsche Leute genug hier, die nicht arbeiten und mehr Geld machen als wir mir arbeiten doch wir haben es nicht gelernt und dürfen auch nicht viel riskieren, denn wir sind bange dafür. Meine Brüder, die arbeiten auch nicht viel, kaufen und verkaufen Holz in die Stadt, aber ich muß ziemlich gut arbeiten und die Verdienste sind auch nicht hoch.

12 Dollar in die Woche ist mein Lohn. Lebensmittel sind teuer, Haus-Rente auch und alles nimmt Geld. Hier hat man nichts umsonst, alle muß gekauft werden. Viele schreiben ihre Verdienste nach Deutschland, aber die Ausgaben, da schweigen sie davon und denn meint ihr Leute dort, ja soviel kann man dort verdienen, da muß ich hin und gehen auch dahin, und wenn sie herkommen, ja erst gehen sie keine Arbeit bekommen, das Geld ist weg, so stehen sie hier verlegen, wissen nicht wohin oder woher und denn welche geht es auch recht vorteilig hier, haben Arbeit, sind immer gesund und verdienen viel Geld, das kann keiner im voraus wissen, wie es einem gehen soll. Viel weniger schreiben und so sagt Bruder Jan auch und ich hatte gerne Dedert sollte dir selbst seine Meinung schreiben darüber.

Meine lieben Brüder, sein sie so gut und sagen die Mutter **Heckmann**, daß ihr das Kind abgestorben ist und daß Johanna gut gesund ist und Jan auch und wir alle und grüßen sie von uns alle. und sagt ihr, Johanna wollt nachher und selbst schreiben. Und Jan, der ist Prediger ziemlich weit weg von uns, aber er schreibt viele Briefe an uns.

Neuigkeiten kann ich nicht viel schreiben und habe auch keine Lust dazu. Viele Bekannte sind gesund, die ich nicht alle nennen brauche. Doch **Dirk Dirks** oder **Rabberts** Heuermann Sohn, der ist gestorben. Keiner kann die Wahrheit sagen, was ihm gefehlt hat. Der hat bald drei Monate damit gegangen und er wäre manchmal ein wenig unverständlich. Wenn bekannte Leute ihn besuchten, so tat er sich verstecken, wenn er konnte.

Wir haben hier einen ganz trockenen Herbst von Juli bis Christtag. Jetzt ist aber die Robbe wieder fahrbar, so daß große Stiehböte laufen können. Ein Fuder Kohlen gebraucht in die Ofen, die sind billiger als Holz. Holz kostet 9 oder 10 Dollar das Fuder.

Liebe Kinder, jetzt sehe ich Eure Briefchen liegen, ich sehe Lena sein Name darunter und freue mich über dein Schreiben, das war ganz gut. Konnte Stiene nicht schreiben oder wollte sie nicht. Ich

gleiche Euer Schreiben gut, oder kann es nicht so gut wie Du schreiben, oder kann es nicht warten zu schreiben (d.h. keine Zeit zu schreiben), das schreibt mal. Ich sehe Lena hat viel zu tun und du wirst vielleicht mehr zu tun haben.

Nun vergesst ihr Kinder nicht wieder zu schreiben, wenn es nur ein klein Briefchen ist, das ist genug und ihr liebe Brüder auch. Ich muß schließen mit die Feder, aber nicht mit dem Herzen.

Wir grüßen Euch alle Brüders, Schwester, Schwager, Schwiegerinnen und alle Verwandte und wünschen Euch ein fröhliches Neujahr.

Lebet alle wohl.

D.J.B. Farwick Gebrüder

Cincinnati, Dec. 29. 1867

Beiliegender Brief zu Bernd Farwicks Schreiben vom 29.12.1867 von Bruder Detert

Vielgeliebte Brüder, Schwester und Schwager und Schwägerinnen, Unserer Gesundheit, die könnt ihr sehen in Bruder Bernd sein Schreiben. Er wollte gern haben, das ich sollte etwas an Bruder Heinrich schreiben. Das Schreiben macht mich so ziemlich viel trübel, ich schreibe bald gar keinen Brief. Aber Bruder Heinrich hat so dann und wann geschrieben, wir sollten Ihn es wissen lassen, was für ihn am besten war. Das ist gewiß eine schwere Frage. Ich gedenke, es sind jetzt all 22 Jahre, daß ich hier im Lande bin und habe auch all so ziemlich durchgemacht, nicht das ich sagen will, es gefällt mich nicht mehr hier. Menschliche Gedanken sind bald dieses und bald jenes, aber Gottes Gedanken sind gewiß unveränderlich. Darum wollen wir unser Vertrauen auf Gott setzen und nicht wanken, gewiß er wird es wohl machen. Fünf oder sechs Jahre habe ich da gewesen, das ich gedacht habe, ich möchte gerne nach Amerika. Ich glaube, wo einer sein soll, da kann noch er heute von nun an bei. Sinnend ich was du tust. Du hast zwei Brüder und Schwester, die raten dich gewiß und du bist selber alt genug, um wissend zu sein.

Der Weg ist offen alle Zeit bei uns zu kommen und für ein Person, der kann immer wenn er Gesund mag bleiben auch immer wieder zurück kommen. Bruder, du hast geschrieben, wenn Du kommst, ob wir Dich die Reisekosten wohl zurück geben wollen. Ich denke, soviel Geld sollst du selber haben. Wenn du das nicht hast, denn hast Du gewiß nicht viel verdient oder Du hast manchmal viel durchgebracht. Aber wenn Du hierin kommst, wir sind immer noch Brüder. Darum bedenke, was Du tust. Willst du kommen, den schreibe Recht geschwind wieder.

Das Schreiben ist mich harter als wenn ich ein Tag arbeite und ich kann es gar nicht gut auf die Reihe bringen, denn ich bin es gar nicht gewohnt, wie ihr alle selber wisset.

Abgesehen von alles ich wünsche Euch viel Glück im neuen Jahr. Dieses Schreiben wird gewiß viele Fehler sein, aber Ihr müßt es Mir nicht Übel nehmen. Wenn wir alle gesund bleiben, dann wird Bruder Bernd nachher mehr schreiben.

Grüßet alle Verwandten von uns, besonders Grete und Bruder Dirk, das sie uns auch noch schreiben.

1868.07.12. Cincinnati (O.), July 12 th, 1868

Beloved Family S. 131f

Liebe Brüder, Schwester, Schwager und Schwägerinnen,
Wir lassen Euch wissen, daß wir hier alle miteinander noch bis, hierzu gesund und munter sind, und das nämliche hoffen wir von Euch auch. Sollte anders sein, das sollte uns unangenehm sein. Ihr müßt uns doch nicht übel nehmen, daß wir nicht eher geschrieben haben. Ich weiß es, daß ich zu lange mit schreiben gewartet habe. Ich dachte auch immer **C. Klümper** sollte erst schreiben, aber es kann auch nicht daran kommen, es geht ihr wie mir auch,

bald hat man keine Lust dazu, bald hat man keine Zeit, und manchmal ist's auch zu heiß. Doch jetzt haben wir 2 Feiertage, daß ist der 4. Juli, ein Samstag und Sonntag, das sind 2 Tage. Jetzt darf ich nicht sagen, das ich keine Zeit habe und ich will auch etwas an Euch schreiben.

Liebe Freunde, der 4. Juli wird kein Arbeit getan. Der wird zugebracht mit Vergnügen und Geld spenden, sonst ist es kein Feiertag. Doch die Englischen lassen kein Arbeit tun und arbeiten selbst auch nicht. Sonst die anderen Feiertag, da geben sie nicht viel um, selbst Christtag oder Christi Geburtstag, dann lassen sie auch wohl arbeiten.

Neuigkeiten kann ich nicht schreiben. Doch **C. Klümper** wird wohl bald heiraten. Sie wird es Euch wohl schreiben. Mit uns ist es noch beim Alten, wie ich mehrmals geschrieben habe und machen unser Leben. Ich verdiene 12 Dollar die Woche, aber auch schwere Arbeit, besonders im Sommer, wenn es heiß ist, und jetzt ist es auch heiß hier. Es wird manche Tage so heiß, daß wenn man ein Stück Eisen in die Sonne legt, daß man die Hände nicht daran halten kann, wegen der Hitze. Aber das ist nicht jeden Tag so.

Wenn es dann wieder Gewitter oder Regen gibt, dann kühlt es auch wieder ab. Die heißesten Monate sind Juli und August, den gehen die Leute manchmal von die Arbeit laufen wegen die Hitze. Die Witterung ist hier nicht so beständig als bei Euch, es wechselt hier mehr. Im Winter sind hier manchmal recht kalte Tage, aber es dauert nicht lange, ein oder zwei Tage, dann Wird es wieder gelinder. So auch im Sommer, wenn es recht heiß Wird, dann gibt es auch bald wieder Gewitter.

Wie ich nicht anders weiß, sind alle bekannte gesund. **J. Heckmann** ist Pastor, wird sich auch bald heiraten, ist weit von uns im Lande, ist gesund und hat uns von diesem Mai besucht. **J. Kohlen-Berg** ist im Lande bei einem Bauern und will ein Farmer werden, das ist bei euch ein Bauer. Er ist nicht weit von uns und ist bei bekannte Leute, der Bauer hat **Grete Stüvel** letzten Winter geheiratet. Wie es hier alle geht und was es hier alles neues gibt, das kann

man alle nicht schreiben. **G.H. Friemann**, der wird ein Schreiner oder Kabinettmacher werden, und ist dabei. Sein Bruder, der baut ein neues Haus, das kostet ihm beinahe zehntausend Dollar mit dem Grund. Häuser sind teuer in Cincinnati. Einmal zu teuer als vor dem Krieg, so ändern sich die Zeiten. Das Geld was vor dem Krieg da war, sieht man gar nicht mehr, alles neues Geld durch ganz Amerika. Es ist gut, sonst war zu viel falsches da. Golde ist ein Dollar und 40 Cent und die anderen Papieren sind auch noch, aber unterschiedlich.

Von diesen Herbst wird wieder ein neuer Präsident gewählt. Wie das noch ausfallen will, wissen wir selber nicht. Der Süden und der Norden haben es noch nicht gut miteinander, denn wie ich höre geht der Handel und Wandel nicht mit dem Süden wie früher. Aber was sollen wir tun, wir müssen sagen „das Königsherz ist in die Hand des Herren wie Wasserbäche und der neiget es wohin er will“ und so wollen wir hoffen, das er die Präsidentenwahl auch neiget wie er es haben will.

Das Papier ist bald voll. Doch Euch, liebe Kinder Stiene, Lena und Fenne, ihr müßt uns auch mal schreiben, denn wir haben eine Freude daran, wenn Ihr schreibt und lesen es Pläsier, wenn's nur wenig ist. Und Ihr anderen auch, vergeßt nicht, um wieder zu schreiben.

Diesen Brief ist angefangen den 4. Juli und jetzt ist es Sonntag, den 12. Juli. In die Woche dazwischen ist hier auch was vorgefallen, nämlich Donnerstag, 9. Juli ist **Gerd Schulte-Wieking** aus Gildehaus so unvermutet zu Tode gekommen. Er war in einem gegrabenen Bierkeller am arbeiten und eine alte steinerne Wand fiel um und traf ihn zu Tode.

Ich muß schließen. Lebt wohl.

Cincinnati Juli 12. 1868

D.J.B.Farwick

1869.05.30. Cincinnati (O.) 30. Mai 1869 (von Bernd Farwick)**Beloved Family S. 133**

Liebe Brüder, Schwestern, Schwager, Schwägerinnen und alle unsere Verwandten!

Wir haben Euer Schreiben in aller guter Gesundheit erhalten, nämlich den 14. Mai und Eure Gesundheit daraus gelesen, welches uns allen von Herzen tat freuen. Doch daß unsere Schwiegerin Bruder Gerd seine Frau ganz lähmig war, daß versetzt uns wieder in Trauer.

Doch was wollen wir tun. Was Gott tut, ist doch wohlgetan und in seine Vorsehung müssen wir uns beruhigen, denn sein Wille ist doch der Beste, und daß unser Vetter **D. Bodenkamp** auch gestorben ist, das geht so in der Welt. Sterben und geboren werden, alles hat seine Zeit. Wir wollen hoffen, daß der liebe Gott ihn in Gnaden hat aufgenommen und daß er ist, wo Gott wird abwischen alle tränen von unseren Augen, das ist unser aller Herzenswunsch.

Neuigkeiten können wir nicht viel schreiben, ich gedenke ein klein Briefchen mit der Vollmacht zu schicken und gedenke, die Vollmacht wird jetzt wohl recht sein. Meine Frau hat es nicht gewußt, daß ihre Namen Angenes war, sondern hat es immer in die Schule von Anna geschrieben und das nämliche von seine Schwester und die Taufscheine hatte sie verloren. Das macht es, das die Namen nicht recht waren. Die Namen werden hier viel verändert. Mein Name ist Bernd und hier Bani, Bruder Dedert sein ist hier Dick.

Jetzt will ich Euch schreiben was die Vollmacht uns al kostet hat. Hier die erste 6 Dollar und diese kostet 8 Dollar jetzt, das sind zusammen 14 Dollar und was es zu fordern hat, da weiß es nichts von. Ich denke da mag wohl nicht viel übrig sein, wenn alles bezahlt ist. Hätte gern Bruder Heinrich, daß du dort alles tust recht machen und denn schreibe ein Brief wieviel Du hierin tust schicken. Ich möchte mal gerne die Unkosten wissen davon. Du mußst alles davon erst bezahlen und die Teilung von seine beiden Schwesters, ich denke das tut das Gericht selbst, denn was seine Eltern gemacht haben, da sind wir mit zufrieden. Es sagt sein Bruder G. Heinrich. Der ist 200 Gulden mehr zugesprochen, wegens die ?oosung ist alles recht.

Wir grüßen Euch alle D.J.B. Farwick

1869.09.15. Cincinnati, den 15. September 1869, von Christina Klümper,**Beloved Family S. 134f**

Brief von Christina Klümper, Nichte der Farwick Brüder

Sehr geliebter Vater, Brüdern, Schwestern, Schwager,

Ich lasse Euch wissen, das wir noch Gott sei Dank gesund und munter sind, das selbige hoffe ich auch von Euch allen. Ich habe gesehen, das Bruder Jann noch viel krank war, das war keine Freude vor uns. Doch lieber Bruder, wo soll ich dich mit Trösten, den der Herr lieb hat, den züchtigt er, daß wir möchten von Herzen seufzen, so nun mein Gott, so fall ich dir getrost in deine Hände.

Geht's dem Himmel zu, und bleibt Jesus ungeschieden, so bin ich zufrieden. Es hat uns sehr gefreut, das du uns noch ein wenig geschrieben hast. Ich hoffe, daß es Gottes Wille noch sei, daß Du uns kannst in guter Gesundheit schreiben, doch Du schreibst, daß wir müssen den Willen Gottes übergeben und das ist gewiß das Beste. Ich habe gesehen, das Vater noch gut gesund und das er auf Reise war. Nun lieber Vater was soll ich Euch schreiben, ich hätte auch sollen eher geschrieben haben, ich habe so oft gedacht, ich will schreiben, da ist es bei geblieben, ich habe Zeit genug zu schreiben, da kann ich es nicht auf geben und Heindrich hat oft

Seite 2

zu mir gesagt, ich sollte doch schreiben, dann sagte er wenn du nicht schreiben willst, dann schreibe ich und du sollst gar nicht sehen, was ich geschrieben habe, dann sagte ich, das sollst du nicht, ich will schreiben und da ist es bei geblieben. Ferner habe ich gesehen, das Schwester verheiratet war. Wir wünschen ihnen viel Glück und Segen, daß sie mögen in Liebe und Frieden zusammen leben, auch habe ich gesehen, daß Bruder Hermann ist noch unter Dienst, und das er 2 Jahre da gewesen ist. Schreibt uns mal wie es ihm da geht, ob er immer gesund ist. Lieber Vater jetzt will ich Euch mitteilen, wie es uns geht, ich bin bald immer alleine zu Hause, ein ganzes Haus das haben wir, nicht nur bloß 2 Zimmer, und die Renten wir, da geben wir jeden Monat 5 und einen halben Thaler Rente vor. Es hat uns viel gekostet, daß wir uns verheiratet haben, ich möchte auch keine Zimmer nur haben um sie zu bewohnen, dan hat man nur was zu Reinemachen damit, ein schönes Zimmer haben wir, das hat uns viel gekostet, das haben wir mit Papier die Wände und den Fußboden mit Kaffert und das habe ich gerne wollen haben, das hat uns an die 40 Thaler gekostet

Seite 3

Das hatten wir auch gut können sparen, und dann haben wir schöne Sachen darin gekauft, was es alles gekostet hat, weiß ich selbst nicht mehr, da habe ich meine Freude

Sollte einen neuen Brief schreiben, das wir einen jungen Sohn jetzt haben, Lieber Vater, da könnt ihr Euch mit uns freuen, er ist den 7. Januardrei Monate alt, wir sind im Oktober verheiratet und im Oktober ist er geboren, das war bald ein Jahr.

Ich mußte nicht heiraten wie es in Deutschland hieß, dann hat ich euch nicht gefragt. Lieber Vater, ich habe nicht gewußt wie ich sollte, Heinrich sagte, du solltest deinen freien Willen haben und

kannst noch vor in die Kirche wieder umgehen, doch genug es geht wie Gott will, ich habe Euch mein Bildnis geschickt, habt ihr mich noch gekannt. Ihr habt davon nichts geschrieben. Nun, lieber Vater seid doch ja nicht um mich bedrängt, ich habe es hier sehr gut, ich könnte nicht so ein ruhiges Leben bei Euch haben. Ich mag und kann alles nicht schreiben, wie es hier zugeht, hier muß man erst alles lernen wenn hier kommt. Ich habe hier einen guten Tag, wie sie es alle haben, keine ... (unleserlich) Ich wüßte nicht, was ich... (unleserlich) sollte, darum habe ich die Genommen. Wir
Seite 4

haben uns ein fett Schwein gekauft, mit 100 Pfund Mett haben wir Wurst gemacht. Voriges Jahr hatten wir 100 Pfund Schinken und 100 Pfund Mett, 100 Pfund Nagelfleisch, Nagelfleisch mußten wir uns heute noch kaufen und Smold das kaufen wir so viel als man nötig ist. Wir kaufen alles und haben doch unser Fett lange nicht aufgekriggt, denn ich habe noch altes Fett. Schinken hatten wir nicht genug, der , der kostet den vorigen Winter 11 Cent, und im Sommer haben wir 25 Cent vor das Pfund bezahlt, das macht viel Unterschied. Rindfleisch das kaufen wir frisch, denn das ist besser. Wir haben hier ein gutes Leben. Das Brot backe ich selbst, das Mehl ist billig, das kauft man bei Tonne. Wir haben die dritte Tonne Mehl , da haben wir auch den ganzen Winter genug an. Die erste Tonne, die haben Onkels uns gekauft, ich glaube, das es hat 12 Thaler gekostet, heute kostet die Tonne 7 Thaler, das ist Wittweiten Mehl. Das brennen ist auch nicht teuer, wir haben 3 For Kohlen gleich gekauft, die kosten 12 Thaler zusammen, heute haben wir 2 For gekauft für 8 Thaler da haben wir ein Jahr zu brennen, zum Feuermachen haben Onkels uns Holz gegeben für 3 Thaler haben wir Kartoffeln gekauft die sind sehr billig, die haben wir genug bis neue da sind, das haben wir im Keller. 2 Keller sind da und eben da kann man alles hinstellen. Wir haben Heindrich seine Mutter 10 Thaler geschickt. Heindrich sagte, das kannst du deinem Vater auch schicken. Ich meine es ist nicht nötig, sonst tat ich es gerne.

1870.10.25. Cincinnati (O.) 25. Oktober 1870 (von Bernd Farwick)

Beloved Family S. 136f

Lieben Bruders, Schwesters, Schwager, Schwägerinnen und alle unsere Verwandten!

Euren Brief, den Ihr uns den 21. September geschickt habt, den haben wir in Gesundheit erhalten, am Donnerstag 13. Oktober und da Euer aller Gesundheit daraus gelesen, was für uns eine große Freude war. Da haben wir gelesen, daß Bruder Gerd viele Sorgen und Bekümmernisse hat, das

können wir wohl glauben, das geht auch in aller Welt so, und das ist auch so von Beginn der Welt gewesen. Wenn wir des Menschen Leben beschauen, so ist es Mühe und Arbeit.

Bruder Gerd und Fenne, wir glauben Euch gerne, daß Ihr habt eine manche schlaflose Nacht in diesem Jahre 1870 gehabt, doch was sollen wir sagen, wer da meint er stehe, der sehe zu, daß er nicht falle, und der wie Du uns geschrieben hast, ich will schweigen und meinen Mund nicht auf tun, der Herr wird's wohl machen. Und denn wieder mit der Krieg, Ihr könnt denken, daß wir auch manchmal viel an Euch gedacht haben, besonders als der Krieg losbrach, da tat bald kein Tag vergehen oder wir taten von Euch sprechen wie Ihr Eure Ernte in die Scheunen kriegen wolltet, doch sehen wir, daß Ihr es noch so meist habt eingesammelt, wir wissen, daß es viel Arbeit kostet, bei Euch mit einernten und Säen und den Krieg, da kriegen wir hier auch jeden Tag Bericht von, aber unterschiedlich, bald günstig und auch ungünstig, doch die berichten von die Übergabe Napoleons und seine Kriegsbeute und die Zusammenkunft mit Eurem König, den Bericht haben wir auch so gehabt. Hier wird viel geschrieben und auch gesprochen von dem Krieg, wegens die auswärtigen Mächte, doch ich denke, die werden ihre Hände da wohl zwischen hinhalten, sonst möchten sie sich auch brennen, und das weiß Euren König auch wohl, hier sind noch viele deutsche Leute, die lieben sahen, das Frankreich siegte als ihr, doch wir nicht und Ihr könnt leicht denken, welche das sind. Leute, die setzen ihr Vertrauen auf Roon und dessen Führer und denken es geht zu grunde, wie es auch wirklich scheint, denn als die Unfehlbarkeit ausbrach, da begann der Krieg auch. Doch wir wollen mit Gott, daß Deutschland Deutschland bleibt, das ist meines Herzens und aller Herzen Wunsch.

Hier wird viel getan für Euch, daß heißt für die verwundeten Soldaten, wie es auch nötig ist und ich denke, sie werden auch wohl kein Mangel leiden. Kirchengemeinden machen Geld zusammen, Gesangsvereine tun desgleichen, und ich denke, die deutschen in Cincinnati werden ihre Schuldigkeit tun zu ihrem Vaterlande, so wie als Pflicht ist. Denn nach Menschenverstand so habt Ihr auch eine gerechte Sache und denn noch, daß Ihr und Euren Erw. König es habt mit Gott angefangen, das ist noch das Beste. Denn wer Gott vertrauet, fest auf ihn baut, den will er nicht verlassen, das ist und bleibt Wahrheit. Und so wir in die Zeitung sehen, dann werden die Franzosen sich wohl bald geben müssen, wie wohl es ein hartes Volk ist. Aber die sind die Anführer davon und so müssen sie auch ihren Lohn haben, denn es ist für Deutschland eine Ehre, so ein Land und Volk im Zaume zu halten als die Franzosen, doch mit Gott könnt Ihr es und Euer König und alle seine Mithelfer besonders Bismarck, da wird hier viel von geschrieben, der war als ein Igel, was er wollte, daß mußte so, denn sonst tat er stechen, das ist ein Vergleich, das heißt gegen die Franzosen.

Mit uns ist es noch beim Alten, als ich immer geschrieben habe, Arbeit so mäßig, manchmal viel und manchmal auch klein, doch ich für mich habe den ganzen Sommer durchgearbeitet, wiewohl manchmal nicht viel da war und verdiene 2 Dollar am Tag. Wir haben ein trockenes Sommer gehabt, nicht viel Regen, so daß die Weiden um Cincinnati sehr waren, doch es ist so nicht den ganzen Lande durch, sonst wollte alles teuer sein.

Als ich nicht anders weiß, sind alle Bekannten von Euch gesund, die Familie, der Du Heinrich das Geld gegeben hast, sind hier gesund angekommen und **Arnd Grothaus** hat meine Brüder für die 150 P. Thaler 130 Dollar ausbezahlt und hat das alles recht gemacht. **C. Klümper** und sein Mann und Kind sind gesund und grüßen Euch und Ihr grüßet sein Vater von ihm und uns.

Und grüßet alle unsere Verwandten von uns und saget ihnen wir wären gesund. Nun schreibt uns wieder wie es Euch geht und was es weiter gibt bei Euch. Die beiden Kinder von meine Brüder tun gut wachsen und laufen in die Yard herum und spielen. Jan sein heißt Emma und Dedert sein heißt Dina Farwick.

Cincinnati, 25. Oktober 1870 D.J.B. Farwick

Seid so gut und gebt die Briefe
an **Heckmann**

1871.09.04. Cincinnati, 4. September 1871 (von Bernd Farwick)

Beloved Family S. 137f

Lieben Bruders, Schwester, Schwager, Schwiegerinnen und alle unsere Verwandten!

Euren Brief haben wir erhalten und daraus gesehen, daß Bruder Dirk seine beiden Kinder binnen 14 Tagen hatte zum Grabe gebeten müssen, und Schwester Grete auch ihre einzige Tochter Stiene.

Was sollen wir sagen. Es ist der Herren Hand und so müssen wir mit Hiob sagen: der Herr hat sie uns gegeben, er hat sie auch wieder genommen. Wiewohl wir wissen, daß Bruder Dirk und Schwester Grete sie gerne behalten hätten, doch wer still in seiner Fügung ruht, mit dem macht er es immer gut. Des Menschen Leben ist doch Mühe und Sorgen und Arbeit, das weiß unser Bruder Gerd, Dirk und Schwester Grete wohl und wir Jüngeren und darum müssen wir sagen, was Gott tut ist wohlgetan, sein Wille ist der beste.

Ihr müsst uns nicht übel nehmen, daß wir nicht eher geschrieben haben. Es war warm hier und denn manchmal hat man keine Zeit und auch keine Lust dazu. Und **H. Hasebrock** war auch bei uns, der sagte, Ihr waret gesund und so habe ich lange damit gewartet. Nun will ich Euch schreiben was es hier gibt. Bruder Dedert ist beschenkt mit einem kleinen Sohn. Mutter und Kind sind gesund, er ist bald 4 Monate und tut gut wachsen zur Freude seiner Eltern. Und meine Frau kam in Juli den 20. Im Kindbett, doch es konnte das Kind nicht lebendig zur Welt bringen, es war auch ein Sohn. Der Doktor war vom Beginn dabei und einen berühmten deutschen Arzt, doch er konnte das Kind nicht retten, gerne hatte ich das Kind auch behalten, doch es soll so nicht und so mußten wir es auch zum Grabe bringen, doch Gott sei Dank, meine Frau ist gut wieder gesund, wiewohl es viel ausgestanden hat, so geht's in aller Welt, sterben und geboren werden, das ist des Menschen Leben. Und unsere Beschäftigung ist noch die alte, meine Brüder mit Pferde und ich mit Kohlen, doch meine Brüder arbeiten nicht so hart wie ich, die arbeiten nach ihrem Belieben. Niemand hat sie zu kommandieren, mir dagegen wird jeden Morgen gesagt, was ich tun soll und denn bei der Hitze den ganzen Tag ist man des abends müde.

Es ist hier heißer im Sommer als bei Euch, wir haben hier einen trockenen Sommer von frühjahr bis hierher. Kein Wasser für Holz und Kohlen in die rebbe, doch im Lande haben sie dann und wann regen genug, so daß es ein fruchtbares Jahr noch genannt werden, denn im Markt ist alles überflüssig und auch noch nicht so teuer. Letzten Jahr um diese Zeit kosten Schinken das Pfund hier 25 Cent jetzt kostet es 13-14 Cent Pfund. Arbeit ist nicht so reichlich hier. **H. Hasebrock** war 2 Monate im Lande bei **G. Amt**, ist jetzt wieder hier bei die Stellermann, er tut handlangen dabei, wird wohl 2 Dollar den Tag verdienen.

Heinrich, Du fragst nach **Köster** und **D. Kiwit**, wie wir auch nicht anders wissen sind sie gesund, sie sind im Lande, wir haben **Köster** noch nicht gesehen. **D. Kiwit** war bei uns in der ersten Zeit und er hat auch Kohlen Arbeit getan. Doch er konnte es nicht aushalten und so ging er im Lande.

Bruder Heinrich, Du schreibst, ich sollte mein Schwager G. Heinrich und meine Frau Anna mal sagen, sie sollten **Friemann** in Hestrup und **Kiwit** in Brandlecht mal schreiben. Ich habe es Ihr gezeigt und sie haben es selbst gelesen, aber ich glaube, sie haben noch nicht geschrieben, doch meine Frau sagt, es will schreiben, ob es dabei bleibt weiß ich nicht, doch wenn ihr dabei kommt, grüßt sie von uns und sagt ihr was vorgefallen war bei uns.

Nun Bruder Heinrich, noch eine Bitte an Dich, sei so gut und bezahle die alten **Kohlenbergs** Leute 26 Preusche Thaler aus von D. Jan seinem Gelde. Das Papier ist voll. Nun lebet wohl. Wir grüßen Euch alle. Schreibt bald wieder.

D.J.B. Farwick

1872.01.08. Cincinnati (O.) 8. Januar 1872 (von Bernd Farwick)

Beloved Family S. 138

Vielgeliebte Brüders, Schwester, Schwager, Schwiegerinnen und alle unsere Verwandten!

Wir grüßen Euch alle und wünschen Euch der Herzen Segen. Nochmals haben wir Euren Brief in Gesundheit erhalten, nämlich den 2. Tag im neuen angefangenen Jahr 1872 und daraus Eure Gesundheit gelesen, das Bruder Dirk hat Euch das Gras ausfahren helfen, das ist gewiß viel Arbeit und daß die Weiden kaputt sind, ist auch großen Schaden, doch was sollen wir tun. Es ist der Herr, der tut, was ihm gefällt, und sein Wille ist der Beste. Wiewohl wir es nicht begreifen können, und so müssen wir uns doch in seiner Führung beruhigen, da haben wir gelesen, daß es bei Euch nicht mehr wäre als vor 20 Jahren, das glauben wir auch. Es sind mit Anfang März 20 Jahre, daß ich von Euch weg bin, ich weiß selbst wohl, daß viel vorgefallen und verändert ist, in der Zeit hier und bei Euch. Doch es geschieht nichts, ohne Gottes Zulassung, und darin müssen wir uns beruhigen, denn wer still in seiner Führung ruht, mit dem macht er es immer gut.

Ihr schreibt uns, wir sollen Euch mal das Gleichnis schicken, versprechen tue ich nicht, doch wir wollen sehen, was wir nächsten Sommer tun. Denn schreibt Ihr von **C. Klümper**, daß es nicht schreibt und sein Vater meint, das es arm war. Arm ist es aber nicht, das weiß ich, da mag er wohl ruhig um sein. Doch das Schreiben soll nicht vergessen werden mit ihm, wiewohl es sagt, es hat geschrieben. Die Briefe von Euch, die schicken wir ihm immer. Und **Friemann** hat die Vollmacht geschickt, da können wir nichts mit machen, kommt zurück, so muß es geändert werden, so als es mit meiner Frau Anna seine auch, die haben wir auch zweimal geschickt, das kostet auch jedesmal 5 bis 6 Dollar, und da geht's um.

Nun will ich Euch schreiben, was es hier gibt, unsere Arbeit ist noch die Alte als ich immer geschrieben habe. Im vergangenen Jahr ist Amerika mit größte Feuersbrünste heimgesucht worden, besonders die Stadt Chicago. Das erste Feuer brach aus Samstag abend den 7. Oktober legte 8 Häuserquadrate in Asche, wurde aber gelöscht, da entstand gleich ein anderes Feuer, tat auch wieder ein Teil der Stadt verzehren, da waren die Feuerleute müde nach die Berichte, da brach Sonntag abend die große Feuersbrunst aus, das war am 8. Oktober, alles war trocken, der Wind war stark. Der Ursprung des Feuers war: ein Knabe begab sich mit einer Lampe im Stall um eine Kuh zu melken, die Kuh stieß die Lampe um und steckte des Stroh in Feuer, daß war der Anfang des

großen Brandes, das hatte leicht zu löschen gewesen mit ein paar Eimer voll Wasser, das wurde aber nicht getan, sie warteten auf die Spritzen, als diese endlich kamen, arbeiteten noch übermüdet von der Anstrengung des Sonntagsfeuers, langsam und ungeschickt. Der Wind war stark, die Flammen sprangen von Haus zu Haus. Die Feuerleute, obgleich totmüde, arbeiteten als Helden, konnten ihm aber keinen Einhalt tun. Augenzeugen berichten, daß die Flammen springen nach rechts und links und die Flammen himmelhoch aufloderten, so konnten die Feuerleute nichts mehr tun, als ihr Leben retten. Häuser haben sie in die Luft gesprengt, alles vergebens, und so wie die Berichte sind, ist die Hauptstadt, das heißt die größten Geschäftshäuser verbrannt. Der Verlust kann unmöglich angegeben werden, heißt aber 400 bis 500 Millionen. Menschenleben 500 bis 600 und so ist die Stadt meist halb verbrannt, so große Feuersbrunst denkt kein Mensch. Ihr werdet gewiß auch wohl gehört haben davon und so sind mehrere große Brände hier gewesen. Was sollen wir sagen, es ist Gottes Hand und so der nicht die Stadt bewahret, so wachen die Wächter umsonst, das zeigt Chicago deutlich.

Unsere Kinder sind gesund und machen uns und die Eltern eine Freude. Vater **Kemper** ist auch noch gesund und tut noch viel stricken. Gerd Amt seine Frau ist die Woche beerdigt, hinterläßt ein kleines Kind 3 Wochen alt. **Johanna Beckmann** Brandlecht ist vorige Woche gestorben an die Pocken. Pocken herrschen in Cincinnati diesen Herbst, meine Frau ist im Oktober schlimm krank gewesen am Fieber, ist aber wieder besser und der Sohn von **J. Amt** der ist auch schlimm krank gewesen am Nervenfieber, ist auch wieder besser, arbeitet bei **G. Stüvel** die Stadt, ist jetzt bei sein Halbbruder **G. Amt** im Lande.

Kohlenbergbruder ist gesund. **Hasebrocks** ist gesund, doch Heinrich ist ein loser Bube, verdient viel, bringt es aber all wieder durch, so er es verdient hast. Nun Bruder Heinrich, sei so gut und bezahle an **Egbers** Brandlecht 20 Preußen Thaler aus von D. Jan seinem Gelde und den schreibe mal, was sie dort noch haben. Die 25 Thaler tut **J. Heckmann** Prediger hier wieder bezahlen an Nun ist das Papier voll, schreibt bald wieder.

Wir wünschen Euch ein fröhliches Neujahr. Nun grüßet **Friemann** aus Hestrup und **Kiwit** aus Brandlecht von Friemann hier und mir und sagt ihnen, wir waren gesund und **Heckmanns** desgleichen.

Cincinnati, 8. Januar 1872 D.J.B. Farwick

1873.07.19. Cincinnati (O.), den 19.07.1873 (Janna Farwick geb. Kemper)

Beloved Family S. 140

Liebe Freunde, Bruders und Schwester und Schwiergerin,
im Auftrage von Eure beiden Bruders J. und D.

Was uns betrifft, so sind wir noch gesund und munter und dasselbige hoffen wir auch von Euch, liebe Freunde. Ihr sollt wohl denken, daß wir Euch ganz vergessen haben, mit dem Schreiben. Aber es ist anders als eine Verseumung gewesen und da ist es bei geblieben. **Fulenbrock**, die hat uns den Brief gleich gebracht und hat uns etwas von unsere alte Heimat erzählt. Wir haben Schuld, daß wir Euch nicht eher geschrieben haben. Aber, das müßt Ihr denken, wenn Ihr keinen Brief bekommt, so ist alles recht. Eure Brüder, die tun noch immer ihre alte Arbeit wie vorher und machen gut unser Leben und können über keinen Mangel klagen. Sonst ist es in Cincinnati noch alles beim Alten. Wir haben diese Zeit ziemlich warme Witterung gehabt, so daß viele Menschen abweigen und brechen bekommen haben und da sind viele an gestorben. Das sei so Anfang von Cholera. Unsere beiden Kinder, die haben es auch gehabt, aber sie sind Gottlob wieder besser. Unsere Emma und ein Mädchen habe ich von meinem Bruder, das ist 14 Jahre. Hermann ist Stiefvater darüber, das ist auch bei uns. Mein Vater ist noch gesund und munter, aber seine Kräfte sind fort. Wir haben gedacht, daß uns die beiden Kinder absterben täten, aber es hat sich mit 18 Stunden geändert, da können wir dem lieben Gott dafür danken.

Die Schwiergerin Bani seine Frau ist wieder fohr 2 Monate verheiratet mit **Hüeiß Wilhelm**, der ist gebürtig von Samern von **Lamers**, der hat es gut aufgemacht, sie war eine reiche Witfrau, nun Ihr wisset ja, der Bani Bernd war ein sehr treuer Mann zum sparen und immer beschäftigt zu Arbeit. Nun, was die Christine mit ihrem Mann und das Kind anbetrifft, sie sind gesund und munter. Er ist ein fleißiger und sparsamer Mann, daß muß man ihm lassen und können sehr gut leben. Nun, die Sachen sind noch wohl alles teuer, aber da ist von allem genug, Berdel Mehl 8 bis 9 Thaler, Schinken 16 Cent, das Pfund trockenes Rindfleisch 20. Aber das kann man im Winter kaufen, dann kann man es gewöhnlich vor 10-12 Cent das Pfund kaufen.

Von unsere Landsleute wie ich nicht anders weiß so sind alle gesund. Aber von **Hogen** von Ohne, da sind 2 junge Männer in einem Tag gestorben. Auch an die schnelle Krankheit.

Der Herr sei mit uns allen und sei uns allen gnädig. Wenn wir nur getreu sind, er ist getreu. Nun wollte ich es an die Schwiergerin übergeben noch etliche Worte. Vergesst das Schreiben nicht. Der Friede Gottes sei mit Euch allen.

Cincinnati, den 19. Juli 1873 J.K. Jann Farwick

Dazugehöriger Brief von Johanna Farwick geb. Heckmann

Im Auftrag von mein Mann Dedert will ich Euch auch ein paar Zeilen schreiben, das wir noch alle zusammen gesund sind und hoffen das auch ja von Euch. Neuigkeiten kann ich ja nicht schreiben. Meine Schwiegerin hat es je geschrieben. Wir müssen uns entschuldigen, daß wir nicht eher geschrieben haben, wir wollen das nachher besser machen. Dedert bringt das Schreiben nicht gut mehr fertig, er muß viel Englisch schreiben.

Schwager Bernd ist nicht mehr da, früher hat Bernd alles getan und er hat auch immer die Anschrift getan. Ihr könnt wohl denken, das es uns alle noch immer weh tut, das er so schnell von uns abberufen ist. Er hat immer hart gearbeitet.

1875.06.09. Cincinnati (O.), 09. Juni 1875 (Janna Farwick geb.Kemper)

Beloved Family S. 141

Liebe Freunde allen,

Im Auftrage von Eure Bruders Detert und Jan ergreife ich die Feder um Euch etliche Wörter zu schreiben. Was uns alle zusammen anbetrifft, so sind wir noch gesund und munter und auch Heiderick mit der kleine Jan, sie sind jetzt alle beide bei mir und gesund und munter. Nun, liebe Freunde, daß wir Euch nicht eher geschrieben haben, das ist bloß eine Verseumung. Wohl manchmal darüber gesprochen und denn da ist es bei geblieben. Nun, daß könnt Ihr sicher glauben, wenn etwas vorfällt, dann schreiben wir Euch und wenn Ihr nicht viele Briefe bekommt, so sind wir gesund. Die Kinder miteinander die sind gesund und wachsen sehr gut und spielen den ganzen Tag. Vielleicht warten wir jetzt nicht so lange mit dem Schreiben. Nun, liebe Freunde, es ist jetzt nicht notwendig, das wir Euch viele Umständigkeiten schreiben, der junge Mann Jan **Stegewenße**, der kann es Euch besser sagen als ich Euch schreiben kann. Eure Brüder die haben noch immer ihre alte Arbeit, Holz fahren nach die Beckers und damit machen wir unser Leben. Nun, wir haben einen langen Winter gehabt aber wir haben jetzt eine geseignete Witterung. Wie es scheint, stehen die Früchte sehr gut. Nun, liebe Freunde, vergesst das Schreiben nicht. Der Friede Gottes sei mit Euch allen. Nun muß ich Euch mitteln, daß Jan Prediger Heckmann einen ausgezeichneten Prediger ist und hat eine große Gemeinde und ist sehr berühmt unter die Leute.

Cincinnati, den 9. Juni 1875 Johanna Farwick

Namen und Orte (einz. Stichworte)

- Aalderink 47
achterhörn 35
 Allendale 35
Arends 44
Arink 34
 Batterink 20
Bavinck 8
 Beckman 71, 72
Beckmann 70, 71, 92
 Beuker 10, 46, 60, 64
 Bieleveld 21, 68, 70
Bodenkamp 85
 Bonseler 13, 72
 Bonszeler 15
 Borkolo 42
 Borrink 28
Bouws 16, 37, 60, 65
 Bramer 72
 Brandlecht 90, 92
 Chicago 64, 91
 Cincinnati 75, 77, 78, 81, 82, 84, 85, 87, 88,
 89, 91, 92, 93, 94
 Danneboom 31
 Diekevers 37, 60
 Dobben 15, 22, 25, 26, 28, 29
 Dollar 30, 31, 32, 33, 34, 35, 77, 79, 80, 83,
 84, 85, 89, 90, 91
 Egge 70
Ekenhorst 50
Ellis Island 30
 Engelsche 59
 Ensing 7, 8, 10, 12, 13, 25, 44, 45, 46, 47,
 48, 50, 51, 52, 55, 57, 59, 61, 62, 63, 64,
 65, 66
Ensink 7, 11, 44, 46, 47, 50
Epping 33
 Farwick 75, 76, 77, 78, 81, 84, 85, 86, 87,
 89, 91, 92, 93, 94
 Feuer 91
 Frel 7, 8, 10, 11, 12, 47, 48, 50, 51, 52, 55,
 57, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 66
Fremont 12, 47, 49, 51, 52
Friemann 75, 79, 84, 90, 91, 92
gensing 35
Gensink 41, 42
 Genzink 23, 25
 Gildehaus 84
golenkamp 33
 Göllenkamp 70
 Graafschap 7, 8, 11, 12, 21, 23, 30, 31, 34,
 42, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 52, 55, 57, 59,
 62, 63, 65
 Grafschap 34, 36, 38, 41, 42, 44
Grandrapids 46
 Gruppen 36, 38, 40, 42, 43, 72
 Grüppen 40, 42
 Hachman 70
 Hartger 70
Heckmann
 Prediger 75, 80, 83, 89, 92, 93, 94
 Helweg 8, 10, 61, 63
 Hensen 13, 26, 71, 72, 74
 Hestrup 75, 90, 92
 Hohenkörben 15, 26
Hoogstede 31
 Itterbeck 70, 71
 Jonkers 20
 Jürjens 70
 Kalle 20
Keizer
 Ds. 11
Klaassen 10, 66
Klümper 75, 79, 82, 83, 85, 86, 89, 91
Knoper 33
 Kolndoorn 31, 65
 Kolthoff
 Ds. Egbert 72, 73, 74
 Krake 32, 34, 35, 36
 Kraker 23, 34, 35, 36
Laar 9, 30, 32, 44, 47, 48
lambers 16
Langejans 30, 51
 Lefers 72, 73, 74
Lubbers 16, 17, 23, 24, 25
Meppelink 9, 41
Neerken 44, 61
 Ohne 93
 Oosterwold 25
 Osterwald 30
 Petred 39
 Peuler 64
 Picardie 72, 73

Plesscher 73, 74
poppen 17
Pouwel 25
Rabberts 80
Ramaker 29
RAYMOND 15
Roelofs 30, 31, 32
Samern 75, 93
Schipper 9, 49, 54, 57, 59, 64, 65
Schnieders 72, 77
Schoemaker 16, 50, 73
Schoemakers 8, 9, 10, 16, 61, 63
Scholten 13, 21, 23, 24, 71
Schrovenwever 74
Schulte-Wieking 84
Schults 10, 59
Schuurmann
 Ds. 72
Schwein 23, 87
Slenk 66, 67, 68
Speet 53, 57
Staphorst 16

Stroeve 49, 56
Ströörs 31
Stüvel 83, 92
ten Brink 17, 18
Tinholt 19, 20, 37, 68
TinHolt 21
Ulsen 72
Ülsen 71
Veldink 30
Veldmann 30
Vos
 Ds. 10, 26
Wagenholt 9
Warrink 70
Wieferink 34, 36
Wilsum 44
Wolbert 35, 77
Wyland
 Ds. 12
ziekte 11, 12, 24, 63, 65
Zuwerink 31
Zwolschen 67